

Kitekintés Európára

Z. Tóth Csaba (Pécs):

***A cári család tagjainak tragédiája az első világ-
háború végén s utána. Anasztaszia Romanov
nagyhercegnő személyes „Trianonja”, 1920-2020***

Egy identitás-küzdelem 100 esztendeje, mint korunk történeti-biográfiai keresztmetszete

*„A szeretet nem uralkodik, hanem teremt, és ez nagyobb dolog.”
— Goethe: Mese a Zöld Kígyóról és a Szép Liliomról, 1795.*

„Goethe ösztönösen belelátott a kelet-európai civilizáció jövőjébe. Láttá, hogy milyen jogosulatlan az a mód, ahogy itt a bűn és a halál problémája működik. Ha meg akarnánk határozni, talán nem teljesen mellékesen, annak az embernek a nemzetiségét, akit azután a Templomhoz és a Szép Liliomhoz vezetnek, aki először olyan erőtlenül jelenik meg, mintha nyomorék lenne, akkor, az alapján, amit legutóbb mondtunk a Kelet és Oroszország kultúrájáról, önök nem találják túlzásnak, ha ezt az embert oroszoknak tekintjük. Ha így tesznek, majdnem biztos, hogy Goethe szándékát követik. Az Atlantisz utáni Ötödik korszak európai fejlődésének titka van elrejtve ebben a mesében, éppúgy, ahogy Goethe elrejtette ezt a Faust-jában, különösen a második részben, amint tőle magától tudjuk.”

— Dr. Rudolf Steiner: Az emberiség belső fejlődésének impulzusai, 1916. szeptember 25.-i előadásban Goethe: A Zöld Kígyó és a Szép Liliom c. meséjéről...⁹³⁶

*„– Ki hiszi, hogy ő egy csaló? – kérdezte Xénia Georgijevna. – Mindenki tudja, hogy nem csaló! ...
– És ha Anasztaszija bíróságra megy, a rokonai, akik tudják, hogy ő Anasztaszija, tanúskodni fognak, hogy egy csaló? – kérdeztem. – Nyilvánvalóan! – válaszolt Xénia. – Kinek van joga megkérdőjelezni a cári család döntését?” — Gleb Botkin: The Woman Who Rose Again, 1937, p. 244, 261.*

„Hatalmas Oroszország, nem tudtál megmenteni egy családot.” — Anasztaszija, 1926.

„Megátalkodottak gonosz szándékukban; megegyeztek, hogy tört vetnek titkon, mondván: ki látja őket? Álnokságokat koholnak; a kikoholt tervet végrehajták; mindenikök keble és szíve kikutathatatlan.” — Zsoltárok, 64,6-7.

„Ha megmaradtok az én beszédemben, megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz titeket.” — János ev. 8,32.

⁹³⁶ PT Innere Entwicklungsimpulse der Menschheit, Goethe und die Krisis des neunzehnten Jahrhunderts, GA 171/6. HTU www.anthrowiki.atUTH, angolul Inner Impulses of Evolution, HTU www.rsarchive.orgUTH, ford. Z.T.Cs.; a Steiner által oroszoknak nevezett alak a Goethe-mesében az „Ifjú”, aki meghal és feltámad s a „negyedik erő”, a szeretet következő korszakának új királya lesz, oldalán hitvesével, „Liliommal”, vö. GA 22, Goethes Geistesart (1899), ahol Rudolf Steiner így fogalmazza meg a mese végkicsengését: „A törekvést a valóban emberhez méltó életre, melyre Schiller hivatkozott, és amelyre Goethe vágyódott, a mesében az Ifjú személyesíti meg. Há-zassága a Liliommal, aki megtestesíti a Szabadság világának megvalósulását, az egyesülést jelenti azokkal az erőkkkel, melyek az emberi lélekben szunnyadnak, s amikor felébrednek, elvezetnek a szabad személyiség igazi belső élményéhez”. Ld. még GA 171., az 5. és 10. előadásban az orosz-szláv kultúráról, és GA 104, János Apokalipsze, 8. előa.

Tartalom

Bevezetés

I. A „nincs”, ami van

II. Flört, gyémántok, „Csajkovszkij” – megmenekülés az Ipatyev-házból

III. Berlin, 1920-1927 – második „stáció”, és újabb megmentők

IV. Az ellentábor és a „karaktergyilkosság”, 1926-tól máig

V. A háttér: „szocialista kísérlet”, „új világrend” és a jövő

VI. Az Anasztaszija-életrajz néhány „ezoterikus” ténye

Zárszó

„Mindig önmaga volt” – családi fotóalbum, és az 1920 utáni Anasztaszija

Anasztaszija nagyhercegnő családfája (részlet, P. Kurth, 1983)

Függelék I.

Gleb Botkin: Anasztaszija nagyhercegnő története (1937, részletek)

Függelék II.

Grigorij Jefimovics Raszputyin jóslatai, 1914, 1916.

Függelék III.

Anatolij Jakimov vallomása, 1919. (Wilton, 1920)

Függelék IV.

A cári család meggyilkolása – Jurovskij feljegyzése és beszámolója, 1922, 1934.

Függelék V.

Anasztaszija Nyikolajevna Romanov nagyhercegnő, 1901-1984 – Életrajzi áttekintés

Archívum – válogatás az Anasztaszija-sajtóból

1. „A hercegnő él...?” – Life magazin, 1955. febr. 14.

2. „Anasztázia kiskunyhója” – The Sunday Times, 1958. szept. 28.

3. Részlet Dominique Auclères cikkéből – *Le Figaro*, 1960 aug.

(R. Massie: *The Romanovs – The Final Chapter*, Ch. 14.)

4. *Híres emberekről*, 1977. március 2. – The New York Times Archives
5. „Das ist der Sieg für Zarentochter Anastasia” – *Frau mit Herz*, 1977, Nr. 12. (németül), Dr. Moritz Furtmayr kutatási eredményeiről
6. „Mondják, hogy a cár és családja semleges területen vannak” – The New York Times, 1918. dec. 28. – példa a dezinformációra
7. „A cár sírja egy megtévesztés, tartja egy ügyvéd” – Alex Hendry cikke, Daily Express, 1992. jún. 3. – példa a dezinformációra

„Audiatur et altera pars” – egy genetikai eredmény: kinek a „corpus delicti”-je?

„A szeretet nem uralkodik, hanem teremt, és ez nagyobb dolog.”
— Goethe: *Mese a Zöld Kígyóról és a Szép Liliomról*, 1795.

„Goethe ösztönösen belelátott a kelet-európai civilizáció jövőjébe. Láta, hogy milyen jogosulatlan az a mód, ahogy itt a bűn és a halál problémája működik. ‡ Ha meg akarnánk határozni, talán nem teljesen mellékesen, annak az embernek a nemzetiségét, akit azután a Templomhoz és a Szép Liliomhoz vezetnek, aki először olyan erőteljesen jelenik meg, mintha nyomorék lenne, akkor, az alapján, amit legutóbb mondtunk a Kelet és Oroszország kultúrájáról, önök nem találják túlzásnak, ha ezt az embert orosznak tekintjük. Ha így tesznek, majdnem biztos, hogy Goethe szándékát követik. Az Atlantisz utáni Ötödik korszak európai fejlődésének titka van elrejtve ebben a mesében, éppúgy, ahogy Goethe elrejtette ezt a Faust-jában, különösen a második részben, amint tőle magától tudjuk.”

— Dr. Rudolf Steiner: *Az emberiség belső fejlődésének impulzusai*, 1916. szeptember 25.-i előadásban Goethe: *A Zöld Kígyó és a Szép Liliom* c. meséjéről.*

„– Ki hiszi, hogy ő egy csaló? – kérdezte Xénia Georgijevna. – Mindenki tudja, hogy nem csaló! ... – És ha Anasztaszija bíróságra megy, a rokonai, akik tudják, hogy ő Anasztaszija, tanúskodni fognak, hogy egy csaló? – kérdeztem.
– Nyilvánvalóan! – válaszolt Xénia. – Kinek van joga megkérdőjelezni a cári család döntését?” — Gleb Botkin: *The Woman Who Rose Again*, 1937, p. 244, 261.

„Hatalmas Oroszország, nem tudtál megmenteni egy családot.” — Anasztaszija visszatérő szavai a gyógykezelése alatt, 1926, idézi Gleb Botkin 1937, 113.

„Megátalkodottak gonosz szándékukban; megegyeztek, hogy tört vetnek titkon, mondván: ki látja őket? Álnokságokat koholnak; a kikoholt tervet végrehajták; mindenikök keble és szíve kikutathatatlan.” — Zsoltárok, 64,6-7.

„Akiknek bűneit megbocsátjátok, megbocsáttatnak azoknak; akikéit megtartjátok, megtartatnak.” — János, 20,23.

„Még sok mondanivalóm van hozzátok, de most el nem hordozhatjátok; de mikor eljő amaz, az igazságnak Lelke, elvezérel majd titeket minden igazságra.” — Ján. 16,12-13.

„A munkanélküliek serege, amelyet a hegyi beszédet kántáló milliomosok vezetnek – ez az igazi veszély.” — George Orwell: *Az oroszlán és az egyszarvú – a szocializmus és az angol szellem*, 1941.

* *Innere Entwicklungsimpulse der Menschheit, Goethe und die Krisis des neunzehnten Jahrhunderts*, GA 171/6., www.anthrowiki.at, angolul *Inner Impulses of Evolution*, www.rsarchive.org, ford. Z.T.Cs.; ‡ Id. magyarázata uo. 5. előa., keleti, nyugati impulzusokról; a Steiner által oroszoknak nevezett alak a Goethe-mesében az „Ifjú”, aki meghal és feltámad s a „negyedik erő”, a szeretet következő korszakának új királya lesz, oldalán hitvesével, „Liliommal”, vö. GA 22, *Goethes Geistesart* (1899), ahol Rudolf Steiner így fogalmazza meg a mese végkicsengését: „A törekvést a valóban emberhez méltó életre, melyre Schiller hivatkozott, és amelyre Goethe vágyódott, a mesében az Ifjú személyesíti meg. Házassága a Liliommal, aki megtestesíti a Szabadság világának megvalósulását, az egyesülést jelenti azokkal az erőkkel, melyek az emberi lélekben szunnyadnak, s amikor felébrednek, elvezetnek a szabad személyiség igazi belső élményéhez”. Ld. még GA 171., az 5. és 10. előadásban az orosz-szláv kultúráról, és GA 104, *A János Apokalipszis*, 8. előa.

Az „Anasztaszija” (Анастасия) orosz női név eredeti görög változatának jelentése: *αναστασις* = felkelés, feltámadás, újrafelemelkedés. Egykori viselőjének sorsa és nevének jelentése szó szerinti értelemben egybeforrt, és makacsul végigkísérte a 20. századot: mint ismeretes, 1918. július 17.-re virradóra Jekatyerinburgban a bolsevikok lemészárolták a cári család minden tagját, *II. Miklós cárt, Alekszandra cárnét, lányaikat, Olgát, Tatjánát, Mariját, Anasztasziját*, és a kis trónörökös, *Alekszejt*. Örökre adott okot, hogy a csodával határos módon megmenekült Anasztaszija, aki ekkor még épphogy 17 esztendő kamaszlány, majd az örömből megint örömmel vegyült, mert a korszak és sajtójának „Kaspar Hauserként”, orosz „Lady Di-jeként”, „elcsatolt nemzetrészeként” élethosszig tartó harcra kellett vívnia az önazonossága és az apai örökség, a különböző bankoknál elhelyezett és ingatlanban lévő sok milliós vagyon megszerzése miatt, melynek ő volt immár az egyedüli jogos, bár végtelenül elgyötört örököse.

Az utolsó cár és családjának élete a maga rezerváltságával együtt is nyilvánvalóan beleágyazódott a kor történeti realitásaiba, nem lehet ezektől függetlenül kezelni, egy „csak konzervatív” vagy „csak balos” szempontból, melyeknek ma már alig van értelme, mert a „felületen” szembeállított jobb-bal „maszkos” politika mögötti ipari-bankos komplexum a titkos társaságok irányításával megrontotta mind a nemzeti függetlenség, mind a szociális kérdés értelmét, különböző ürügyekkel, a „haladás” nevében. Noha itt nem térhetünk ki a teljes történeti spektrumra, szem előtt kell tartani az ítéletalkotásnál a lassú orosz társadalomfejlődést, mely miatt a 20. század elejére a népakaratot a „körülményekre” hivatkozva meglovagolhatta a bolsevik téboly, a „vörös cárok” proletárdiktatúrája, egy fából vaskarika ellen-ideológia, mely egyfajta vírusként terjedt szét a világban. Tény, hogy az elvtársaknak leginkább a saját népességet, életviszonyokat sikerült lerombolni ezzel évtizedeken át, miközben harsogott a bikkfanyelvű, szűkagyú hurraoptimizmus. Aztán kezdett felderengeni a teljesebb kép – elég későn –, hogy a nyugat is támogatta a „szocialista kísérletet”, hosszú távú önértékelésből, a „hasznos ördög” elve mentén⁹³⁷, ahogy a szükséges ellenpólust, a „nemzeti szocializmust” is⁹³⁸. Az „oszd-meg-és-uralkodj” elv ebben a legkiélezettebb formájában „remekül” működött, tolták a falat jobbról-balról, és a fal ma is – ugyanott van...

Sok szereplős, összetett, bonyolult „játék” volt ez a 19-20. század fordulójától, melyben mintha valakik a bolsevizmussal és a hitlerizmussal akarták volna „előénekelni” a mások számára „üdvös” reformokat, s ezek a „mások”, hogy-hogy-nem, a nyugat riválisai voltak, az európai központi hatalmak, az 1871-ben megszületett egységes Német Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia, az akkori erős Európa. Oroszországot is elcsalogatták mellőlünk egy Közép-Európa-ellenes koalícióba, szétszedték a *Dreikaiserbund*-ot, és jöhetett a „finálé”, előbb a szarajevói merényletből kipattintott Nagy Háború, majd a „békeszerződésekkel” padlóra kényszerített, azután a britek „appeasement” politikája által szabadjára engedett, s nem is minden jogalap nélküli „náci” revans a II. világháborúval⁹³⁹. „*Ordo ab Chao*” – *Rend a Káoszból*, így hangzik a nyugati titkos, elferdített „pótvallás”, a szabadkőművesség magasabb fokának egyik jelmondata, s az eltelt száz esztendőre visszatekintve láthatjuk, hogy ez a „rend” csak az *ő* rendjük lehet, az „uniók” általuk vezérelt, „nemzetközire” maszkírozott rendje, mellyel lényegében egy „új világrend”, egy nyugati vezérlésű „világállam” kényszerzubbonyát akarják a világ nemzeteire húzni, mint „szükségyszerűt”, ahogy az 1 dolláros „békabőrön” hirdetik a „*Novus Ordo Seclorum*” felirattal, 1933 óta.

⁹³⁷ Ld. Z. Tóth Cs.: Európa elrablása, *Országépítő* 2004/1, Huszadik századi dokumentumok, angolul a rövidített változat: *Abduction of Europe*, www.perseus.ch, English Section. Vö. szerzőtől: Angolszász geopolitika és turizmus, *Mikes International*, 2010/1, p. 118, www.federatio.org (2014-ig fennálló emigráns online folyóirat).

⁹³⁸ Ld. Antony Sutton: *Western Technology and Soviet Economic Development*, I-III, www.archive.org, *Wall Street and the Bolshevik Revolution*, és *Wall Street and the Rise of Hitler*, www.reformed-theology.org.

⁹³⁹ Vö. *Hitlers Krieg?* (Hitler háborúja?), Alphart Geyer filmje, 2009, YouTube, magyar felirattal is.

Az orosz cári család a „szocialista kísérlet” előestéjén még gyanútlanul élte hétköznapijait: a cári vonat és jacht szállította előkelő utasait a krími Livadija-palotába és a nyugati rokonokhoz, akik között ott volt még Viktória királynő Londonban, fia, VII. Edward, akinek felesége, Alekszandra, a cár anyjának nővére volt, majd fiuk, V. György király, aki megtagadta az utolsó Romanovok befogadását – s aki kötelező érvénnyel az angol szabadkőművességnek is feje volt, tehát *mindenről pontosan* tudnia kellett –, ill. a hesseni nagyhercegi család, mellyel mind II. Miklós, mind felesége, Alekszandra cárné, Viktória unokája – aki ekkor még szorgalmasan rajzolgatta a rontáselhárító horogkeresztjeit – rokonságban álltak⁹⁴⁰. Nem különösebben zavarták a cári rendszert a kezdődő s nyilván kívülről is bátorított lázadások, melyeket kemény kézzel, a tömegbe lövetve „oldottak meg”. Így ért véget az 1905-ös „véres vasárnap”, melynek nyomán a Nobel-díjra jelölt Merezkovszkij megfogalmazta sommás véleményét: „*A Romanovok családjában, akár a mitológiai Atreus házában*⁹⁴¹, *él egy titokzatos átok, mely nemzedékről-nemzedékre öröklődik. Gyilkosság és házasságtörés, vér és sár, egy tragédia ötödik felvonása a bordélyban. I. Péter megölte a fiát, I. Sándor megölte az apját, II. Katalin megölte a férjét... Vérpád, kötél és mérge – ezek az orosz autokrácia igazi jelképei.*”⁹⁴² Közben az országot lefoglalták keleten a japán háborúval, melyben hadüzenet nélkül megtámadták az orosz flottát,⁹⁴³ majd a hatalmas véráldozatok után elérkezett 1916, amikor a háborúban győzelemre álló központi hatalmak nagylelkű békejavaslatát visszautasította az antant, hogy Amerika 1917. febr. 3.-án megszakítva a diplomáciai kapcsolatokat Németországgal, végül ápr. 6.-án hadat üzenjen, és belépjen az európai háborúba, aminek lényegében Palesztina kérdésében készítették elő a talajt⁹⁴⁴. Védekezésül a németek kapva-kaptak Parvus ötletén, hogy Oroszországot kikapcsolják a háborúból Leninék és a „forradalom” exportjával, melyet Felix Warburg, Jacob Schiff, a „hálálfejes” Brown Bros. & Harriman, az „anglofil hálózat” pénzelt, propagált Amerikából, és lehetett a németeket vádolni a bolsevizmus elterjesztéséért is, miközben az anglo-amerikai csapatok partraszálltak Murmanszknál, majd lerohanták a Káspi-térség kőolaj-lelőhelyeit, a macinkéri „Heartland”-et, mely szerintük kell a „világuralomhoz”.

Mindez része az „anasztázológiának”, az Anasztaszija által sorsszerűen s szinte akaratlanul is felmutatott „feltámadás-tudománynak”, hozzátartozik az ő személyes „Golgotájához”, „Trianonjához”: életrajza nem más, mint egy rendkívül éles, kontrasztos keresztmetszete a 20. század katasztrofális történetének, egy női életsorson közvetlenül láttatva az események mélyebb hátterét is. Hasonló dolgokat sokaknak át kellett élnie, Magyarországon 1919-1920-ban, 1944-ben, majd 1945-48 után, a Rákosi-, majd Kádár-rendszerben, egészen 1990-ig, amikor végre felbomlott a „status quo”, és lett a „rendszerváltoztatás”. Azonban az, hogy Anasztaszija Romanov

⁹⁴⁰ Ld. Anasztaszija nagyhercegnő családfája, Peter Kurth, 1983.

⁹⁴¹ A görög mitológiában az „atreidák” őse Tantalus, aki a saját fiát megölte és eledelül kínálta az isteneknek, kik azonban ezért az alvilágba ülték. Büntetése az volt, hogy egy gyümölcsfa és egy forrás mellett kellett állnia, és nem ehetett, nem ihatott, mert az ágak és a víz elhúzódtak előle, mikor a kezét kinyújtotta utánuk. Innen ered átvitt értelemben a „tantaluszi kín” kifejezés azokra, akik előtt ott van, amire vágnak, de nem érhetik el.

⁹⁴² Hozzá kell tenni, hogy a Romanovokban jelentős nyugati „génék” is hatottak, Nagy Péter cár leánya, Anna, akitől a leszármazás folytatódott, egy német-dán Holstein-Gottorp herceghez ment feleségül, majd Nagy Katalinnal is német „vérfrissítés” történt, ill. II. Miklós cár nem volt egy kifejezetten „vérengző”, vagy „ferdehajlamú” alkat, legnagyobb „bűne” a naivitása volt. Érdekes történeti párhuzam, hogy a legelső Romanov szintén Anasztaszija volt, Rettegett Iván első felesége (†1560), aki apja, Roman Zaharin-Jurjev bojár keresztneve nyomán lett Romanova, innen a dinasztia neve, ill. az első Romanov-cárt, Mihailt a koztromai Ipatyev-kolostorban választották meg, melynek nevét viselte az a ház is, ahol az utolsó cárt és családját megölték, bár ez már egy tudatos „dramaturgia” eredménye lehetett. Ugyanakkor az oroszország, hozzánk hasonlóan, lélekben „fiatal” nép, egy magasabb okból a *jövőnek megőrződött* kezdet szimptomáit mutatta a 20. század elején, hasonlóan egy gyermek születéséhez, ami a maga csodája mellett fájdalomban történik.

⁹⁴³ Ld. angol-japán szövetség 1902, és a Rhodes-Milner-csoport, Carroll Quigley: *The Anglo-American Establishment, és Tragedy and Hope*, www.carrollquigley.net; ez az egyidejű, külső-belső „satuba fogás” azóta is ismétlődik, ld. szovjet-afgán háború és „rendszerátalakítás” 1979-89, ill. „arab tavasz”, Szíria és Ukrajna 2011-14.

⁹⁴⁴ Ld. Balfour-levél Lord Rothschildnak, a Cionista Szövetség elnökének, 1917. nov. 2, noha szóban már korábban megállapodtak, ld. még Benjamin Freedman 1961-es beszéde, Youtube, magyar felirattal is.

kb. 7-8 alkalommal élte túl a halállal való közvetlen találkozást, majd ezután még a saját önzonosságáért is küzdenie kellett élete végéig, mindez rendkívülivé teszi a példáját. Életének metaforája átfogja a 20. századot, a bolsevikok frontális támadásától, őrei egyidejű mentőakciójától kezdve az 1920-as „feltámadásán” át a betegségektől, lelki traumáktól űzött névtelen, hontalan életén keresztül 1984-ig, az amerikai Charlottesville-ben bekövetkezett haláláig, bár sok ellenségét, és kis híján a szovjet-rendszert is túlélte. De ezután sem nyugodhatott békében Anasztaszijaként, mert jöttek a rokonok és tudósai a DNS-tesztekkel, melyeket orvosi mintákon és az 1991-ben és 2007-ben feltárt jekatyerinburgi maradványokon végeztek, és megpróbáltak „pontot tenni” az ügyre. Azonban ma sem lehetünk biztosak az eredményekben, hiszen a végső következtetés az, hogy „Marija vagy Anasztaszija” volt mindkét sírhelyen, és ha Anasztaszija nem volt egyik sírban sem, márpedig ez a helyzet, akkor az Amerikában 1984-ben elhunyt idős hölgy, férjezett nevén Mrs. Manahan *kellett* legyen a valódi Anasztaszija, ahogy ez már életében is egyértelmű volt azoknak, akik közről ismerték és önzetlenül elismerték.

A jelen tanulmány törzsrészában legfeljebb érintjük az életrajzi adatokat (ld. a függelékben Gleb Botkin beszámolója, Életrajzi áttekintés, ill. magyarul R. Massie, S. Sebag Montefiore kötetei, leszámítva az utóbbiak negatív, „Anasztaszija-tagadó”, zurnalisztikus végkicsengését). Elsősorban a bizonyosságokkal és valószínűségekkel, valamint a nagy apparátussal képviselt ellenhatásokkal foglalkozunk, eredeti forrásokkal, fotókkal, ábrákkal illusztrálva a kérdést, melyet eddig magyar szerzők meglepően kevésbé dolgoztak fel. Bár nyilvánvalóan nem mellékes, hogy egy uralkodói hercegnőről van szó, mégsem célunk az „ancienne régime” élesztgetése, ezen végképp túl van a világ, bárhogy is akarják erőltetni, egy újabb radikális centralizáció érdekében – hanem egy nagyon is emberi, „privát apokalipszis” átfogó tanulságait szeretnénk felmutatni. Ez természetesen mélyen összefügg Oroszország újabbkori történetével, „lényével”, a magyar 1919-hez és Trianonhoz hasonló megrázkódtatásaival: Anasztaszija sebei egyben Oroszország és Közép-Európa sebei, melyeket nem csak „hinni kell”, hanem megismerni, mint a nyugati okkult-geopolitikai tervezés következményeit. Változatlanul az igazságról és annak sorsáról kell beszélünk, a szűnni nem akaró, naiv és szándékosan „kozmetikázott” mellébeszélésekről, sőt kifejezett hazugságokról, melyeket mindig valamilyen hatalmi érdek, kisebb-nagyobb önzés csepegtet a ma sem eléggé körültekintő, megvezethető, pártoskodó világ elé, nem áttalva meghamisítani a tudomány eredményeit, egész jövőnket, életünket.

ÉL NÉGY MESSZI CÁRLEÁNY,
ÉGI TÜNDÉREK TALÁN,
NAPOT ELHOMÁLYOSÍTÓK,
ÉJSZAKÁT VILÁGOSÍTÓK,
CSILLAG S HOLD A FEJDÍSZÜK,
RAGYOG MESSZE ELŐTTÜK,
TERMETÜKRE ÉKES PÁVÁK,
INGÓ-RINGÓ SZÉP GRÁCIÁK,
ÉS HA FELCSENDÜL A SZAVUK,
ANGYALSEREG NYIT KAPUT.

A képen a nagyhercegnők, a maguknak adott rövidítéssel „OTMA”, balról jobbra: Marija, Tatjana, Anasztaszija és Olga, 1914 körül; mindegyikük nyakán ott függött az igazi, orosz lelki vezetőjüktől, Raszputyintól kapott kis ikon, egy-egy imával (versrészlet Puskin: *Mese Szaltán cárról*, 1831. nyomán Z.T.Cs.)

„*Csajkovszkijné vagy Anasztaszija nagyhercegnő, vagy egy csoda.*” – Szergej Botkin, nagykövet, a berlini Orosz Menekültügyi Hivatal elnöke, 1926.

„*Csajkovszkijné vagy Anasztaszija nagyhercegnő, vagy annak ikertestvére.*” – Dr. Otto Reche, nemzetközi híró antropológus és kriminológus, 1959.

„*Kész vagyok eskü alatt kijelenteni, hogy Anderson asszony és Anasztaszija nagyhercegnő azonosak.*” – Minna Becker, törvényszéki írásszakértő.

„*Anna Anderson Anasztázia nagyhercegnő!*” – Dr. Moritz Furtmayr, törvényszéki orvosszakértő.

I. A „nincs”, ami van

Ma, amikor úgy tűnik, már semmi „tétje” az Anasztaszija-történetnek, a társadalmi-politikai-lélektani környezet jelentősen átalakult, s a DNS-tesztek eredményeivel „végleg megfejtettnek” vélik az évszázad egyik legnagyobb titkát – „csacsog a felszín, hallgat a mély” s az emlékezet visszatérő köreit rója. A „sok nincs” ellenére, vagy éppen ezért, vissza-visszatérünk a dolgok gyökereihez, mert ma is itt vannak a mégiscsak kiáltó bizonyosságok és ellentmondások, melyek a közelebbi szemügyre vétel számára jól láthatóan tornyosulnak e különös, sokszorosan megindító és felháborító történet fölé. Főszerepet játszik e történetben a rokoni presztízs-féltés, a könyörtelen kapzsiság, a „kötelező”, álszent hazudozás s legfőképp a Kelet- és Közép-Európával szemben, de az ázsiai térfélen is útjára bocsátott „szocialista kísérlet”, mint C.G. Harrison, anglikán „elméleti okkultista” nevezte 1893-ban, roppant találóan. Ezek a családi és politikai, „nagyúri” és „bolsevik” törekvések különös módon *teljes összhangba* kerültek egymással: ádáz következetességgel küzdenek egy meggyötört, megbetegített asszony személyazonosságának elismerése ellen, újságcikkekkel, könyvekkel, az általa indított perek során, majd a halála s végül a családja tömegsírjának felfedezése után is, ráadásul nem a volt Szovjetunióban, ahol amúgy semmiféle „cári restauráció”, „Anasztaszija-rezsim” nem fenyegetett, hanem *nyugaton*. Noha az Anasztaszija-történetből időközben könnyen fogyasztható, dezinformációs „show-műsorokat” készítettek az álomgyárak, bevételi rekordokat döntögető filmeket, „dokumentumfilmeket”, sőt rajzfilmeket, musical-eket – tisztelet a kivételnek, bár ezek sem sikerültek egészen úgy, ahogy kellett, lehetett volna, pl. a *Mystery of Anna* c. 1986-os tévéfilm, mely részint Peter Kurth kiváló könyvének alapszik –, és az „Anasztaszija-fájl” már-már vetekszik a jeti, a csupakabra, vagy az ufók „megoldhatatlan” rejtélyeivel, mégis egy igazán komoly kérdés-komplexum, mely az egész 20. század történeti-politikai-biográfiai tablójának tekinthető, ennek kiemelkedő fontosságú, szerves része. Embermilliók szenvedéseivel sem takarékoskodott az előző század és „amorális” kiagyalói, de az identitási kérdést illetően az átlagot meghaladóan, szinte „metafizikai” magasságokba ér Anasztaszija sorstragédiája. Akkor érthetjük meg igazán, vagy legalábbis közelíthetjük meg ezt a megértést, ha megkíséreljük az elsikkasztott bizonyítékok valóban alapos újravizsgálatát, és ahol lehet, átlépünk az Anasztaszija-probléma valódi szellemi titkainak, hátterének dimenziójába.

II. Flört, gyémántok, „Csajkovszkij” – megmenekülés az Ipatyev-házból

Az Anasztaszija-történet első és legnagyobb kérdőjele a megmenekülés az 1918. július 17.-i végzetes éjszakán: hogyan volt lehetséges a többszöri, bár kaotikus lövöldözésből, majd szuronyozásból élve kikerülni? Azután sorjáznak tovább a kérdések: hogyan csempészték ki az örök szeme láttára a lepedőbe csavart, alélt lányt? A megmentők vajon miért nem adták át Anasztasziját a fehérgárdistáknak, akik már július 25.-én visszafoglalták Jekatyerinburgot a vörösöktől? Hogyan vághattak neki a súlyosan sebesült áldozattal lovas szekéren egy kb. 3000 km-es, egészségesen is embert próbáló útnak, végigzötykölődve Oroszország pusztaságain Románia felé? (Függelék I., Botkin 103).

Mint tudjuk, olykor vannak „csodák”, melyekben a józan emberi számítás szerint meg kellene történnie valaminek, de nem történik meg, illetve megtörténik valami, ami lehetetlennek látszik: Anasztasziját „Mars isten”, a „hadak urának” fegyveresei, a részeg örök akarták megölni, de célt tévesztettek, és *együttal* jelen volt a megmentő vöröskatona is, nem mint kivégző, hanem a holttestek egyik kihordója. Azután a két dátum, 1918. július 17. és 1920. február 16. között *kellett* lennie tényleges átmenetnek, mert Anasztaszija nagyhercegnő volt az, nem más, aki 1920-ban felbukkant Berlinben, egy öngyilkossági kísérletét követően. Elég ha megnézzük a családi fotóalbumot, különösen apja, II. Miklós cár, és apai nagyanyja, Marija Fjodorovna, sz. Dániai Dagmar hercegnő fiatalkori arcait, máris kiderül a kétségtelen rokonság, nincs szükség DNS-tesztekre sem, legalábbis a manipuláltakra, félrekommentáltakra. A sérülések nem voltak életveszélyesek, nem vesztetett túl sok vért sem a 17 éves nagyhercegnő, s kellően gondoskodtak róla, ápolták a vele lévő megmentők, a két férfi, akik „Csajkovszkij” álnéven mutatkoztak be, és a két nő, talán a hozzátartozóik. Anasztaszijának az útról és a romániai tartózkodásról kevés emléke maradt, de ez az amnézia nem csoda az átéltek lélektani hatása alatt, és az egyik füle mögötti fejsérülése miatt, melyet a puskatus okozhatott, ami roncsolta a jobb arcfelét is. A fejsérülésére vezethető vissza a beszédzavara, az afázia is, melynek következtében eleinte nem elég jól használta a nyelveket, melyeket tanult, az angolt, franciát, ill. tört németességgel válaszolt az oroszul feltett kérdésekre. Oroszul egyszerűen nem akart megszólalni, mint maga mondta: *„Ne beszéljetez ezen a szörnyű nyelven a jelenlétemben! Ha tudnátok, milyen fájdalmat okoz nekem, mikor orosz beszédet hallok!”* (Botkin, 210) Ugyanakkor volt rá példa, hogy váratlanul tökéletes francia kiejtéssel szólalt meg (ld. Archivum, Auclères, 1960), mely nyelvet korábban szintén éveken át tanulta (Gilliard: *Thirteen years*).

Nézzük tehát, hogy a kivételesen szerencsés túlélés után milyenek lehettek Anasztaszija kimentésének reális körülményei? Milyen előzményei lehettek az egyes kalandvágýóbb, nem elvhű bolsevik, inkább csak pénzért elszegýdött fiatal munkások és a cárleányok közötti esetleg szorosabb kapcsolatokat illetően? Mert vannak erre vonatkozó kifejezett bizonyítékok, melyek legutóbb, 2018-ban egy Simon Sebag Montefiore nevű történész könyvéből derülhetnek ki először a magyar olvasók számára, de ő is korábbi szerzőkre hivatkozik (Steinberg-Khrustaljev 1997, King, Wilson 2005, 2011, jórészt még ma is kiadatlan levéltári források alapján). Érdemes idézni az idevágó feljegyzéseket a cárleányok, főleg *Tatjana*, *Marija* és *Anasztaszija*, és egyes örök, név szerint *Alekszandr Sztrekotyin*, *Iván Szkorohodov* és *Iván Klescejev* közötti „évődésre” vonatkozóan, mert ezen örök valamelyike lehetett legalábbis a kimentés *szemtanyja*, illetve egyéb forrásokból is így válik érthetővé, hogyan juthatott ki a megmentő Anasztaszijával az örök szeme láttára (kép: *Anastasia, die jüngste Zarentochter*, 1928, némafilm poszterének részlete).

„Ugyanolyanok voltak, mint minden lány” – idézte fel egyikük később –, *„egészen elevenek, és hozzánk nagyon barátságosak.”* Anasztaszija *„igen barátságos és nagyon mókás”* volt, emlékezett vissza egy másik, míg egy harmadik szerint *„elbűvölő kis ördög... rosszcsont... eleven, és előszeretettel adott elő komikus jeleneteket a kutyákkal.”* A legszebb, Marija volt a kedvencük *„a nagy szemivel”*: *„a lány, aki nagyon szerette a tréfát”* – mondta róla az egyik ör, Alekszandr Sztrekotyin. Ahogy múlt az idő, *„mindenki feloldódott kicsit, és beszélgetni és nevetni kezdtek... Különösen szívesen beszélgettünk a lányokkal, kivéve Olgát.”* A csevegést mindig a lányok kezdeményezték olyasféle felkiáltásokkal, mint *„Úgy unatkozunk!... Tudom már! Próbálja meg kitalálni, mi ennek a kutyának a neve?”* Hamarosan pedig már *„kacérkodva*

sugdolóztak velünk, és minduntalan kuncogtak. Személyiségük lenyűgözött minket, állandó beszédtemát szolgáltatottak kettőnknek-hármunknak az álmatlan éjszakákon,” idézte fel az egyik ör. „Volt bennük valami különösen bájos. A szememben mindig nagyon jónak tűntek fel.” Egy másikuk, a huszonegy éves Iván Klescejev kijelentette, hogy feleségül fogja venni az egyik lányt, és ha a szülei tiltakoznának, hát majd megszöknek. „Végső soron” – mondta Sztrekotyin – „mindannyian úgy éreztük, hogy nemigen bánnánk, ha hagynák megszökni őket.”... Egy Iván Szkorohodov nevű ör egyre közelebb került Marijához. Alix és Olga helytelenítették a dolgot. Alix „szigorú suttogások” közepette korholta kacérkodásáért, Olga pedig „nem volt hajlandó társulni a húgaival,” jegyezte meg Sztrekotyin. Június 14.-én [új idő szerint jún. 27.], mint Miklós írta naplójában, „Marijánk tizenkilenc esztendő s lett.” Ebéd után, miközben a család a perzselő hőségben ünnepelt, Szkorohodov születésnapj tortát hozott, amit Marijának csempészett be. A két fiatal flörtölni kezdett, majd kettesben tűntek el. (...) Goloscsokin [egy bolsevik komisszár] épp Marija születésnapján érkezett, hogy szűrőpróbaszerű vizsgálatot tartson, amikor az ifjú Szkorohodovval kettesben ünnepeltek valahol a házban, és valószínűleg rajtakapta

őket. A fiatalembert letartóztatták. Alekszandra és Olga éktelenül megharagudtak Marijára, akit „mintha a család nagy része kiközösített volna”. Kalandja után Alix és Olga „úgy bán-

tak vele, akár egy számkivetettel.” (Sebag Montefiore: A Romanovok, 2018, p. 700-701, vö. obszcén feliratokról, rajzokról Tobolszkban és az Ipatyev-házban, Wilton 1920, 22, 148-9).

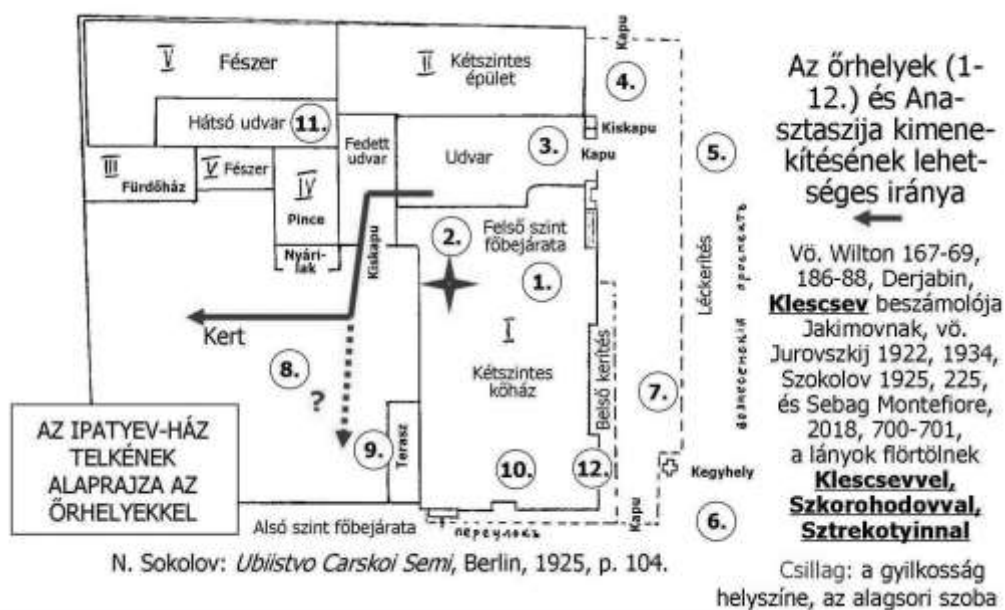
Az „affért” követően, július elején vette át az Ipatyev-ház parancsnokságát Jurovskij, aki már egy olyan Marijáról számolt be, kit a családja szinte „mostohalányként” kezelt, illetve az öröket is „rendületlennek” írta le, akikre nem hat a lányok hízelgése (Jurovskij, 1922, www.alexanderpalace.org). Jurovskij több ponton nem mondja el a teljes igazságot, pl. azt sem, hogy az Ipatyev-ház előző parancsnokát, Avgyjevet tolvajlás, részegeskedés, a laza fegyelem miatt távolították el, és azt „füllenti”, hogy a lányokat nem érte zaklatás. A másik oldalon a „fehérek” viszont a cárlányok „erényét” védték az afférok elhallgatásával (Wilton, 135, Kobilinszkij valómása, ld. még Gilliard-napló, 245, 255-6, a tobolszki fogságról, és 265, éjszakára megtiltják nekik, hogy bezárják a szobájuk ajtaját; a fenti képeken a lányok a rájuk vigyázó tengerésztisztekkel a cári jacht fedélzetén, 1912 k., balra a tartózkodó Olga, lent Marija, a „beleválóbb” Tatjana, és külön a még kiskamasz Anasztaszija).

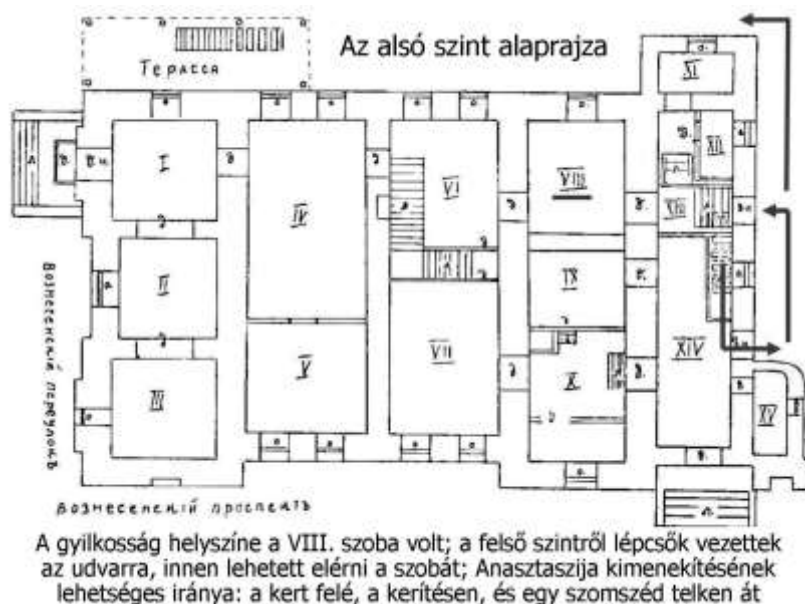
A fenti részletek nyomán felmerül, hogy a források korai kiadói szándékosan elhagyták a valómásokból, visszaemlékezésekből az örök és a lányok közötti ismerkedésre és az Anasztaszija megmentésére utaló részleteket, s azután ez a cenzúra végigvonult az egész „Anasztaszija-ta-

gadó” irodalmon, ill. a rokonszenvező örök is eltitkolhatták a valós történeteket, mintegy fedezve társaikat, akik kimentették Anasztasziját. Így pl. Jakimov, a cári család iránt szintén részvétet érző egyik örvezető vallomásában Szkorohodov „kórházba került”, noha Jakimovnak tudnia kellett Szkorohodov és Marija esetéről (Wilton: *The Last Days of the Romanovs*, 1920, p. 170, www.archive.org), Klescejev pedig „nemibetegség” miatt tűnik el a történetből (uo. p. 192). A Romanov-gyilkosság felgöngyölítésével megbízott fehérgárdista nyomozó, Nyikoláj Szokolov rendkívül alapos vizsgálati anyagának első, 1924-es, francia nyelvű kiadásában még benne lehettek ezek a részletek is (vö. Botkin, 100, 6. lábjegyzet, ld. még M. Dieterichs, I-II., 1922, online, oroszul). Sajnos azonban – és ez is jellemző – sem a magyarországi nagyobb könyvtárakban, sem a neten nem hozzáférhető Szokolov eredetije, sem az Anasztaszija-támogató irodalom, kutatás nagy része (R. Krug von Nidda 1958, P. Kurth 1983, Dr. O. Reche 1959, Dr. M. Furtmayr 1977), s az a 18 kérdésből álló lista sem, mellyel 1931 őszén Anasztasziját „vizsgáztatta” két unokatestvére, Sigismund von Preussen és Friedrich von Sachsen-Altenburg hercegek, és ő hibátlanul megfelelt (Massie 1995, Ch.14).

Sokatmondó a kimentés körülményeivel kapcsolatban, hogy a végzetes éjjelen, július 17.-re virradóra Klescejevet, aki, mint láttuk, saját szavai szerint szívesen „megszöktette” volna az egyik lányt, az udvarra helyezték örködni, míg Gyerjabint, aki a történetek után rendkívüli módon szidalmazta a gyilkosokat, a kertbe állították:

„Éjjel kettőkor utasítást kaptak Medvegyevtől és Dobrinyintól, hogy tovább kell őrségben maradniuk, mert az éjjel lelövik a cárt. Amikor megkapták ezt az utasítást, Klescejev és Gyerjabin elfoglalták helyüket az ablakoknál: Klescejev az alsó szint folyosójának ablakánál [udvaron], amely annak a szobának az ajtajával szemben volt, ahol a gyilkosság történt; Gyerjabin pedig annak a szobának az ablakánál, amely a Voznyeszenszkij-közre [pereulok] nézett [kertben].” (...) „Gyerjabin különösen felindult állapotban volt attól, amit látott; szitkozódott, és gyilkosoknak, mészárosoknak nevezte az elkövetőket, mély megvetéssel beszélt róluk.” (Jakimov vallomása, Wilton 186-188; a mai szerzők tévesen adják meg a gyilkosság helyszínét, nem vették figyelembe, hogy Klescejevet, Gyerjabint a korábbi őrhelyeikről áthelyezték azon az éjjelen, ezért láthattak sok mindent, vö. Szokolov 1925, 225, és alábbi ábra, kieg. Z.T.Cs., ld. még Dom Ipatyeva, 3D, Youtube; vö. Mundy-Stravlo 2012, 160, Anasztaszija „vallomása” 1957-ből, Mil-titz bárónő hitelesítő aláírásával, miszerint „nem volt mészárlás”, ami vagy dezinformáció, vagy egy „gyenge pillanatának” terméke). Jurovskij megemlíti, hogy a Csekától érkezett állítólagos „lettek” közül néhányan nem akartak a lányokra löni, ezért leváltották őket – az egyikük talán épp a magyar Verhás András volt, aki a kézjegyét is otthagya az Ipatyev-házban (Szokolov 1925, 138, Wilton 1920, 173, lettek, magyarok).

A megmentő tehát feltűnés nélkül kivihette Anasztasziját: a házon belüli örök a kivégzőosztagban voltak, és a dolguk végeztével, éjjel fél három körül eltávoztak a szállásukra, a szemközti Popov-házba, míg a külső örök, a „cinkos” Klescejev, Gyerjabin, és korábban a 9. őrhelyen, a teraszon posztoló Sztrekotyin (Radzinszkij 1995, 508, 528), a holttestek kihordásában segítettek, és később foglalták el újra a posztjaikat (őrhelyekről Wilton 142, 167-69, 185, alaprajzok Szokolov 97). Viszont Anasztaszijának nem volt ismerős a megmentője (Rathlef, 1927. márc. 8: „Doch kann ich mich nicht erinnern, daß ich diesen Tschaikowsky in der Zeit, als wir in Jekaterinburg waren, unter den Soldaten der Wache gesehen habe”), aki lengyel volt, és Szokolov névsorában valóban szerepel egy lengyel testvérpár az Ipatyev-ház őrői között, Nyikoláj és Sztanyiszláv Miskevics, akik Avgyjejev emberei voltak. Botkin szerint Sztanyiszláv jöhetett szóba megmentőként, mivel Nyikoláj egy matróz volt Petrográdról, és a matrózok erősen bolsevizálódtak (Szokolov, 121, Botkin, 106-107). Rathlef cikksorozatának utolsó részében idézi egy román tisztviselő rendőrségi bejelentését, aki Romániában találkozott egy általa korábban megismert Sztanyiszláv nevű lengyel vöröskatonával, ki bevallotta neki, hogy megmentette a cár egyik lányát (Weser-Zeitung, 1927. márc. 18, Botkin 103-6).

A mészárlás után a holttestek kihordását végző s a Popov-házból áthívott tartalék örök figyelmét elterelte, hogy értékeket fedeztek fel rajtuk, aranygyűrűket, karkötőket, órákat, a cár gyémántos arany cigarettatárcáját, és elkezdtek kifosztani őket. Jurovskij ekkor már fent volt az őrszobában, nem érezte jól magát, majd a fosztogatás lármájára lejött, és megparancsolta, hogy mindenki adja vissza, amit eltett, majd a drága holmikat újra felvitte a szobájába. Ebben a kavarodásban nyílhatott mód Anasztaszija kimentésére, akinek életjeleit felfedezte az egyik őr, miközben kivitte a teherautóhoz, ahol már nem számolták meg az áldozatokat, majd a kerten és egy szomszédos telken át elvitte, esetleg egy ott várakozó szekérhez, vagy egy csónakhoz a városi tónál (ld. térkép a Jurovskij-beszámoló végén, vö. Radzinszkij 1995, 571, a szerző „vendégének” feltételezése az erdei kimentésről, miközben a teherautó elakadt a sárban). A cárné és a lányok több kilónyi drágakövet is bevarrtak a fűzőjükbe egy megmenekülés esetére, s ez valószínű páncéllként védte őket a lövésektől és a szuronyoktól – az örök vallomásai szerint ez Mariját és Anasztasziját védte meg legtovább –, ami talán megmagyarázhatja azt is, hogy miért nem adták át később „Csajkovszkijék” Anasztasziját a fehérgárdistáknak. A hosszú út és a romániai tartózkodás alatt ezekből a drágakövekből éltek a „szökevények”. Anasztaszija beszámolt róla, hogy a megmentőjétől gyermeke született 1919 őszén, akit az Alekszej névre kereszteltek, de árvaházba adták, mert az apát lelőtték Bukarestben, és korábban házasságot is kötöttek, melynek során a férjezett neve „Anna Csajkovszkij” lett egy időre, majd első amerikai útjától kezdve (1928-1931) használja az „Anna Anderson” nevet.

III. Berlin, 1920-1927 – második „stáció”, és újabb megmentők

Öngyilkossági kísérlet, szándékos névtelenség, elmegyógyintézet, tüdőgyulladás, súlyos csonttuberkulózis a bal karon, műtétek, lábadozás, rokonok, ismerősök látogatásai 1926-ig, és mindenekelőtt Harriet von Rathlef-Keilmann asszony felbukkanása: Anasztaszija életének ezek voltak a következő, főbb „mér-

földkövei”. Bukaresttől Berlinig, decembertől februárig részben gyalog, a „zöld határon” át, részben vonaton tették meg az utat. De azután Berlinben elvesztette útítársát, a másik „Csajkovszkijt” – aki állítólag felbukkant 1925-ben, őt keresve (G. Botkin, 106) –, és a végtelen elhagyatottságában a reményt is. Miután soványan, üzötten odaállt a keresztanyja, Irene, porosz hercegnő rezidenciája, a Kronprinzenpalais kerítése elé az Unter den Lindenen, de elzavarhatták, vagy talán meg sem próbálta már a kapcsolatteremtést, így a Landwehr-csatorna felé vette útját, ahol végül a Bendlerbrückéről – melynek két oldalán bronz sellők és tritonok voltak annakidején – a jeges vízbe vetette magát. De ismét „szerencséje” volt, egy rendőr kimentette és a közeli Elisabeth-kórházba vitte. Ekkor tüzetesen megvizsgálták, felfedezték rajta a sebhelyeket, kiderült, hogy már nem szűz, s mivel nem merte megmondani kicsoda, *Fräulein Unbekannt*, „Ismeretlen Kisasszony” néven került nyilvántartásba, és átvitték a Dalldorf-elmegyógyintézetbe (Berlin északi részén, a Reinickendorf városrészben). Itt több, mint két évet töltött, mígnem az egyik ápolónőnek, Thea Malinovskynak, teljes titoktartást kérve bevallotta, hogy ő Anasztaszija nagyhercegnő, a meggyilkolt II. Miklós cár legkisebb lánya, ami persze egy elmegyógyintézetben akár „természetesnek” is tűnhet. Egy szobatársa, Klara Peuthert azonban felismerni vélte, és a magazinok képei alapján azt terjesztette róla, hogy „Tatjana” nagyhercegnő van a Dalldorfban. A hír eljutott a berlini orosz emigránsokhoz, általuk pedig egészen Dániáig, ahol a nagymama, Marija Fjodorovna anyacárné élt.

1922-ben felbukkant a cárné volt udvarhölgye, Buxhoeveden bárónő Koppenhágából, hogy ellenőrizze a pletykát. Mivel Anasztaszija nem akart vele szóbaállni – a bárónő állítólag rendkívül kapzsi volt, és korábban pénzért elárulta a bolsevikoknak, hogy a cári családnál ékszerek vannak –, Buxhoeveden egy ponton elvesztette a türelmét, kirángatta Anasztasziját az ágyból, és megállapította, hogy „Túl kicsi Tatjánához képest!”, majd hazament. Még az év folyamán, mivel *nem* állapítottak meg elmebetegséget Anasztaszijánál – ahogy később sem –, elhagyta a Dalldorfot, és Grünberg rendőrfelügyelő fogadta be vidéki birtokán. Itt a nyár végén érkezett a nagy pillanat, mikor meglátogatta keresztanyja, Irene hercegnő, anyja nővére, elsőként a rokonságból. A hercegnő azelőtt tíz évvel látta utoljára a cári családot, s először nem fedte fel a kilétét, hogy figyelje Anasztaszija reakcióit. De Anasztaszija sem közeledett, nem érezte jól magát, alkonyi félhomály volt, és nem válaszolt a kérdésekre, félrevonult a szobájába, így Irene eltávozott. Anasztaszija csak másnap kérdezte, hogy ez a hölgy nem a nagynénje volt-e (Rathlef, 1927. febr. 25, vö. Botkin 39, Anasztaszija angolul írt levelet Irene-nek a Dalldorfból, amit az orvos nem adott fel, emiatt is volt egy „lélektani” bonyodalom).

Ezt követően egy ideig különböző ismerősöknél lakott: Peuthertnél, egy Bachmann nevű munkáscsaládnál, akik nagyon segítőkészek voltak, és egy német-orosz emigránsnál, Nikolaus von Schwabennél, aki későbbi előnyöket remélt, ha Oroszországban visszaáll a régi rend.

Anasztaszija a Mommsen Klinikán, 1925, és egy svájci hotel bejáratánál, 1926, Rathlef asszonnyal

Anasztaszija még 1922-ben tüdőgyulladást kapott, és a Westend, majd a Mária-kórházba került. Itt alakult ki a tuberkulózisa (ld. Miklós cár öccse, Georgij nagyherceg ebben a betegségben halt meg 1899-ben, huszonévesen), mely elfertőzte a bal karját. A Mommsen Klinikára vitték, ahol Dr. Rudnyev, moszkvai emigráns specialista többször műtötte. Hosszú ideig élet-halál között lebegett, magas lázzal, s meg kell említeni, hogy a morfiumos kezelése során angolul szólt meg, ahogy anyjával otthon beszéltek korábban. Mikor jobban lett, 1925-ben megismerte von Rathlef asszonyt, aki képzőművészként, főleg szobrászként dolgozott, egy rigai emigráns cári katonatiszt elvált, zsidó származású felesége volt s Grünberg rendőrfelügyelő kérte fel, hogy orosz nyelvtudásával segítsen Anasztaszija azonosításában. További látogatók jelentek meg Anasztaszija kórházi ágyánál, akiket 1917 előtt ismert: Volkov, a főkomornyik, Pierre Giliard, a francia tanár és a felesége, „Sura” Tyegleva, Anasztaszija gyerekkori dadája, akik az évek alatt bekövetkezett természetes változások, és sorscsapások, betegségek, csontsoványra lefogyás ellenére többnyire azonnal felismerték őt, a testi jegyek alapján is: pl. a dada pontosan tudta, hogy Anasztaszija mindkét nagylábujján bűtyök (hallux valgus) volt, ahogy „Csajkovszkijné” lábán is. Majd megjelent az apai nagynéni, Olga Alekszandrovna nagyhercegnő, aki szintén felismerte, és több, közvetlen hangú levelet váltott vele, ajándékokat küldött neki, ami reménnyel töltötte el Anasztasziját. Ám egyszercsak elmaradtak a levelek, és Olga „tante” beállt a kételkedők táborába. Mint Gleb Botkin írja, Olgát csak addig érdekelte Anasztaszija, míg megtudta tőle, hogy Miklós cár a lányoknak elhelyezett fejenként 5 millió rubelt a Bank of England-nél (Botkin p. 41; a berlini Mendelsohn banknál is volt egy kisebb betét, amit később a legközelebbi rokonok elosztottak maguk között). Ezt az információt aztán később letagadta a bank és a rokonság, miközben a másik nagynéni, Kszenyija Alekszandrovna Londonban éldegélt, nyilvánvalóan Anasztaszija örökségéből, amiből V. György folyósíthatott számára évi tízezer font életjáradékot (ld. Wikipedia, és Függelék I., G. Botkin levele Xéniához).

A történet másik, talán legszomorúbb oldala, hogy bár Dániából egy ideig segítség érkezett az anyacárné testvére, Waldemar herceg és megbízottja, Herluf Zahle nagykövet részéről, de

Anasztasziját nem akarta látni az a rokona, akiben leginkább reménykedett s akire leginkább hasonlított a fényképek tanúsága szerint: apai nagyanyja, Marija Fjodorovna anyacárné, sz. Dániai Dagmar hercegnő, aki ekkor dániai birtokán, a Villa Hvidørében élt Olgával, és 1928-ban hunyt el (ld. fényképek). Ezt követően a Romanov család 44 tagja közül 12-en nyilatkozatot adtak ki, melyben megtagadták Anasztasziját, „csalónak” nyilvánítva őt, noha az aláírók közül csak ketten látták személyesen 1920 után: Irene és Olga. Az önzetlen, kiváló Rathlef asszony sajnos elhunyt 1933-ban, 46 éves korában, vakbélgyulladás következtében, így tovább nem állhatott Anasztaszija mellett.

Anastasia?

Lebt die jüngste Zarentochter?

Notizen und Dokumente zur Feststellung einer Persönlichkeit.

Von
Harriet von Rathlef-Keilmann.

Copyright 1927 by August Scherl G. m. b. H. (Nachdruck, auch auszugsweise verboten.)

Vorwort der Verfasserin.

Ich schwankte lange, ob ich die in diesem Buche gesammelten und zusammengefügten Notizen sowie die beigelegten Dokumente der Öffentlichkeit übergeben sollte, da ich wusste, daß dies nicht im Sinne der Persönlichkeit ist, mit der sich meine Arbeit beschäftigt.

Doch zwei Gründe sind es, die mich schließlich doch dazu bewogen haben, den Versuch zu unternehmen.

Der erste Grund liegt für mich in der Notwendigkeit, endlich einmal allen den lügenhaftesten Nachrichten und verzerrten Darstellungen, die seit Jahr und Tag über die ganze Angelegenheit in der Presse erscheinen, aufs energischste entgegenzutreten. In einem solchen Kampfe, wie er um die Anerkennung der Persönlichkeit, für die einzutreten ich mich bemühe, geführt werden muß, ist die Stellungnahme der öffentlichen Meinung von ausschlaggebender Bedeutung. Man kann daher nicht zulassen, daß sie weiterhin von Leuten beeinflusst wird, die entweder gar nicht orientiert sind oder die Dinge in böswilliger Absicht in ein unfaires Licht zu rücken versuchen. Ist es doch in der letzten Zeit öfters geschehen, daß mir Aussprüche der Kranken, die ich notiert und weitergegeben habe, in ganz entstellter Form wieder zu Ohren gekommen sind. Ich glaube daher, nicht nur ein Recht, sondern auch die Pflicht zu haben, alles das, was ich von der Kranken und über die Kranke in meinem Tagebuch notiert habe, hier ein für allemal dokumentarisch festzulegen. Es sei aber gleich an dieser Stelle darauf hingewiesen, daß es sich um einen Menschen handelt, der sein Gedächtnis verloren hat und nach den Gutachten der Ärzte keine Erinnerung besitzt, die nur und vielleicht nicht präzise genug; zuweilen vermischt sie zweierlei Eindrücke in eines. Um ihren Äußerungen aber nicht die Beweisraft dokumentarischen Wertes zu nehmen, habe ich mich stets peinlich bemüht, das meiste von ihnen so wiederzugeben, wie es gesprochen wurde. Ich habe sogar darauf geachtet, die der Kranken eigentümliche Ausdrucksweise und Gedankenbildung beizubehalten.

Mancher Leser wird vielleicht den Eindruck bekommen, als seien hier Details und Nebenächlichkeiten aufgezeichnet, die für die Wirkung des Ganzen nicht in Betracht kämen. Doch gerade diese Details und scheinbaren Nebenächlichkeiten sind für die Beweisführung — und um diese geht es ja — von allergrößter Wichtigkeit. Sie betreffen immer Dinge, die nur denjenigen Personen bekannt sein können, die der Zarenfamilie sehr nahegestanden haben. Dinge, die bisher nirgends in der internationalen Presse zur Sprache gekommen sind und daher einen Beweis dafür ergeben, daß die Kranke alles das, was sie mitteilt, selbst erlebt hat. Das ist das Wichtigste! Das ist das Entscheidende! Die Dinge, die sie erzählt, hat sie nicht gehört oder gelesen! Sie hat sie erlebt! Um den Leser davon zu überzeugen, habe ich Wert darauf gelegt, manches in diesem Buche zu bringen, das vielleicht auf den ersten Blick wirkungslos

sondern ich habe mich in der geduldigen Arbeit eines Jahres bemüht, ein Dokument zu schaffen, das die Persönlichkeit eines Menschen feststellt, der sein Gedächtnis verloren hat.

Wie ich mit der Kranken bekannt wurde.

Am 19. Juni 1926 rief mich Herr Dr. S.*), der Leiter einer humanitären Studenteninstitution, an und bat mich, ihn zu besuchen, da er mit mir wegen einer kranken russischen Dame Rücksprache nehmen möchte. Dr. S. ist ein Mann, der immer bereit ist, Menschen in Not zu helfen, ohne Rücksicht auf Konfession oder Staatsangehörigkeit. Ein wirklicher Wohltäter, der es in wunderbarer Weise versteht, die Sorgen anderer zu seinen eigenen zu machen. Er hat den Ruf dafür in Berlin, und es klopfte an seine Tür so mancher, der Hilfe für sich oder seine Freunde begehrte. So war zu ihm auch eines Tages eine Frau A. R. gekommen und bat ihn dringend, sich einer ihr bekannten kranken Russin anzunehmen, die sich seit einem halben Jahre in dem Hause des Polizeikommissars G. befand und dort nicht mehr länger bleiben konnte. Als Einführung brachte die A. R. ein Schreiben des Polizeikommissars G. selbst mit, in dem dieser die Geschichte der in seinem Hause befindlichen russischen Dame ausführlich auseinandersetzte. Da die junge Dame schwer krank war, wollte man für sie ein anderes Unterkommen finden.

Dr. S. meinte nun, ich hätte genügend Zeit, und bat mich, da ich Russisch spreche, mich für die Kranke im Hause des Kommissars G. zu interessieren.

„Haben Sie etwas davon gehört, daß noch eine Tochter des russischen Zaren am Leben sein soll?“, fragte er mich.

„Nein.“

Ich war mehr als erstaunt. Da gab er mir den nachstehenden Brief des Polizeikommissars G. zu lesen, den ich mit einigen Kürzungen hier wiedergebe:

Der Brief des Polizeikommissars G.

„Am 22. Februar 1920 wurde hier aus dem Landwehrkanal ein junges Mädchen gezogen, das in denselben in selbstmörderischer Absicht hineingesprungen war und nach dem Elisabethkrankenhaus in der Lützowstraße gebracht wurde. Da die Dame auf meine Frage eine Antwort gab, wurde sie als anscheinend geisteskrank nach der Irrenanstalt in Dählbors (Wittenau) gebracht, wo sie etwa zwei Jahre verblieb, ohne wiederum über ihre Person usw. auch nur die geringste Auskunft zu geben.

Neben ihr in der Anstalt lag eine gewisse B. (erst im Jahre 1922), jetzt 54 Jahre alt, eine anscheinend gebildete Person, die früher in Rußland in besseren Häusern gewesen sein muß. Näheres über diese Frau ist nicht festzustellen, da jede amtliche Ermittlung in Rußland ausreichte. Diese B. entdeckte in dem mysteriösen Fräulein Anna eine Ähnlichkeit mit der jüngsten Tochter Anastasia des ermordeten Zarenpaares**) und teilte ihre Wahrnehmungen nach

„Anastasia? – a legkisebb cárleány életben van?” – H. Rathlef-Keilmann első cikkének címdala, a brémai Weser-Zeitung 1927. febr. 25.-i számából (http://webopac.hwwa.de/PresseMappe20E/Digiview_MID.cfm?mid=P000479), link az „Anna Anderson”, német nyelvű Wikipedia-szócikk végén; több német lapban is megjelent ez a cikksorozat, majd könyvalakban, válaszul az árulóvá lett, lepéNZelt egykori cári udvari francia-tanár, Gilliard és társa, a pétervári volt esküdtszék elnöke, Savitch pamfletjére, *La Fausse Anastasie*, (1926)

HESSEN Hessisches Staatsarchiv Darmstadt
Karolinenplatz 3, 64289 Darmstadt
Signatur: R 4 Nr. 21141

Abb. 7 Franziska Schanzkowska alias Frau Anderson-Tschakowski

Abb. 8 Gertrud Ellerich, geb. Schanzkowska

HESSEN Hessisches Staatsarchiv Darmstadt
Karolinenplatz 3, 64289 Darmstadt
Signatur: R 4 Nr. 21163

Oldalak az „Anderson” asszony által indított per anyagából, Hesseni Tartományi Levéltár; balra Anasztaszija a 30-40-es években, jobbra fent az 50-es évek végén, alatta Franciszka Schanzkowska unokahúga, Gertrud.

IV. Az ellentábor és a „karaktergyilkosság”, 1926-tól maig

Ezidőtájt, 1925-26-ban ötlötték ki Ernst Ludwig hessei herceg és társai a „Schanzkowski-csalást”, miszerint egy ilyen nevű eltűnt, elmebetegnek nyilvánított lengyel munkásnő lenne „Anna Csajkovszkij”, azaz Anasztaszija Nyikolajevna nagyhercegnő, s ezt a képtelen végeredményt melegítették fel a DNS-tesztekkel 1991 után is, ami leginkább már a „no comment” kategóriába tartozna, ha nem lenne tudományosan „bizonyítva”. Természetesen voltak Romanov-imposztorok, azonban a babits-i „gólyakalifa”-típusú többszörös személyiség patológiás esete semmi-képp nem illik Anasztaszijára.

Ernst Ludwig hessei nagyherceg (1868-1937): felbérelte Knopf nyomozót és Gilliard-t, bizonyítsák be Anasztaszijáról, hogy csaló s „valójában” egy lengyel munkásnő, Franciszka Schanzkowska, aki 1920 márciusában tűnt el Berlinből. Az egyedüli kérdés voltaképpen az, hogy ez a szerencsétlen nő hová lett? Ernst nagyhercegről kompromittáló emléke volt Anasztaszijának: 1916-ban látta őt a cári udvarnál, amint titokban egy különbékéről tárgyal (Botkin 42).

Kirill Vlagyimirovics nagyherceg (1876-1938): II. Miklós cár unokaöccse, aki 1918 után az orosz trónt szerette volna megszerezni, s emiatt még a bolsevikokkal is parádézott: a forradalom idején kitette a vörös zászlót a palotájára.

Louis Mountbatten gróf (1900-1979): a Hesse-Battenberg családból, aki németgyűlölete miatt angol alattvaló lett, és nevét is Mountbatten-re változtatta; az 50-60-as években pénzelte az alperes hessei családot Anasztaszija ellen, majd 1979-ben az IRA megölte; ezt követően valószínűleg unokaöccse és tanítványa, Fülöp hg., II. Erzsébet, angol királynő férje vette át az Anasztaszija-ellenes erők irányítását (II. Erzsébet megszerezte Marija Fjodorovna cárnői koronáját is).

Gilliard és Savitch könyvének címlapja: „A csaló Anasztázia”, 1929 (első kiadás 1926), és a könyv egyik oldala, két szélén Anasztaszija betegségek utáni, lefogyott arcaival, középen a retusált Schanzkowska-fotóval; a cél nyilvánvalóan a hiteltelenítés volt (vö. fotóalbum a függelékben).

Minderről így ír Gleb Botkin: „Eközben a királyi rokonság minden tagja különös módon teljesen elhallgatott Anasztaszija nagyhercegnő identitása kérdésében. Majd a barátai döbbenet tapasztalták, hogy Olga és Xénia nagyhercegnők, Kirill nagyherceg és a hessen-darmstadt nagyherceg kijelentéseket tesznek, és „csalónak” állítják be Anasztasziját. Hasonló állítások jöttek Monsieur Gilliardtól, aki hirtelen a hesseni nagyherceg képviselője lett, és markáns változás állt be a pénzügyi helyzetében. A felháborodott von Rahtlef asszony cikksorozatot indított betege védelmében, akihez mélyen kötődött. A cikkeit más írások követték ugyanazokban a napilapokban, a hesseni nagyherceg alkalmazásában álló Knopf magánnyomozótól és M. Gilliardtól, akik próbálták bizonygatni, hogy Anasztaszija nagyhercegnő egy elmebeteg lengyel parasztlány, Franciska Schanzkowska. Ez egy ügyetlen dolog volt, ami magától értetődően kitervelt vagy meghamisított bizonyítékokon és ugyanolyan hiteltelen vallomáson alapult, de a botrány rendkívüli volt. Ezenfelül a hessen-darmstadt rendőrség elkezdett nyomást gyakorolni Anasztaszijára, hogy fogadja el az elmebeteg Franciska útlevelét, azét a nőt, aki valóban létezett, de nyomtalanul eltűnt Berlinből 1920. márciusában. Egy ilyen útlevél birtokában Anasztasziját egy életre bezárhatták volna egy elmeegógyintézetbe, mivel Franciskát hivatalosan is gyógyíthatatlan elmebetegnek nyilvánították.” (i.m. 43-44)

Ernst Ludwig hessen-darmstadt nagyherceg később megegyezett Anasztaszija seeon-i vendéglátójával, Leuchtenberg herceggel, hogy ha kiderül, hogy valóban Franciska Schanzkovskáról van szó, akkor átadja Knopf nyomozónak, mint szélhámost. Egy „azonosításról” így számolt be Botkinnak a herceg felesége: „Knopf idejött egy prostituálttal Berlinből, a nő ránézett a 'Kicsikére', és felkiáltott: 'Ez Franciska!', és Knopf követelte az átadását... Erre... a hallba hívtam Knopft és a prostituáltat, kinyitottam a bejárati ajtót, és élesen azt mondtam nekik: 'Kifelé! És ha még egyszer meglátom bármelyiküket a kastélyom közelében, letartóztatatom és börtönbe vettetem!' Látnod kellett volna őket, hogy futottak!” (i.m. 67-68)

„Ami a hivatalos jelentéseket illeti, Franciska 1920 márciusában tűnt el Berlinből, míg Anasztaszija nagyhercegnőt 1920 februárjában mentették ki a berlini Landwehr-csatornából. Franciskát az eltűnése előtt gyógyíthatatlan elmebetegnek nyilvánították, míg Anasztaszija, minden orvosa szerint, akik kezelték vagy megvizsgálták, sosem volt elmebeteg. Továbbá Franciska csak a lengyelt és a németet beszélte, míg Anasztaszija tudott németül, oroszul, angolul, de egy árva szót sem lengyelül. Franciskának sosem volt gyereke, míg Anasztaszijának született egy fia 1919-ben. Végül, Franciska kézírása teljesen más, mint Anasztaszijáé, és a fényképei sem mutatnak a leghalványabb hasonlóságot sem a nagyhercegnővel. A sztorit, hogy Anasztaszija Franciska lenne, Knopf és Gilliard urak főzték ki, és nagyrészt a prostituált tanúságán alapult, akit Knopf a seeoni kastélyba vitt.” (i.m. 84-85) Ezután Botkin és Rathlef asszony ügyvédje, Dr. Völler, és egy nyomozó kikérdezték a prostituáltat, aki a jegyzeteiből puskázott, melyeket Knopf diktált le neki. Ugyanilyen hiteltelen volt a Schanzkowska-rokonok szerepeltetése az ügyben (i.m. 86, 2. lábjegyz., Felix S., aki visszavonta a vallomását).

II. Miklós cár és V. György angol király, még „kifogástalan” unokatestvérek; jobbra: V. György „megszabadítja” Európát a rivális monarchiáktól... – karikatúra a Punch, satírikus lap egyik 1917-es számából; joggal lehet vádolni V. Györgyöt, amiért megtagadta a cári család befogadását „presztízis-okokra” hivatkozva

V. A háttér: „szocialista kísérlet”, „új világrend” és a jövő

A „szocialista kísérlet” kifejezést először C. G. Harrison használta egyik előadásában 1893-ban, melyből érdemes idézni az egész szöveggörnyezetet, hogy lássuk, hogyan is gondolkoztak a korabeli nyugati politikai „okkultisták” az egyes népekről és a saját szerepükről:

„Vegyük példaként a mai Európát. A szláv népek kivételével, akikről az alábbiakban fogunk beszélni, és leszámítva egy kis turáni elemet, amely túl jelentéktelen ahhoz, hogy foglalkozzunk vele [ezek mi, magyarok volnánk, ill. még a bolgárok. – a ford.], a modern Európa nemzetei, valamint amerikai és gyarmati elágazásaik képviselik a nagy árja gyökér-faj ötödik alfaját⁹⁴⁵. A Római Birodalom napjaiban e nemzetek csecsemőkorukat élték. A római hódítást megelőzően Gallia, Britannia és Germánia nem nemzetek voltak, hanem csupán törzsi szinten léteztek. Meghódításuk és a Római Birodalomba tagozódásuk jelezte a csecsemőkor fázisát. A római jog volt a dajkájuk és pártfogójuk. A dajkát a tanító követte. A Római Birodalom összeomlása és a pápaság felemelkedése jelezte a gyermekkor szakaszát, vagy az értelmük kibontakozásának kezdetét. Az ifjúság kora a szélesebb érdeklődéssel, megnövekedett képzelőerővel a Reneszánsszal kezdődött és a Reformációval ért véget. A modern Európa férfikora a 16. századtól kezdődik. Folytathatnánk az analógiát tovább, de a következő periódus, a Francia Forradalom, túl közel hoz bennünket a mai korhoz, mintsem tanácsos lenne a vizsgálódásunk jelen pillanatában. Nézzük a szláv népeket, akik a hatodik árja alfajhoz tartoznak. Mit találunk? Oroszországot, egy erőteljes birodalmat, amely egy despotikus kormányzás alatt egyesíti a számos helyi közösséget; Lengyelországot, egy királyság maradványát, amelynek egyetlen összetartó ereje a vallása, s amely ennek ellenére végül újra beolvad az Orosz Birodalomba. Itt van még számos törzs, akik levetették az idegen törökség elnyomásának igáját [Balkán], és mesterségesen konszolidálódtak kis államalakulatokba,

⁹⁴⁵ Ném. *Wurzel-Rasse*, ang. *Root Race* nem „biológiailag” értendő, hanem egy adott világkorszak vezető népszellemére vonatkozik. Az okkultizmusban régóta ismert „megfelelés törvénye”, az „amint-fent- úgy-lent” korszakolás alapján az Atlantisz utáni 5. kultúrkorszakban a tavaszpont (tropikus Kos 0°) a Halak-jegyében tartózkodik, AD 220-2380 között. Ez a nagyobb, kozmikus korszakszámítás a tavaszpontnak egy-egy zodiákus-jegyben kb. 2160 évig tartó visszafelé haladásán, a ferde földtengely kettős kúp-mozgásán alapszik, melyet a csillagászat precesszióknak nevez. A jelenlegi Halak-korszak 1300 körül tetőzött, ekkor volt a virágkora (± 100-200 év), de a korábbi arab befolyás hatására egy túlhajtott, egyoldalú materializmus alakult ki, mely ma még elfoglalja a valódi szellemtudományos világkép helyét, melynek alapja a szellemi világ és az ember lelki-szellemi lényének ismerete, ami a jövőben újra a szemléletünk középpontjává válik. Ld. ábra a világkorszakokról. – A ford.

melyek függetlensége addig fog tartani, és nem tovább, míg kitör a következő nagy európai háború. Mi ennek az alfajnak a jellegzetessége a maga csecsemőkorában? [a szlávságnak, oroszáságnak] A nyugat-európaiak megszokták, hogy a barbarizmusukról beszéljenek, és bizonyos fokig igazuk van. A mi civilizációnk csupán az álarca a felsőbb osztályoknak, és ugyanolyan idegen képződmény, mint a római civilizáció volt Britanniában. Sorsuk az, [a szlávoké, oroszoké – a ford.], hogy a jövőben saját magukból kifejlesszék magasabb civilizációjukat. Az Orosz Birodalomnak meg kell halnia, hogy az orosz nép élhessen, és a pán-szlávisták álmainak megvalósulása jelezni fogja, hogy a hatodik árja alfaj elkezdte élni a saját szellemi életét, és nincs többé a csecsemőkor szakaszában. Nem szükséges tovább részletezni a dolgot, kimondhatjuk, hogy a nemzeti karakter képessé teszi őket a szocializmus politikai és gazdasági kísérleteinek megvalósítására, ami jelenleg számtalan nehézséget okozna Nyugat-Európában. A fentiek csupán egy törvény illusztrációi, a „megfelelés törvényének” egyetemes megjelenései, melyet ismer az okkult tudomány [„amint fent, úgy lent”, Tabula Smaragdina, és „amint a mennyben, úgy a földön is”, Miatyánk].” (C.G. Harrison: *The Transcendental Universe*, London, 1894, 2. előadás, www.archive.org, ford. Z.T.Cs. 2015, vö. R. Steiner GA 254/2,4, válaszul Harrison felvetéseire, ugyanitt az ún. „8. szféráról” a Föld és a Hold „között”, vö. Corp. Herm. XVI,17, és Steiner Naplójegyzete 1917-ből, alább)

De kik is vezérelték valójában a „szocialista kísérletet”, hol is volt az igazi „központ”? Nem a kritika kedvéért, hanem csupán a tények szemléltetésére, ismét idézzük a bennfentes C. G. Harrison: „Van egy harmadik párt az okkultisták között, akiket ellenfeleik a „Bal Testvéreinek” neveznek [„left-hand path”, a bal kéz felőli ösvény, ld. GA 178, 1917. nov. 18, a bal, jobb, közép az okkultizmusban], s néha az „Árnyék Testvériségének”, mely utóbbi elnevezés komoly félreértésre adott okot, összekeverve őket a fekete mágusokkal. Az igazi fekete mágus azonban majdnem ismeretlen Európában, noha a gonosz praktikák gyakorlata, sajnos ezt kell mondanom, messze nem szokatlan, főleg az amatőrök között. De a fekete mágus egy Ismael [kitalált] az okkultisták között. Ő mindenki ellen, és mindenki őellene van. Nincsenek „fekete” testvériségek, mert nincs kölcsönös bizalom azok között, akik teljesen önközpontúak. Az „Árnyék Testvére” valami teljesen más, mint bizonyos filléres ponyvák szereplője. Az „Árnyéknek” semmi köze a kétes erkölcsökhöz. Ez egyszerűen szólva a pápaság – a régi Római Birodalom árnyéka, vagy „kísértete”... Káros befolyása alatt az egyéni felelősség érzéke elfonnyad, jó és rossz azonossá válnak a szellemi tekintély előtti engedelmességgel és engedetlenséggel. És szomorúan látjuk, hogy a jezsuiták között a legmagasabb tudás és a legnemesebb erők eszközzé válnak, hogy tisztességtelen előnyt szerezzenek a politikai intrikák gyakorlásában (melyek gyakran önmagukban is nagyon kétesek), melyekkel céljuk a pápa múltó hatalmának újramegerősítése. Nem kétlem, hogy a legőszintebben hiszik, hogy ez szükséges Európa szellemi jólétéhez, de a „cél szentesíti az eszközt” az Árnyék elve, nem a világosságé. Természetesen nem minden bal testvér jezsuita, noha ezek a legerősebbek és a legjelentősebbek. Anélkül, hogy tovább részleteznénk, elég annyi, hogy a „bal testvére” elnevezés gyakorlati okkultistákat jelöl, akik energiájukat arra fordítják, hogy olyan célokat mozdítsanak elő, amelyek inkább a keveseké, mint általában az emberiség többségéé.” (i. m. 1. előa.). Az antropológiai szellemtudomány alapítója, aki a szellemi világfelfogást, kutatást tudományos alapokra helyezte a mai megismerési követelményeknek megfelelően, Dr. Rudolf Steiner többször is foglalkozott a történelem újkori „elterelésének” jelenségével, mely lényegében a valódi Krisztus-impulzus megvalósulása ellen hat. A régi „globalizmus”, a római katolicizmus szerepéről egy alkalommal így beszélt: „A katolikus egyház arra törekszik, hogy hidat verjen a legradikálisabb szocializmus, a kommunizmus és a saját uralma között.” (1920. jún. 6, GA 198). Erre a szerepre több más munka utalt a Nagy Háború környékén, így Hermann Bahr *Himmelfahrt* c. regénye, mely szerint a világ igazi „urai” a „szabadkőművesek, bíborosok, rabbik”, de különösen az utóbbi kettő, s ezt reális történeti inspirációnak nevezte Dr. Steiner (Az igazságtalanság karmája, 1916, GA 173/3, ld. még Karl Heise: *Die Entente-Freimaurerei und der Weltkrieg*, Basel, 1920, melyhez szintén Steiner írt előszót név nélkül, 1918. okt. 10.-i dátummal). Az sem titok, hogy eleinte

több zsidó származású bolsevik egyúttal szabadkőműves is volt, valószínűleg Jurovskij is az Ipatyev-házban, aki 1905-1912 között Berlinben élt a családjával (vö. az 1919-es magyarországi proletárdiktatúra 14 vezetője itthoni, majd bécsi páholyok tagja volt, Palatinus J.: *A szabadkőművesség bűnei*, 1938, I-II.).

Rendkívül érdekes, hogy egy 16. század elején élt bencés apát, Johannes Trithemius, régebbi források alapján írt egy kis munkát a történelem „angyali” korszakvezetéseiről, köztük a „Michael-korszakról”, mely 1879/80-ban kezdődik, ekkor „helyreáll a zsidók szabadsága”, s ezek szerint pontosan ekkorra tehető, hogy „Michael letaszítja a Sárkányt” az emberek közé (Ján. Jel. 12,7-12). A „megszabadulást” azonban úgy tűnik teljesen félreértette az ekkortájt valóban ébredező ún. cionizmus, mely váltig csak földi „birodalomban”, földi-faji „messiásban” gondolkodik, szemben a Krisztus-Michael impulzussal (Trithemius: A hét másodlagos okról, *Acta Historica Hungarica Turiciensia*, 2018/10., ford. Z.T.Cs., ld. a túlhajtott nemzeti elvről, mint jahvizmusról, R. Steiner, GA 202, s az ortodox rabbik véleménye szerint a Tóra tiltja bármiféle zsidó állam létrehozását, vö. 5.Móz. 4,27, 28,64). Különös, hogy amiként 100 esztendeje a bolsevizmust segítették hatalomra a „Bal Testvérek”, úgy ma a tömeges migrációt támogatja teljesen egybehangzóan egy George Soros – aki szerint köztudottan a pénz csinálja a történelmet –, az EU, és a jezsuita Ferenc pápa. S ha a „bolsevik projekt” nyomán ennyi pusztítás jött, kiprovokált náci revanssal, meleg- és hidegháborúkkal, akkor mi várható a „migrációs projekt” nyomán és meddig? Steiner szerint a 2000. év táján „jönni fog egy törvény Amerikából, mely az önálló gondolkodás elfojtásáról lesz elnevezve” (GA 167, 1916. ápr. 4.) – és jött 9/11, „Patriot Act”, globális megfigyelés, majd „nemzeti” centralizáció a nemzetek ellen, amit a migráció támogatásával csak erősítenek „balról” (ld. még Orwell-móttónk a „moralista” milliomosokról).

Néhány illusztráció a mából: Ferenc pápa, volt jezsuita tartományfőnök egy sarló-kalapácsos korpuszra mosolyog, melyet 2015-ben kapott ajándékba, mellette a pápai címere ötágú csillaggal (amit „nyilván” a betlehemi csillagnak kell értelmezni), a „dionüszoszi” véráldozatok szőlőfürtjével (ami „nyilván” Jézus vérenek szimbóluma), és a jezsuita rend logójával (IHS: Iesus Homini Salvatori, és három szeg), a vatikáni 500 lírásról (csak gyűjtőknek); vajon egy igazi „bal testvérrel” van-e dolgunk? Jobbra: a „nagypecsét” az 1 dollároson, a „Novus Ordo Seclorum” felirattal, a szabadkőműves Amerikát jelentő csonka piramissal és a „mindent-látó-szemmel”, mely jelenleg a globális megfigyelési hálózat jelképének tekinthető, ez virít a kevésbé „szent” brit belföldi titkosszolgálat, az MI-5 pecsétjén is (Z.T.Cs.: *Az „új világrend” titkos építészete*, 2012, www.orszagepito.net)

Harrison a harmadik előadásában az angol nyelvű népeket az Ötödik Korszak képviselőinek tekinti – annyiban joggal, hogy a germán-keresztény impulzus újabb kori, a korszellemmel együttthaladó, vezető ágát jelentik, de erős „elhajlásokkal”, egyéb, illegitim befolyásokkal, melyek nehezé teszik a valódi „frontok” megítélését –, s hitet tesz amellett, hogy az angolszász tudományosság már kezd „kilábalni” a materializmusból, ami azonban egy tévedés volt Harrison részéről, hiszen a nyugati tudomány azóta sem vett igazi fordulatot, a materialista, szociáldarwinista dogmákat képviselik ma is, az evolúciótól az űrkutatásig. Ugyanakkor Harrison az ideális társadalmi állapotot vallásilag a *gondolatszabadságban*, a tudomány területén egy „*pneumatizmusban*” – vagyis, egyébként helyesen, a kutatás szellemi-érzékeletti kiterjesztésében –, a politikát tekintve pedig a „*szocializmusban*” látta, azonban ez nyilván nem az a „szocializmus”, melyet Oroszország, az orosz néplélek számára propagált, a „Bal Testvérekkel” karöltve: a bolsevik szocializmussal a cél a rombolás volt, mint láthattuk, s ennek mai végeredménye, fő

„haszna”, hogy bárkit „balos szimpátiával” lehet vádolni, ha szociális igazságosságra, a kamatkapitalizmus egyoldalúságainak kiküszöbölésére törekszik.

Ahogy Marx, Engels, vagy C. G. Harrison nem voltak sem oroszok, sem „szovjetek”, úgy a „szocialista kísérlet” sem volt sem orosz, sem szovjet találmány, hanem tipikusan a nyugati állameszméből fakadt (ld. Kálmán István: 1989-1992 – Áttörés Kelet-Közép-Európában: az ideológia hatalma, az új hatalom ideológiája, *Országépítő*, 92/3-4. 2), mint a materiális tényekre lecsupaszított, nyers totalitarizmus, mondhatni a régi, császári Róma végsőkéig redukált váza, pártfőtitkár egyeduralkodókkal, bábbá tett szenátussal, a római polgár helyén pedig a bérből és fizetésből élő „proletariátussal”, melyet valósággal megbolondítottak ezzel a hamis egyenlőséggel, kihasználva munkabírását a „sztahanovista” építőmunkában. Ez a „bolsevik” jellegű állameszme van itt újra abban, amit nyugaton az „Európai Egyesült Államoknak” képzeltek el, melyről Churchill kinyilatkoztatta 1947-ben, hogy enélkül nincs biztosítva az angol-szászok vezette „szuper-világkormány” jövője: „*Without a United Europe there is no sure prospect of world government*” (United Europe Meeting, 14 May 1947, Royal Albert Hall, London, in: *His Complete Speeches, 1897-1963, Vol. 7. 1943-1949.*, R. Rhodes James, Chelsea House Publishers, 1974; a „Brexít” után persze majd „kívülről” csinálják ugyanazt). Az elvet és gyakorlatot előre jelezte W. T. Stead, az „anglofil hálózat” egyik szócsöve 1899-ben: „*egy mennyek országa létrehozásához szükség van egy hatékonyan működő ördögre*”, illetve: „*nem kell meglepődnünk, ha az Európai Egyesült Államok jelentős vérontást követően nyeri el fizikai létét.*” (*The United States of Europe*, New York, 1899, p. 45-46).

„Polip” vagy „sivatag”: Oroszország a nyugati karikatúrákon, 1900 (Fred W. Rose), de már 1877-ben megvolt ennek a térképnek a prototípusa, és „Russian Desert”, Orosz Sivatag felirattal is szemléltették terveiket a „frígiiai sapkás” felforgatók (alább: „Kaiser’s Dream”, a „Császár álma” c. térképen, részlet, *The Truth*, londoni satírikus lap, 1890. dec. 26, forrás: Thomas Meyer, *Das Goetheanum*, 1994. máj. 29.).

Ugyancsak W.T. Stead írja már 1902-ben, hogy Miklós cár „nem látja a bukáshoz vezető útját” („*he did not see his way to fall*”, in *The Americanization of the World*, 1902, 168, Goluchowski’s Alarm, www.archive.org). Sajnos az intő jeleket a cári Oroszország sem vette eléggé komolyan, Miklós bízott angol rokonában, V. Györgyben, akinek kedvéért Vilmos szintén rokoni Németországa és az Osztrák-Magyar Monarchia ellen lépett háborúba, majd az antant győzelme ellenére mégis vesztes maradt az 1917-es kívülről jött „rendszer váltás” miatt. És még a bolsevikok nevezték „Véres Miklósnak” a jólelkű, szelíd, családszerető cárt, akit a családjával együtt nem egy őr megsajnált a „speciális rendeltetésű” Ipatyev-házban...

SAYS AMERICANS MADE PETROGRAD REVOLUTION WIN

Irish Agitator Appears Before
House Committee to Op-
pose Spy Bill.

HERALD BUREAU,
No. 1,602 H STREET, N. W.,
WASHINGTON, D. C., Thursday.

The revolution in Russia was fostered, engineered and made possible through the influence of American citizens, John D. Moore told the House Judiciary Committee, to-day in a hearing on the espionage bill. Mr. Moore is secretary of the Friends of Irish Freedom in America and was one of several opponents of the espionage legislation who appeared before the committee.

Mr. Moore said that Jacob Schiff, a New York banker, had aided the cause of Russian freedom. He opposes certain provisions of the legislation in the belief that it will hinder aid in America for the cause of Irish freedom.

The group of opponents who spoke against the bill include Jane Addams, of Chicago; Henry Weinberger, representing

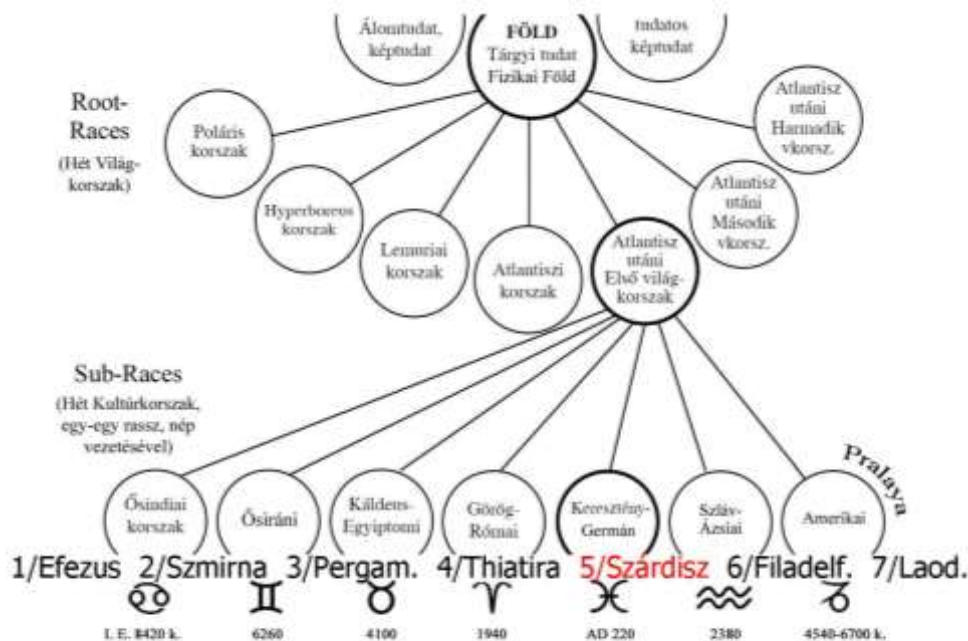
New York Herald, Friday April 18, 1917, p. 12

„Mondják, hogy amerikaiak segítették győzelemre a petrográdi forradalmat”

„Befolyásos amerikai polgárok segítettek, tervezték és lehetővé tették az orosz forradalmat”, mondta John D. Moore a Ház Igazságügyi Bizottságában a kém törvény vitáján. ... Mr. Moore elmondta, hogy Jacob Schiff, egy New York-i bankár segítette az orosz szabadság ügyét...”

— New York Herald, 1917. ápr. 18, p. 12, vö. „Six million Jews, 1915-1938”, Youtube, az amerikai lapokról, melyekben a bolsevizmust az orosz zsidóság „reményeként” állították be)

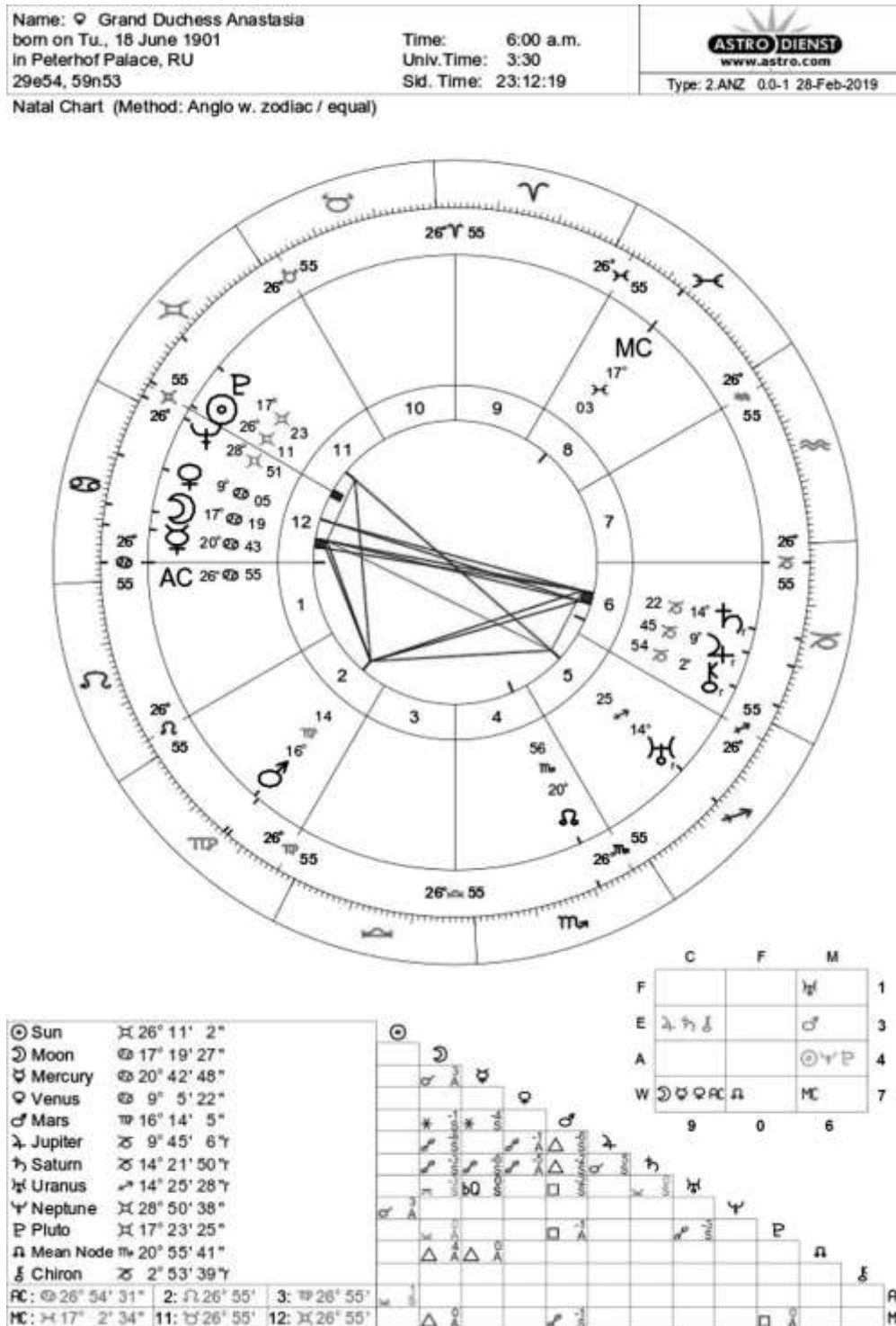
Vö. Antony C. Sutton: *America's Secret Establishment*, Trineday, 2002., a Skull & Bones Rend kettős tevékenységéről a bolsevik tézis és a náci antitézis megteremtésében (p. 126, ábra, Operation Vehicles). Lent: a világ- és az emberiség fejlődésének vázlata (R. Steiner nyomán Z.T.Cs.) a Vízöntő jegye alatt beköszöntő Szláv-Ázsiai korszakkal 2380-4540 között, melyet a nyugat lényegében a „szocialista kísérlettel” akart hosszú távra aláásni (vö. R. Steiner Naplójegyzete, 1917. nov., és GA 93a, 1905. okt. 31.-i előadás, ábra az alkorszakokról).

Világkorszakok és kultúrkorszakok összefüggései (vö. RS, GA 93a, 104, és a kb. 2160 éves precesszió, a tavaszpont visszafelé vándorlása a zodiákus-jegyekben, amiből „leolvashatók” az emberiségfejlődés szakaszai, a mikro- és makrokozmosz analógia-törvény alapján; vö. Ján.Jel. 2-3., a 7 levél)

VI. Az Anasztaszija-életrajz néhány „ezoterikus” ténye

a) Anasztaszija születési képlete

A kifejtés röviden: flegmatikus-szangvinikus/vizes-levegős vérmérséklet, melankolikus/földies beütéssel (tűz-föld-levegő-víz: 1-3-4-7 aránszám, vö. báró Knigge Adolf: *Érintkezés az emberekkel*, Bp., 1875, 106, első kiadás 1788), ami könnyedé, de olykor kiállhatatlanná is tette. Domináns akarati és gondolkodási erők, de érzés, empátia szinte semmi (9-0-6 aránszám), ami utalhat a „súlyosabb” Romanov-örökségre. Öt planéta a 12. házzal összefüggésben elzártaságot és ebben kibontakozó tevékenységet jeleznek. A „kegyelmi” Jupiter-Szaturusz együttállást

oppozíciók támadják, s a legjellegzetesebb a Mars kvadrát Uránusz-Plutó, szextil Merkúr-Hold és trigon Jupiter-Szaturnusz fényszögek: a Mars, a „hadak ura”, a szenvedély, az erő, a vérontás, a katonák „istene” a 2. házban *egyszerre* ártó és segítő fényszögekkel jelenik meg, szemben a 8. házzal, a „halál” házával, és a Medium Coeli-vel (sors-kereszt).

Anasztaszija felszálló holdcsomópontja: Skorpió 22°, sokatmondó visszatérésekkel, melyek nagy változásokat hoznak az életében: 1920-01-22/1920 dec-febr.: Bukarestből Berlinbe; 1938-08-14/1939: az antropozófus Miltitz bárónőhöz költözik, aki először tanúsít mélyebb megértést iránta, majd végig kitart mellette; 1957-03-03/1958-61: első per, közben 1959-ben Dr. Otto Reche megerősítő antropológiai vizsgálata; 1975-10-15/1976-77: Dr. Moritz Furtmayr újabb, döntő azonosítása a fülforma 17 jellegzetessége alapján.

Anasztaszija halál utáni kamaloka-periódusa, az asztrális-karmikus átélések újrafeldolgozása – ami mindenkinél kb. 1/3 életév, az az idő, amit valaki alvással töltött élete során – 27,6 év volt, 1984 és 2012 között. Ez azt jelenti, hogy miközben a szellemi világban újraélte a gyerekkori élményeit, a földi életben újra azt terjesztették, hogy „megtalálták” a maradványait az 1991, 2007. évi leletek között. Ebben ismét megjelenik az ellenerők spontán „időzítése” az eltüntetésével kapcsolatban. Anastaszija előző inkarnációja még kikutatatlan (vö. R. Steiner, 1921. jan. 6, GA 203/2, a kora keresztény és nem-keresztény dél-európaiak és a kiirtott észak-amerikai indiánok lelkeinek kelet-európai újratestesülésétől).

b.) A cári család megölése, és a nővér Hold a Skorpióban

Az egyébként vitatott észt szerző, Yüri Lina jogosan hívta fel a figyelmet az 1917-es októberi forradalom „időzítésére”, amikor a Nap a Skorpió jegyében volt, s a forradalom szabadkőműves kitervelői ezt figyelembe vehették (*Under the Sign of the Scorpion*, 7. fejezet). Hasonlóképpen jellegzetes a cári család megölésének és eltüntetésének időpontja, 1918. júl. 17-19, amikor a Hold az utolsó negyedben szintén a Skorpióban volt (Swiss Ephemeris), ui. a nővér- és telihold szellemi értelemben is egy „szívó”, „mágnesező” hatást fejt ki, s a „mágikus” cél (ld. alább d. pont) az elhunytak lelkeinek „földközben” („8. szféra”) való visszatartása volt:

<i>Július</i>	<i>Hold</i>
17. Szerda	1° 39' Skorpió
18. Csüt.	13° 42' Skorpió
19. Pént.	25° 57' Skorpió

c.) Feliratok az Ipatyev-ház alagsori helyiségében

№ 53. Надпись на немецкомъ языкѣ, обнаруженная въ комнатѣ убійства.

of the Romanovs, 2005, 12. fejr.)

Egy Heine-idézet, Dániel 5,30. nyomán (Szokolov, 1925, p. 173): „Belsazar ward in selbiger Nacht / Von seinen Knechten umgebracht” – „De Belzacárt udvari cselédhaza megölte még az éjszaka” (Vas István ford.). Szokolov 1924-es első megjelenése utáni kiadásokból állítólag kihagytak egy telegramot, melyben Jacob Schiff, New York-i bankár adott volna utasítást az egész cári család kivégzésére, és kihagyták az Anastaszija megmenekülésére utaló bizonyítékokat, megmásíthattak vallomásokot (ld. Botkin 1937, 100, 6. jegyz.). Ugyanakkor pl. a „nyíltabb” angol Wilton és Dieterichs könyveiben sem szerepel az állítólagos Schiff-telegram, csak Yüri Lina említi (utóbbi szerző a kivégzőosztag tagjairól is közöl egy listát, melyben „Nagy Imre” neve is szerepel, noha a lista King és Wilson könyve szerint hamisítvány, *The Fate*

A három rejtélyes betű vagy jel: gör. *lambda*, középen egy ismeretlen jel (Jupiter?), fordított héb. *lamed* (?) (Szo-
kolov, 1925, p. 174), melyeket rézsút, fejjel lefelé írták a falra, az ajtótól balra; „lefordítva”: feltehetőleg a királyi
Jupiter jele egy L- és egy tükrözött L-betű, azaz voltaképpen két szabadkőműves „derékszög” között, a lambdával
mintegy a görög-római, és a lameddel egy hipotetikus „új-héber” korszak között:

L 4 J

SEQUVNTVR FIGVRAE LITERARVM
DIVINARVM.

Literæ seu characteres Saturni.

I H W X Z E W

Literæ seu characteres Iouis.

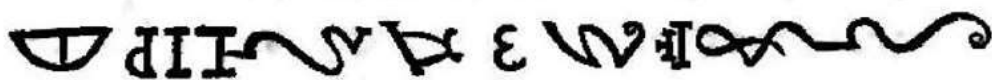
W Z A 7 X H N I H V W H

Literæ seu characteres Martis.

W H H H H H H H H H

A középső jel lehet egy szellemidéző planéta-karakter, Agrippa von Nettesheim: *De occulta philosophia*, 1533,
39-40. old., a Szaturnusz, Jupiter, Mars, Nap, Vénusz, Merkúr, Hold „karakterei” (ld. még Peter d’Abano művei)

XL. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
Literæ siue characteres Solis.

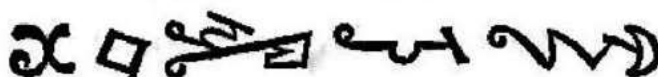
Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Balra: Alekszandra cárné mindenütt felrajzolta a rontásselhárító, „jó irányba” forgó, indiai-teozofikus szvasztikáját, mely ősidők óta egy nap-szimbólum (Gilliard 276, a jekaty.-i érkezés dátumával, 1918. ápr. 30, ónaptár szerint 17., vö. Szokolov 1925, 52, 103, www.archive.org, Rathlef 1927. márc. 2.)

Felmerül, hogy akik a Heine-idézetet és a három betűt felírták az Ipatyev-ház alagsori kivégzőhelyiségében, mit akartak ezzel elérni? Az elkövetők-kitervelők önmagukra akartak utalni, vagy valaki rájuk? Hivalkodás vagy a felelősség áttolása, az „okkult frakciók” közötti versengés nyoma? Ha az Ipatyev-házban talált három rejtélyes betű közül az első és a harmadik L-betű, ami nagyon valószínű, akkor érdekes párhuzam adódhat a jezsuita társaság 100 éves jubileumára megjelent kötetben található be-

tűjátékkal (*Imago primi saeculi Societas Jesu*, 1640, p. 49., alább). Noha itt az alapító, Loyola nevének két L-betűjére utal a szöveg, és az első L-betűt tükrözték meg, ez lehet egy visszatérő, titkos „logója” a pápa által 1773-ban már betiltott szervezetnek, mely kezdettől fogva kétes hírnévre tett szert. Egyébiránt nem nehéz katolikus-jezsuita és angolszász-cionista közös, globális érdeket felfedezni az oroszország és az orosz ortodoxia tönkretételében, melynek „piszkos munkáját” annakidején a bolsevikokkal, mint naiv „hasznos balekokkal” végeztették el, iszonyatos károkat okozva emberek millióinak, csak hogy a „kevesek” megnyerjék maguknak a jövőt... De ne feledjük: „nem a teljesen érett növényből lesz az új növény, hanem a magból.” (R. Steiner, 1905. nov. 5, GA 93a, 31. előa. végén, www.anthrowiki.at)

LIBERAL IMPERI- ALISM

Centum LOYOLA amplectitur annos.

d.) A „bal testvérek” mágiájáról

Álljon itt erről egy rövid, tömör idézet a legavatottabb „leleplezőtől”, Dr. Rudolf Steinertől: „Világosan kell látnunk, hogy a szellemi szálak a holtak lelke és azok között, akik kötődnek hozzájuk, nem szakadnak el a halállal; ezek megmaradnak, sőt szorosabbak a halált követően, mint a földön voltak. Amit ezzel mondok, azt komoly, jelentős igazságnak kell tekinteniük. Nem az egyetlen vagyok, aki ilyen ismeretekkel rendelkezik; mások is tudják, hogy ez így van. Számosan vannak, akik ezt az igazságot egy szörnyű módon kihasználják. Vannak ma félrevezetett materialisták, akik úgy vélik, hogy a materiális élet az egyetlen, de vannak beavatottak, akik materialisták, és akik materialisztikus tanításokat terjesztenek a testvériségeken keresztül. Ne gondolják, hogy ezek a beavatottak olyan bolondok, hogy azt higgyék, nincs szellem, vagy az embernek nincs lelke, amely a testtől függetlenül is él... Sokan vannak, akiknek bizonyos érdekeik fűződnek ahhoz, hogy elterjesszék a materializmust, s akik mindenféle módon azon vannak, hogy az emberek nagy része csupán a materializmusban higgyen és teljesen a hatása alatt legyen... Mi az, amit ezek a beavatottak szeretnének, akik nagyon jól tudják, hogy az emberi lélek tisztán szellemi lény, amely teljesen független a testiségtől? Mit akarnak ezek a beavatottak, akik annak ellenére, hogy tudják ezt, mégis az emberek materialisztikus gondolkodását védik és erősítik?... Ezek a beavatottak azt szeretnék, hogy a lehető legtöbb lélek, aki a földön a születés és a halál között él, csupán materialisztikus fogalmakat vegyen fel. Ezáltal ezeket a lelkeket felkészítik, hogy a földi szférában maradjanak, bizonyos mértékig a földi szférához kötődjenek... Ezek a testvériségek felkészítenek bizonyos emberi lelkeket, úgy, hogy ezek haláluk után is az anyagi világban maradjanak. Ha ezek a testvériségek úgy intézik – és ez teljesen lehetséges a hírhedt hatalmuk révén –, hogy ezek a lelkek a halál után a testvériségük hatalmi szférájába kerüljenek, akkor ez nagymértékben megnöveli a testvériség erejét... Előidézik, hogy a lelkek a halál után az anyagi világban maradjanak, azért, hogy az ilyen lelkeket felhasználják saját céljaikra... Ezek a lelkek a maguk belső erőivel azután a legkülönbözőbb módon vezethetők, és ezáltal valaki különböző dolgokat érhet el, bizonyos hatalmi manipulációkat azokkal kapcsolatban, akik nincsenek beavatva ezekbe a dolgokba... Nincs más orvosság ezek ellen az igazán ártalmas testvériségek ellen, mint ennek a helyzetnek a megismerése. Ha tudunk erről, védve vagyunk. Ha valaki tudja, hogy a megismerésnek benső bizonyossággá kell válnia, igazi meggyőződéssé, akkor védve van... A Golgotai Misztérium a világ gyógyítója a lélek materializálódásával szemben” (1917. nov. 18., GA 178, www.anthrowiki.at, angolul GA 118, *The Reappearance of Christ in the Etheric*, X. előa., www.rsarchive.org, vö. C.G. Harrison és GA 254, a „8. szféráról”, és a merényletek a híres emberek ellen, akikhez tömegek figyelme tapad).

**SZABADKÖMŰVESEK
A KÁROLYI-KORMÁNYBAN
ÉS AZ 1919-ES PROLETÁR-
DIKTATÚRA IDEJÉN**

Ágoston (Augstein) Péter

Jogakadémiai tanár, a Károlyi-kormány kormánybiztosa, majd belügyi államtitkár; a proletdikt. külügyi népbiztosa. Felvették a Bihar páholyba (□), 1908 (III. fok).

Bíró (Blau) Lajos

Emigrált író, hirlapíró, sz. Heves, 1880. Aug. 22., a Világ volt főszerkesztője. 1904-1919 a Martinovics p. főmestere, a forradalom alatt a Károlyi-kormány államtitkára. 1920 után a bécsi In Labore Virtu □ tagja, majd az USA-ba emigrált.

Erdélyi (Engel) Mór

Betűszedő, az Ált. Fogyasztási Szövetkezetek igazgatója, Bp. Sz. Algyógy, 1877. Okt. 1. A Károlyi-kormány közéleti kormánybiztosa, a Peidl-kormányban államtitkár. Fv. Deák F. □ I. fok. 1920-ban emigrált, 1928-ban amnesztiát kapott.

Faber Oszkár, dr.

Szföv. tanár, sz. 1879. A Kommün alatt a válásügyek likvidátora. Fv. Martinovics □ III. fok, 1905.

Goldmark Károly

1919-ig kalapkereskedő, Bp. VIII. Rákóczi út 75. A proletdikt alatt tanúsított magatartása miatt Bécsbe emigrált. Sz. 1877. Nov 17. Fv. Galilei □ III. fok. 1920 után a bécsi In Labore Virtu □ tagja.

Hajdu (Honig Miksa) Miklós, dr.

Sz. Gölle, 1879. jan 28. A Magyar Tudakozó Egylet igazgatója, 1920 után a Pro Palesztina Egyesület elnöke, a palesztinai nagypáholy tiszteletbeli, és a budapesti Symbolikus Nagypáholy szövetségi tanácsának tagja. Fv. 1916 Demokratia □ III. fok.

Halász (Hirsch) József

Rendőrkapitány, volt szerkesztő, Szombathely. Sz. 1883. Fv. Ébredés □ 1909. III. fok. A proletdiktatúra alatt vörösör-parancsnok. A Szu-ba menekült.

Hatvany (Deutsch) Lajos, báró

Sz. Bp. 1880. Okt. 28. A Budapesti Szemle és a Nyugat főszerk. A forradalom alatt Károlyi M. bizalmasa. 1919 emigrált. Az emigrációban írt nemzetgyalázó cikkei miatt a független magyar bíróság 1927-ben hosszabb szabadságvesztésre ítélte, melyet ki is töltött. Fv. A Martinovics □ 1910 III. fok.

Hock János (álnevén Balogh Károly)

Róm. kat. plébános, a forradalom alatt a Nemzeti Tanács elnöke, volt orsz. gyűl. képvis. Sz. Devecser 1850. Dec. 31. Fv. 1890 Demokratia □ III. fok. Az 1891-1893 években a Symb. Nagy □ Szónoka. Fed. 1894 okt 8. 1920-ban emigrált, s az emigrációban tanúsított magatartása miatt nemzetgyalázásért 1 évi börtönre ítélték, amit le is töltött. Megh. 1937.

Jászi (Jakubovics) Oszkár, dr.

A Károlyi-kormány nemzetiségi minisztere, a proletdikt alatt közoktatási népbiztos. Sz. Nagykároly, 1875 Fv Martinovics □ III. fok.

Kunfi (Kohn) Zsigmond

Hirlapíró, sz. Nagykanizsa 1879 ápr 28. A proletdikt közoktatási népbiztosa. 1920 után a bécsi In Labore Virtu □ mestertagja. 1920 előtt fv Martinovics □ III. fok. A Károlyi-korm.ban népjóléti miniszter.

Pogány (Schwartz) József

Hirlapíró, sz. Bp. 1886. A proletdikt alatt hadügyi népbiztos, a magyar vörös hadsereg parancsnoka. Emigrált. Fv. Martinovics □ III. fok. 1920 után a bécsi In Labore Virtu □ mestertagja.

Szende (Schwartz) Pál, dr.

Ügyvéd, sz. Nyírbátor, 1879. A Károlyi-kormányban pénzügyi államtitkár. Fv. Martinovics □ III. fok, 1907.

Roboz (Rosenzweig) Andor

Főreáliskolai tanár és hirlapíró, Bp. Sz. Nagyvárád, 1869 jan. 8. Fv. Március □ III. fok. 1899. Páholyalapító, a forradalmak alatti magatartása miatt emigrált, 1920 után a bécsi In Labore Virtu □ tagja.

(forrás: PALATINUS József: A szabadkőműveség bűnei, I-III. kötet, Bp. 1938.)

Egy biográfiai illusztráció az 1919-es magyarországi „átmenet” háttéréhez; a taglistához a magyar hatóságok 1920 után jutottak hozzá, amikor lefoglalták a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy épületét; nem tudjuk, hogy vajon az oroszoknál is fennmaradt-e ilyen lista?

Zárszó

Az orosz-dán-német-angol származású Anasztaszija Nyikolajevna Romanov nagyhercegnő, bár sajnos nem tudott „új életet” kezdeni, nem hagyott maga után szóbeli vagy írásbeli tanítást, nem is volt különösebben „templombajáró”, de egy női „vezeklőként”, aki küldetését mélyen a testében, sorsában hordozta, a személyes tragédiája által a globális „szocialista kísérlet” egyik fontos jelensége lett. Életén tanulmányozható az az óriási *ellenerő*, mellyel a nyugat nyílt és „fedett” eszközökkel egyaránt el akarja „terelni” a világtörténelmet, el akarja szigetelni az oroszországot, mint a jövő világekorszak vezető népét, éket verve a világ és az oroszország közé, háborúkkal, „rendszerváltásokkal”, szankciókkal, legutóbb a 2011-14-es „arab tavasz”, Szíria, Ukrajna és a Krím-félsziget esetében, melyek azóta is „nyílt sebek” a világ életében, nekünk a szomszédunkban, s még nem tudjuk, hová vezetnek. A nyugatnak ezt az önző törekvését felül kell vizsgálni a tájékoztatás, ismeretterjesztés eszközeivel, mert a mögötte lévő ellenerők egyúttal a küszöbön álló jövő, a Szláv-Ázsiai korszak ellen is dolgoznak. Ez a jövő, melynek előrejelzése nem valamilyen „exhas” biblikus-ezoterikus fanatizmus terméke, mint elsőre sokan gondolhatnák, a természeti szükségszerűség erejével fog beköszönteni, kb. 2380-4540 között, a Vízöntő jegye alatt, de már ma érezhető, és a „migrációs projekttel” gyűlöletet szítva máris elterelni, tematizálni akarják: az őskeresztény terminológia szerint a következő, 6. kultúrkorszak lesz a János Jelenések vagy Apokalipszis Könyvéből ismert Filadelfia-közösség kora, a Testvéri Szeretet kora, új, *valóban* szociális, spirituális közösségek kialakításának lehetőségével, *valódi* lelki-szellemi prioritásokkal, melyek erőit leginkább a szláv-orosz éterikus néplélek hordozza, noha ennek még tudatára kellene ébrednie. A Szláv-Ázsiai korszakban nagyobb lehetőség nyílhat, hogy meghaladjuk az egyoldalú önzésre és materializmusra épülő mai, kapitalisztikus berendezkedést, mely a jelenlegi Keresztény-Germán Halak-korszak csúcspontját jelenti ugyan – az angolszászok lényegében germánok, kiegészülve a főként kelta elemmel –, de az „1879-es” negatív beszűrődésekkel együtt, melyeket fel kell ismerni és ki kell küszöbölni, mint ember- és életellenes, látszólag „humanitárius” vagy radikális ürügyek (tézis-antitézis-szintézis) teremtésével centralizáló, a végletekig elgépiesítő, „haladásba” csomagolt, a felszínen „liberálisnak” vagy akár „konzervatívnak” tűnő tendenciákat, melyeket a nyugati világban is egyre többen károsnak tartanak a józan, rendszerkritikus erők. Ne feledjük: az „ahrimáni-antikrisztusi”, csak-földi, csak-evilági, szám-súly-mérték impulzus a világtörténelem jelenlegi szakaszában azon dolgozik, hogy az emberiség „üdvére” hivatkozva bevezesse a földi poklot, ezt egyaránt tanítja a keresztény és az iszlám hagyomány. E folyamatot láthatjuk a túlzásba vitt technológiai „falanszter” kiépítésén, és azon is, hogy a vezető nyugati körök lehetségesnek tartanak „megnyerni” egy globális atomháborút, mellyel egy csapásra „megoldhatnák” a túlnépesedést, ahelyett, hogy átalakítanák az antiszociális, kapitalista rendszerüket. A titkos társaságtól származó „Georgia Guidestones” 1980 óta 8 nyelven hirdeti, hogy a föld lakóinak számát 500 millió alatt kell tartani...

„Anglia nem bánt jól a hazámmal. Ezt sosem bocsátom meg.”

Anacrisia

Szláv Ember, kettőssel (doppelgänger), angyallal és kentaurral – Rudolf Steiner vázlata érzékfeletti észlelés nyomán, az első Goetheanum kupolafestményéhez, 1914 (K 14.2, Z.T.Cs. másolata)

RUDOLF STEINER NAPLÓJEGYZETEI 1917 VÉGÉRŐL

Mi áll szemben ebben a háborúban, és mi ennek a szembenállásnak a célja?

Ma az emberek egy olyan csoportja a hangadó, amely uralni akarja a Földet a mozgékony kapitalista gazdaság eszközeivel. E csoport a tőle függő embercsoportokat a gazdasági eszközök révén kapcsolja össze és szervezi meg. A lényeg az, hogy ez a csoport tudja, hogy az orosz területen él egy a jövő szempontjából kialakulatlan embertömeg, amely magában hordozza egy szocialisztikus organizáció csíráját. A jól kiszámított cél az, hogy e szocialisztikus csíra-impulzus az antiszociális csoport hatalmába kerüljön. E célt nem lehet elérni, ha Közép-Európából megértésből fakadó egyesülést keresnek a keleti csíra-impulzussal. Mivel az említett csoportot az anglo-amerikai világban belül találni, a jelenlegi hatalmi konstelláció csak alárendelt pillanat, amely minden valódi szembenállást és érdeket elfed. Elleplezi mindenekelőtt azt a valódi tény, hogy az orosz kultúrcsírát az anglo-amerikai pluto-autokraták és a közép-európai népek között folyik a küzdelem. Abban a pillanatban, amelyben a világ felismeri e tény, a valódi konstellációt egy valószínűs váltja fel. A háború csak addig tart valamilyen formában, amíg a németiség és a szlávosság össze nem találkozik a közös célban: az emberiség felszabadításában a Nyugat igazja akól.

Csak az alábbi alternatíva lehetséges: vagy leleplezi az ember a hazugságot, amellyel a Nyugatnak dolgoznia kell, ha boldogulni akar; és azt mondja: az anglo-amerikai machinátorok egy áramlat hordozói, amelynek gyökerei a francia forradalmat megelőző impulzusban rejlenek, amely a kapitalizmus

eszközeivel világuralmat akar megvalósítani, s amely számára a forradalmi impulzusok csupán jelszól szolgálnak, ami mögé elbújnak; vagy átengedi az ember a világuralmat az anglo-amerikai világban belüli okkult csoportnak, amíg a leigázott német-szláv területekről jövőbeli véráramok árán meg nem menekül a Föld igazi szellemi célja.

Széljegyzetek:

1. Az ember nem várja meg, amíg kívülről válik szükség-szerűvé bizonyos célok megvalósulása, hanem spontán célokat állít maga elé; mert az előbbi bizalmatlanságot ébreszt, az utóbbi bizalmat kelt, és ebben az első pillanatban még hathat valami, ami hamarosan már nem lesz erre képes.

2. Amerika emellett le fogja győzni Japánt, de az a cél, hogy az Európa feletti győzelem világon egyúttal a Japán feletti is.

3. Arra megy ki a dolog, hogy a hatalmi csoportok közül melyik nyer befolyást Oroszország felett. De az emberek meg kell értenie, hogy iniciatívával kell rendelkeznie és hogy számolnia kell a jövő szellemével.

4. Gondoljuk el, hogy mit lehet elérni egy kezdeményező manifesztummal (Iniziatív-Manifest)! Ez Oroszországban különösen mozgósító erejű lesz, ott több befolyást lehet vele elérni, mint a saját országon belül; egy új hatalmi konstelláció jön létre: a nyugati demokrácia leleplezi önmagát, mint a valódi igazság frázis-szabadsággal és frázis-demokráciával történő elnyomására alakult szervezetet. Odáig kell ezt vinni, hogy a szláv területeken kialakuljon az a szemlélet, hogy a középfatalmákat megrágalmazták, valójában az ő feladatuk a demokrácia fenntartása az anglo-amerikai burzsoá-autokraták jogára alatti elgépített világuralommal szemben.

Forrás: Országépítő, 2003/2, 60, Huszadik századi dokumentumok, www.orszagepito.hu, ford. Gerle J. (ld. 1917. nov. 25.-i előadása, GA 178/9, 232, „zwei mächte”, www.anthrowiki.at, angolul „two powers”, www.rsarchive.org. Vö. Anasztaszija szavai: „Das ganze Unglück Europas ist dadurch entstanden, daß zwischen Deutschland und Rußland kein Bündnis geschlossen wurde.” (Rathlef, Weser-Zeitung, 1927. márc. 15)

„Mindig önmaga volt” – családi fotóalbum, és az 1920 utáni Anasztaszija

*„Halál, hol a te fullánkod? Pokol, hol a te diadalmad?”
(1.Kor. 15,55)*

Anasztaszija és legközelebbi rokonai: középen a szülők, II. Miklós cár (1868-1918) és Alekszandra cárné (1872-1918); balra alulról felfelé: apai nagyanya, az ifjú Dániai Dagmar hercegnő, a későbbi Marija Fjodorovna cárné (1847-1928, a forradalom után Dániában élt), Anasztaszija 1914 k., apai nagynéni, Olga Alekszandrova nagyhercegnő (1882-1960, 1917 után Dániában élt anyjával, majd Kanadába költözött), fent balra: az idősebbik nagynéni, Kszenyija Alekszandrova nagyhercegnő (1876-1960, a forradalom után Londonba költözött, ott is halt meg, nagy valószínűséggel részesedett Miklós cár ottani vagyonából), mellette: apja unokatestvére, Jelena Vlagyimirovna nagyhercegnő (1882-1957); jobbra lentől felfelé: Anasztaszija 1914 k., 1922, fent Anasztaszija 1931 k., az anyai nagymama, Alice hercegnő, Viktória királynő második leánya (1843-1878) szemből és profilból, fent: Irene von Preussen (sz. Irene von Hesse, 1866-1953), Alekszandra cárné nővére, Anasztaszija keresztyánya. Lent: Anasztaszija gyerekkori arcai.

Tatjana, Marija, Olga és Anasztaszija a cári jacht, a *Standart* fedélzetén,
és Anasztaszija jobbra, 1916 körül, egy ismeretlen kisfiúval

Nagyhercegnői „fegyencek”, a kisebb termetű Anasztaszija balszáron: a lányok egy kanyarójárvány után, mivel hullani kezdett a hajuk, titokban kopaszra nyírátták a fejüket, majd kalapban fényképezkedni mentek a kertbe, és alaposan meglepték szüleiket, mikor egyszer csak levették a kalapjaikat, Carszkoje Szelo, 1917. június, háziórízetben (ld. P. Gilliard: *Thirteen years at the Russian Court*, 3rd ed., 18. fej., p. 231)

Anasztaszija, Olga, Marija, Tatjana, 1917, középen Alekszej, aki „együttérzésből” szintén lenyíratta a haját

„Magányos vagyok nélküled, drágaságom. Hiányzik, hogy nem vágsz mókás képeket az asztalnál.” – írta Miklós cár egyik levelében Anasztaszijának, aki a két nővérével és Alekszejel még Tobolszkban volt, és még levelezhettek. A grimaszolás a fényképezéskor is Anasztaszija „kiváltsága” volt, ő értett hozzá legjobban, de olykor apja is kitett magáért: fent balra a fotózással elégedetlen Anasztaszija, középső képen világos öltönyben Miklós cár, jobbra Anasztaszija Carszkoje Szelóban, 1910 k., lent Marija és Anasztaszija, és utóbbi vámpírfogsorral.

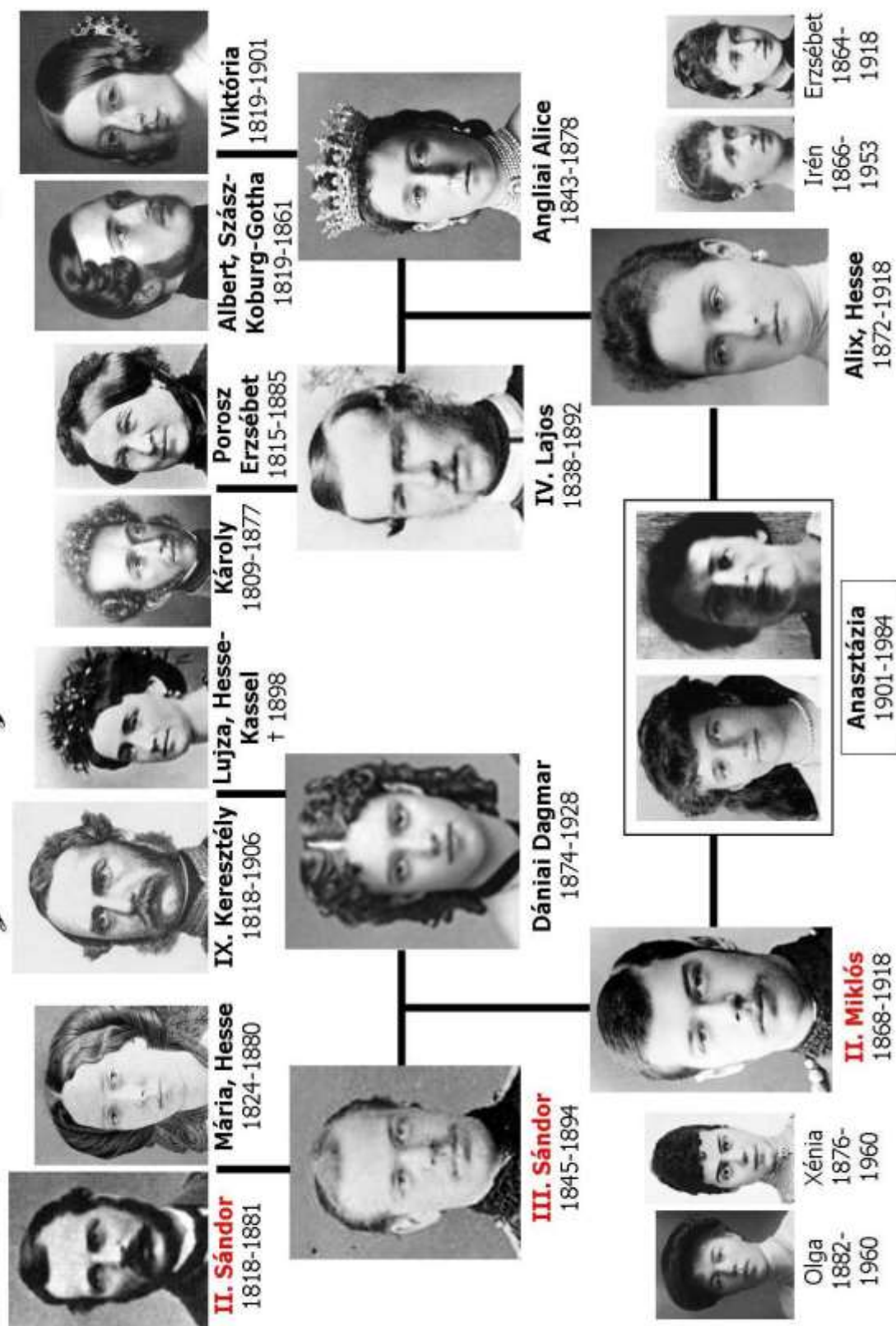

Romanov

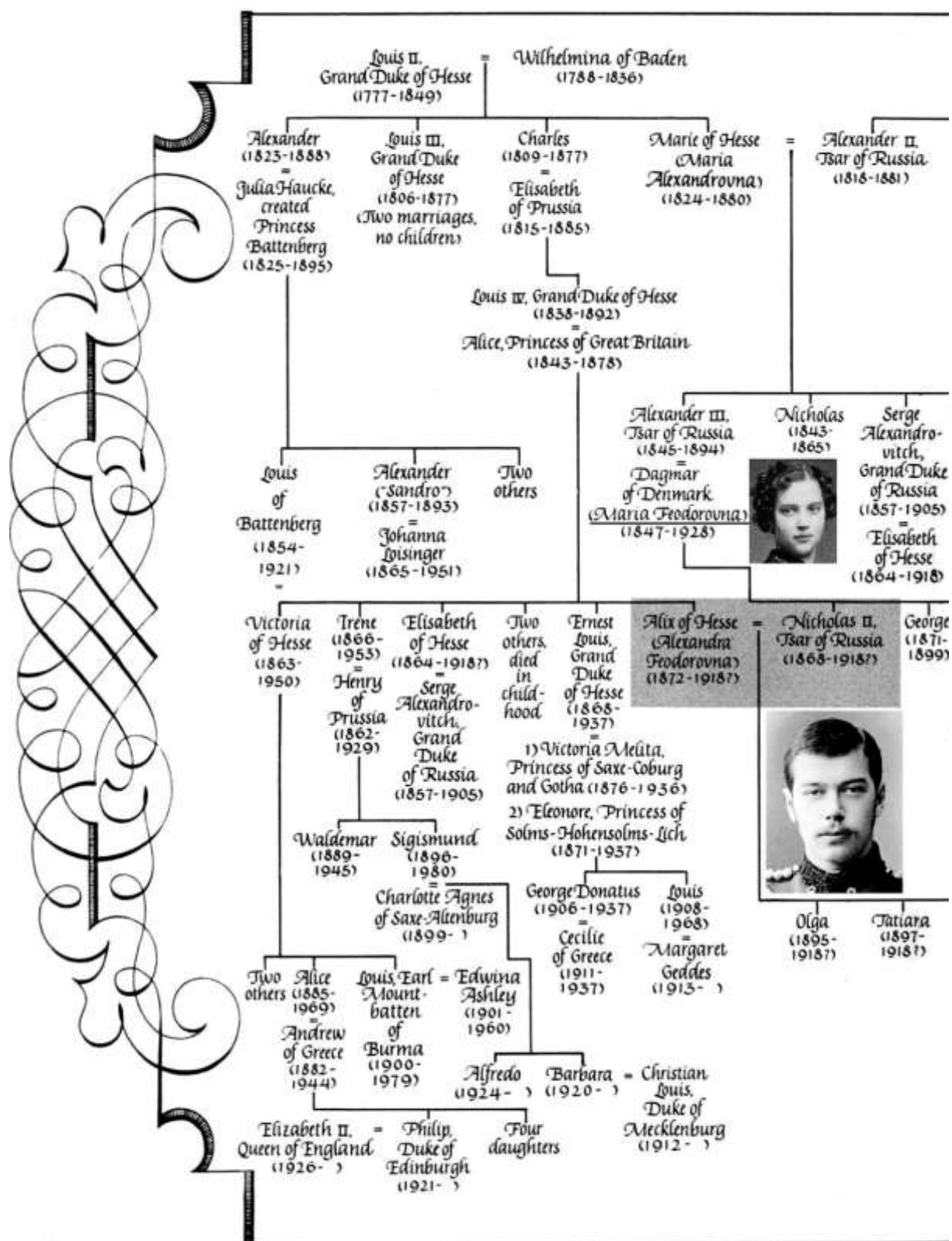
Glücksburg

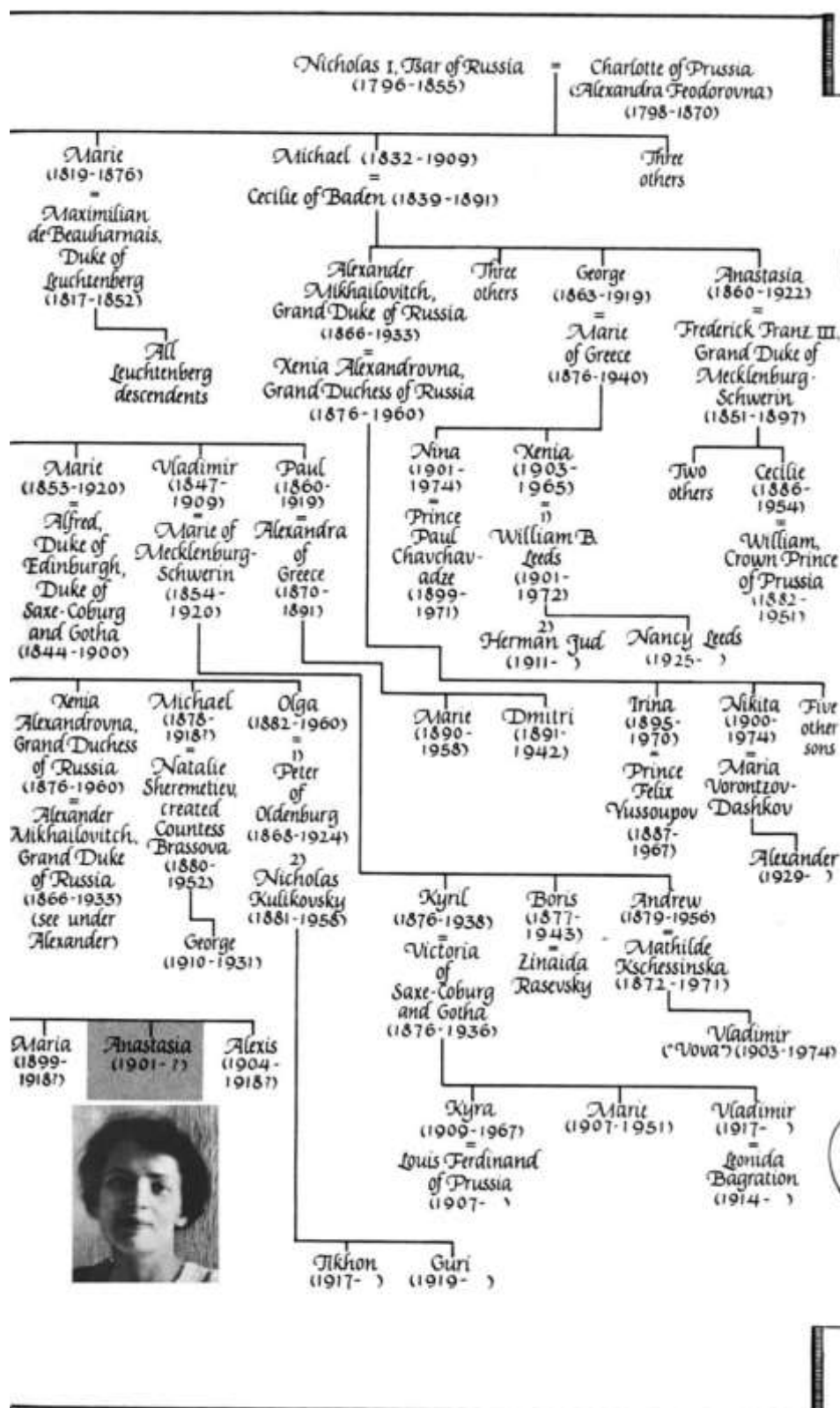
Hesse-Darmstadt

Windsor

Anasztaszija nagyhercegnő családfája – a Romanov, Hesse és Windsor uralkodói és nagyhercegi ágak (P. Kurth: Anastasia, 1983)

Függelék I.

Gleb Botkin:

Anasztaszija nagyhercegnő története

(*The Woman Who Rose Again*, 1937, részletek)

„Hatalmas Oroszország, nem tudtál megmenteni egy családot.”

— Anastaszija „Csajkovszkij”, 1926 k.

pp. 35-46

1918 tavaszán először a Fenségeket, Marie nagyhercegnőt, Dolgorukov herceget és apámat, majd a cárevicset a három nővérével és a személyzet több tagjával átszállították Jekatyerinburgba, míg a nővéremnek és nekem Tobolszkban kellett maradnunk.

A nagyhercegnő távozása előtt átmentem a házukhoz, remélve, hogy valamelyikük majd az ablaknál áll. És valóban, Anastaszija ott állt, és megpillantva engem, elkezdett mosolyogni és integetni. Lekaptam a sapkám és meghajoltam előtte, mire a bolsevik őrök olyan dühösek lettek, hogy elkezdtek löni rám. Szerencse, hogy nagyon rossz lövők voltak.

Ekkor láttam utoljára Anastasziját Szibériában. És így látni őt, egyedül, körülötte egy részeg, kegyetlen bandával, szinte elviselhetetlen volt. Arra gondoltam, milyen csoda, hogy most megmenekül a családjával együtt egy sorstól, amit alig mertem elképzelni is.

Kilenc év múltán teljes bizonyossággal hittem, hogy nincs az a csoda, amely megmenthette őket. Meg voltam győződve róla, hogy 1918. július 17.-e éjjelén nem csupán az uralkodókat, a cárevicset, és apámat, hanem mind a négy nagyhercegnőt is megölték, és a testüket elégették az erdőben.

De, amint elém tárult, csoda történt július 17.-e éjjelén. Amikor az áldozatok testét kivitték a pincéből, ahol a mészárlás történt, az egyik katona észrevette, hogy Anastaszija még él, és sikerült őt kicsempésznie és biztonságba helyezni.

„Biztonságba”—már amennyire egy szenvedéssel, megaláztatással, üldöztetéssel teli életet, egy mártírsággal teli életet „biztonságosnak” lehet nevezni. De 1927 májusában, amikor Anastaszija nagyhercegnő teljes valójában ott állt előttem, és kezét az ajkaimhoz emelte, először semmi másra nem gondoltam, mint hogy ő, akit halottnak hittem—sőt sajnos tudtam—nem halott, hanem él. Ismét láthattam és megérintettem őt, hallhattam a hangját, belenézhettem a ragyogó, kék szemeibe; egy csoda volt, ami megmentette őt—a mi drága „Kicsikénket”.

„A nő, aki újra feltámadt”—ez az Anastaszija név görög jelentése—ki gyaníhatta volna a nagyhercegnő boldog gyermekkorának napjaiban, hogy micsoda prófécia tartalmaz a neve?

„Az Anastaszijával történeteket a Seeon kastélybeli találkozásunkig (1927) a következőkben lehet összefoglalni:

Az a katona, akinek a nagyhercegnő az életét köszönheti, egy lengyel volt Jekatyerinburg környékéről, és az Alekszander Csajkovszkij nevet viselte. Feltehetőleg a fivére, Szergej segítette, aki ugyanannál a csapatnál szolgált. Csajkovszkij hazavitte az ájult Anastasziját, majd két másik nővel együtt—feltehetőleg az anyjával és a húgával—lovasszekéren elmenekültek Jekatyerinburgból. Nagyjából négy és fél hónap utazást követően Csajkovszkijék átkeltek a román határon és letelepedtek Bukarestben.

Anasztaszija hónapokon át kritikus állapotban volt a sebei miatt, s csak rövid időközökre tért magához. Amikor kezdett felgyógyulni, rémülten vette észre, hogy állapotos. Alekszander Csajkovszkij bevallotta vétkét, és Anastaszija követelte, hogy vegye feleségül. Az esküvőre feltehetőleg egy római katolikus templomban került sor. Anastaszija gyermekét—egy fiút—Csajkovszkijék elhelyezték egy árvaházban.

Nem sokkal az esküvő után, Alekszander Csajkovszkijt megölték a bukaresti utcán, és a nagyhercegnő kérte a másik fivért, Szergejt, hogy vigye őt Németországba, ahol szeretné felkeresni a keresztanyját, Irene von Preussen-t [Alekszandra cárné nővérét, Anasztázia keresztanyját]. Nagy nehézségek, veszélyek közepette—mivel nem volt úti okmányuk és főként gyalog mentek—Anasztaszija és Szergej Csajkovszkij elérték Berlint 1920. február 16.-án. A következő éjjel a nagyhercegnő a teljes reményvesztettség állapotában elhagyta a szállását, és miután a városban bolyongott, a Landwehr-csatornába vetette magát, vagy beleesett.

Egy rendőr kimentette és kórházba vitte, ahol hamarosan visszanyerte az eszméletét és alapos vizsgálatnak vetették alá. Miután 19 hónapig állandó rettegésben élt, hogy elfogják a bolsevikok, Anasztaszija nem akart válaszolni a legegyszerűbb kérdésekre sem, ezért átvitték a Dalldorf-elmegyógyintézetbe. Itt kezelték kb. húsz beteggel együtt két és fél évig.

Amint eléggé megerősödött, Anasztaszija levelet írt angolul a keresztanyjának, Irene hercegnőnek, de az orvos sosem adta fel a levelet. Az egyik ápolónő azonban, aki tudott oroszul, felismerte, hogy Anasztaszija a cár egyik lánya, és Anasztaszija a legszigorúbb titoktartást kérve elmondta neki, hogy ez igaz. Azután egy másik orosz nő is felismerte őt, és a rendőr, aki a „Fräulein Unbekannt” kilétét nyomozta—Anasztasziját „Ismeretlen kisasszony”-ként vették fel a Dalldorfban—arra a következtetésre jutott, hogy ő valóban Anasztaszija, orosz nagyhercegnő.

Terjedni kezdtek a pletykák, és hamarosan elérték Koppenhágát, ahol az anyacárné, Marija Fjodorovna [sz. Dániai Dagmar hg.nő] élt abban az időben a fiatalabbik lányával, Olga Alekszandrovna nagyhercegnővel. Egy félreértés folytán az a hír terjedt el, hogy nem Anasztaszija, hanem Tatjana van a Dalldorfban. Buxhoeveden bárónőt [a cárné egyik udvarhölgyét] elküldték Koppenhágából, hogy vizsgálja ki a dolgot. Amikor a bárónő megérkezett, Anasztasziját durván kirántotta az ágyból, és kijelentette, hogy „Ő túl alacsony Tatjánához képest,” majd visszatért Koppenhágába.

Röviddel ezután Zinajda Tolsztoj is elment a Dalldorfba, aki közelről ismerte a cári gyermekeket, és azonnal felismerte, hogy a „Fräulein Unbekannt” Anasztaszija nagyhercegnő. Anasztaszija 1922-ben hagyta el a Dalldorf-intézetet, és az Anasztaszija Csajkovszkij nevet használta. Ekkor egy orosz emigráns befogadta. Hamarosan azonban tüdőgyulladást kapott, és miután az orvosok megmondták, hogy kevés az esélye a túlélésre, nyíltan bevallotta, hogy ő Anasztaszija nagyhercegnő.

Ugyanebben az évben meglátogatta a keresztanyja, Irene hercegnő, aki felajánlotta, hogy hazaviszi magához. De Anasztaszija annyira felindult állapotban volt, hogy csak sírni tudott. Ezenkívül nem tudta, hogy Irene sosem kapta meg a levelét, és nem értette, hogy a keresztanyja miért hagyta ilyen sokáig szenvedni. Anasztaszija elutasította Irene meghívását, aki kijelentette, hogy semmi köze ehhez a beteges személyhez, és elment.

Anasztaszija nagyhercegnő ezután majdnem három évig tehetetlen báb volt a fondorkodó orosz menekültek kezében, akik mind a házukba akarták vinni, abban a reményben, hogy az ő hivatalos elismerésével valamilyen személyes előnyre tehetnek szert, majd amikor a reményük szertefoszlott, elutasították őt. Ezekben az években az egészsége mindvégig kritikus állapotban volt. Több sebe sosem gyógyult be rendesen, és kialakult nála egy csonttuberkulózis. Mióta megjelent Berlinben, az orvosok legalább háromszor lemondtak arról, hogy valaha felépülhet, és hetekig félájultan feküdt a láztól, a gyötrő fájdalmak közepette.

Szükségtelen mondani, hogy az idegeit teljesen megviselték ezek a körülmények, és kialakult nála a neurózis, ami oda vezetett, hogy elfelejtett mind oroszul, mind angolul—azon a két nyelven, melyet kiválóan beszélt korábban. A Dalldorfban még beszélt oroszul, az érzéstelenítés vagy az önkívület alatt pedig általában angolul. De amikor teljesen éber volt, németül beszélt, amit kevésbé tudott. Ezt a jellegzetességét, hogy nem akar beszélni sem oroszul, sem angolul, természetesen szörnyű fegyverként használták az ellenfelei, akik tagadták, hogy ő Anasztaszija nagyhercegnő.

Időközben azonban számosan igyekeztek erőfeszítéseket tenni, hogy Anasztaszija ügyére felhívják a rokonai figyelmét, és 1925-ben az özvegy anyacárné fivére, Dániai Waldemar herceg támogatni kezdte őt, és felkérte a dán nagykövetet, Herluf Zahlét Berlinben, hogy viselje gondját.

Kicsivel később Anasztasziját meglátogatta nagynénje, Olga nagyhercegnő, aztán a svájci tanára, Pierre Gilliard és felesége, aki Anasztaszija dadája volt [Alekszandra „Sura” Tyegleva]. Úgy tűnt, hogy azonnal felismerik, és többször is meglátogatták. Noha Anasztaszija újra nagyon beteg lett és életveszélyben volt, ebben a rövid időszakban szinte boldognak látszott. Nagynénjével beszélgetett a múltról és örömmel válaszolt minden kérdésére. Olga nagyhercegnő közelebbit akart tudni egy vagyonról, amit a cár helyezett el Angliában. Állandóan voltak pletykák egy ilyen vagyonról, de a pontos helyének a kiderítése nem sikerült.

Igen, mondta Anasztaszija, ő tud erről a vagyonról. Apja, a végzetes éjszaka előtt nem sokkal, elmondta neki és a nővéreinek, hogy ha bárki megmenekülne közülük, van számára pénz Angliában. A cár a saját angolai pénzét felhasználta a hadi kiadásokra a háború folyamán, de nem nyúlt a lányok pénzéhez. Ez egy titkos számlán volt, és a cár részletesen elmagyarázta a lányainak, hogyan férhetnek hozzá, s ezt Anasztaszija most sietve megosztotta a nagynénjével. A beszélgetés után Olga nagyhercegnő megkérdezte Anasztaszija orvosát, hogy várhatóan meddig élhet még Anasztaszija. Egy hónapig sem, válaszolta az orvos.

Olga és a Gilliard házaspár elhagyták Berlint, de levelezni kezdtek Anasztaszijával és segítőjével, Rathlef-Keilmann asszonnyal. A leveleik hangvétele nem hagyott kétséget afelől, hogy meggyőződtek Anasztaszija valódi identitásáról. Olga többször küldött ajándékokat is Anasztaszijának. Aztán a levelezés minden ok nélkül abbamaradt.

Időközben Rathlef asszony írt Anasztaszija anyai nagybácsijának, Ernst Ludwig, hessen-darmstadtai nagyhercegnek, kérve őt, hogy látogassa meg az unokahúgát. Bizonyítékként az identitására, Rathlef asszony tájékoztatta a nagyherceget, hogy Anasztaszija elmondta, hogy látta őt Oroszországban 1916-ban. Rathlef azt válaszolta erre Anasztaszijának, hogy ez nem lehetséges, mert 1916-ban Oroszország hadban állt Németországgal, és a nagyherceg volt az egyik német hadsereg parancsnoka. De Anasztaszija nagyon dühös lett, és kijelentette, hogy tudja, mit beszél.

Valóban tudta. És tudta a hesse-darmstadtai nagyherceg is. De csak nagyon kevés ember tudott a nagyherceg oroszországi útjáról 1916-ban; akik még tudták, azok a német birodalmi kormány egykori magas rangú képviselői voltak, s azt is tudták, hogy a nagyherceg a német főparancsnokság engedélye nélkül ment Oroszországba.

Mindezt a naiv Rathlef asszony még csak nem is sejtette. Úgy vélte, hogy ha a nagyherceg valóban Oroszországba ment 1916-ban, akkor Anasztaszija ismeretei erről a tényről tökéletesen igazolják az identitását. Nem kétséges, hogy maga a nagyherceg is hasonlóképpen vélekedett. És azzal is tisztában volt, hogy bár Anasztaszija nem az egyetlen személy, aki tud az oroszországi útjáról, de ő az egyetlen élő szemtanúja ennek. Ezért nem csoda, ha—mint néhányan beszámolnak róla—Anasztaszija nagybácsija, olvasva Rathlef asszony levelét, a fejét fogva mormolta maga elé: „Ez kész katasztrófa!”

Aztán volt még egy nagyherceg—Kirill, a cár első unokatestvére, aki már a forradalom elején vörös zászlókkal parádézott, és kijelentette, hogy ő a „szabad Oroszország szabad polgára”. Nyilván azt remélte, hogy a kegyes forradalmárok majd kikiáltják cárnak. De nem ezt tették.

Mármost Németországban Kirill magának adományozta a cári címet. Ő is megkapta a jelentéseket Anasztaszija nagyhercegnőről, aki keserőséggel beszélt Kirillről, mint apja árulójáról—az árulásról, melyet Kirill most gyorsan el akart feledtetni az orosz monarchistákkal. De számosan közülük elkezdtek mondogatni, hogy Anasztasziját—a mártír II. Miklós cár egyetlen túlélő gyermekét—kell az orosz trónra helyezni.

Ez idő alatt a cári család minden tagja különös csöndbe burkolózott Anasztaszija nagyhercegnő identitása ügyében. Azután a barátai döbbsen értesültek róla, hogy Olga nagyhercegnő és

nővére, Xénia, valamint Kirill és a hesse-darmstadti nagyherceg kijelentéseket tesznek, hogy Anasztaszija nagyhercegnő egy csaló. Hasonló állítások jelentek meg Gilliardtól, aki hirtelen a hesse-darmstadti nagyherceg képviselője lett, s ez észrevehető javulást okozott az anyagi körülményeiben.

A feldühödött Rathlef asszony elkezdett kiadni egy cikk-sorozatot a páciense védelmében, akihez mélyen kötődött. Cikkeit más cikkek követték, melyek ugyanazokban a napilapokban jelentek meg egy bizonyos Knopf nyomozótól, aki a hesse-darmstadti nagyherceg alkalmazásában állt, és Gilliardtól, aki megpróbálta bizonyítani, hogy Anasztaszija nagyhercegnő egy elmebeteg lengyel parasztlány, Franciska Schanzkovska. Ez egy ügyetlen dolog volt, mely nyilvánvaló hamisításon egy ugyanolyan hiteltelen tanúságon alapult, de a botrány, amit keltett, óriási volt.

Ráadásul a hesse-darmstadti rendőrség elkezdett nyomást gyakorolni Anasztaszijára, hogy rákényszerítse az elmebeteg Franciska útlevélét—egy nőét, aki valóban létezett, de nyomtalanul eltűnt Berlinből 1920 márciusában. Egy ilyen útlevéllel Anasztasziját egy életre bezárhatták volna egy elmeegógyintézetbe, mivel Franciskát hivatalosan is gyógyíthatatlan elmebeteggé nyilvánították.

Végül a dán kormány elrendelte, hogy a nagykövet, Zahle szüntessen meg minden további részvételt az ügyben, és Anasztaszija az utcára került volna, ha nincs egy távoli rokona, aki befogadja, Georges de Leuchtenberg herceg.

Azonban, mint maga a herceg elmondta nekem mindjárt az érkezésem napján, Anasztaszija még a seoni kastélyban sem volt biztonságban. Voltak elrablási, sőt mérgezési kísérletek is, és lehetetlen volt megjósolni, mit fognak tenni az ellenségei a következőkben. Úgy tűnt, a herceg maga is az idegösszeomlás szélén áll. De igazi odaadással beszélt Anasztaszijáról, akit mindig „a Kicsikének” nevezett. Nyilvánvaló volt, hogy nem kételkedett az identitásában. Azonban elutasította, hogy hivatalosan bármilyen határozott kijelentést tegyen, mivel nem ismerte Anasztasziját gyermekkorában.

Anasztaszija nagyhercegnő barátai általában féltek hivatalosan elismerni őt. Saját találkozósig csak hárman voltak, akik megtették ezt: az orosz orvos, Szergej Rudnyev professzor, egy német orvos, Theodor Eitel, és a nővérem [Tatyjana Melnik, „Tánya”]. Jómagam már régóta nem hittem abban, hogy a cári család bármely tagja megmenekülhetett, és először őszintén vonakodtam attól, hogy nyilvánosan elismerjem Anasztaszija identitását. De abban a pillanatban, amikor megpillantottam őt, nem csupán felismertem, hanem elcsodálkoztam, hogy bárki azok közül, akik a forradalom előtt ismerték őt, most elutasítják.

Mert Anasztaszija nagyhercegnő, minden szörnyűség ellenére, melyen átment, meglepően keveset változott. Ugyanolyan kicsi maradt, mint tizenhét évesen, csak nagyon keveset nőtt; épp a karcsúsága tette a leginkább felismerhetővé számomra, mivel csak nem sokkal a forradalom előtt lett kövérekebb.

Bizonyos, hogy a vonásai határozottabbak lettek, és emiatt az orra jellegzetesebb lett, mint korábban. A felső állkapcsa megsérült egy puskatus ütése miatt, sok fogát elvesztette, ezért ajkait igyekezett mindig összezárni vagy eltakarni egy zsebkendővel. De egy olyan jellegzetes arcot, mint Anasztaszijáé, nem lehetett nem felismerni, a kisebb változások ellenére sem. A haja szőke maradt, hullámos és selymes, mint egykor. De mindenekfelett a szemei—azok a ragyogó, kék, igazán varázslatos szemek—voltak felejthetetlenek és félreismerhetetlenek, melyeket csupán két embernél láttam az egész világon: II. Miklós cárnál és legkisebb leányánál, Anasztaszija nagyhercegnőnél.

Mi több, Anasztaszija nem csupán önmagaként volt állandóan felismerhető, hanem úgy is, mint a cári család tagja. Általános megjelenése és tartása félreérthetetlenül királyi volt. Rokonvonásai a családjával szembetűnőek voltak. Nyilvánvalóan az orosz anyacárné, Maria Fjodorovna leszármazottja volt, Miklós cár és Alekszandra cárné gyermeke. Sok hasonlóságot lehet találni benne az orosz nagynénjeivel, ugyanúgy a külföldi unokatestvéreivel. Emlékeztet a korábbi

wales-i hercegre és a német koronahercegre. Röviden, azt a tényt, hogy Anasztaszija egy királyi hercegnő, nézetem szerint senki nem vonhatja kétségbe, aki jól ismeri az uralkodóházakat—nem csak az orosz uralkodóházat, mivel az európai uralkodócsaládok nagyon közeli rokonságban vannak egymással.

Balról jobbra: az apai nagymama, Marija Fjodorovna, sz. Dagmar dán királyi hercegnő (1847-1928), fiatalon, szemből és profilból, középen Anasztaszija (1901-1984), mint „Anna Csajkovszkij” 1922-ben, valamint profilból az egyik 14 év körüli képén, ahol nővéreivel egy vonat mellett áll, és jobbra szintén 1922 k. (Z.T.Cs.)

pp. 100-114

Jómagam régóta tudtam, hogy Anasztaszija nagyhercegnő nem halt meg azonnal a kivégzéskor. Több bolsevikot, akik résztvettek ebben, vagy tanúskodtak erről, elfogták a fehérgárdista csapatok; két bolsevik, Jakimov és Gorskov tanúsította, hogy a lövöldözés után Anasztaszija nagyhercegnő sikítani kezdett, és próbált lábra állni. Ekkor az egyik katona leütötte puskatussal.⁶ Arról is voltak tanúvallomások, hogy ugyanaz a katona, vagy egy másik, átszúrta Anasztaszija lábát egy szuronnyal, és a padlóhoz szegezte. Nagybátyám, Viktor Botkin ezredes, elmondta nekem 1919 tavaszán, hogy a padló egy részét, ahová a szurony behatolt, a nyomozótisztek kivágták és megőrizték a többi relikviával együtt. Azonban ismerve, hogy az áldozatok testét később elégették az erdőben, feltételeztük, hogy ha Anasztasziját leütötték puskatussal, akár elevenen is elégethették.

6 Jakimov és Gorskov vallomásai megjelentek Szokolov nyomozásának korábbi, francia kiadásában: *Enquête Judiciaire Sur L'Assassinat De La Famille Impériale Russe*, Payot, Paris, 1924. Fontos megemlíteni, hogy a későbbi kiadásokból kihagyták azokat a részleteket, melyek Anasztaszija identitásával kapcsolatban ellentmondást tartalmaztak. Szokolov azután az összes eredeti dokumentumot átadta Henry Fordnak, de egy levél szerint, melyet Mr. Ford titkára írt Anasztaszija ügyvédjének, ezek a dokumentumok eltűntek! [Szokolov első kiadása hiányzik az internetről; a későbbi kiadásokból állítólag kicenzúráztak egy telegramot, melyben Jacob Schiff, New York-i bankár adott volna utasítást a cári család kivégzésére, ld. még Yüri Lina: *Under the Sign of the Scorpion*, www.archive.org, M. Dieterichs, I-II, 1922. Vö. R. Wilton: *The Last Days of the Romanovs*, N.Y. 1920, és The New York Herald, 1917. ápr. 18, p. 12, „Says Americans Made Petrograd Revolution Win”: „Befolyásos amerikaiak tervezték és tették lehetővé az orosz forradalmat... Jacob Schiff, egy New York-i bankár segítette az orosz szabadság ügyét.” Vö. Szokolov 1925, 173-4, feliratok az alagsori szobában, H. Heine: *Belsazar* c. verséből, Dániel 5,30. nyomán, és három rejtélyes betű, vagy jel. A Wikipedia szócikke Szemjon Reznikre hivatkozva azt állítja Wiltonról, hogy segített fényképeket „hamisítani” az orosz antiszemitáknak, hogy a cári család megölése „zsidó rituális gyilkosságnak” tűnjék, azonban a két rejtélyes felirat valóban ott van Szokolov nyomozati anyagában, ahogy a vezető bolsevikok között is nem egy zsidó származásút találni, bár ez önmagában még nem feltétlenül „negatív”. – Z.T.Cs.]

Azt is tudtam, hogy mindegyik nagyhercegnő egy kis ikont viselt a ruhája alatt, és Olga, Tatjana, és Marie ikonjait megtalálták a máglya maradványai mellett, ahol a testüket elégették, de Anasztaszija ikonja nem lett meg. Mivel azonban oly sok más tárgy is eltűnt, nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget ennek a ténynek.

Mindig voltak pletykák egyik vagy másik nagyhercegnő megmeneküléséről, de sosem foglalkoztam velük, és biztos voltam benne, hogy valamennyien meghaltak. Most azonban döbbenet látom, hogy milyen komoly és megalapozott bizonyítékok voltak Anasztaszija megmenekülésével kapcsolatban.

Így például, egy német közhivatalnok, aki hadifogoly volt Szibériában, tanúsította, hogy megismerkedett egy orosz vöröskatonával, Szergej Komarovval, aki azt mondta neki, hogy abban az egységben szolgált, amely a cári családot őrizte Jekatyerinburgban, s bár ő nem vett részt a cári család megölésében, segített a holttesteket kivinni a pincéből. Komarov szerint a cár egyik lányának teste nyomtalanul eltűnt. Komarov saját véleménye az volt, hogy talán a katonák egyike, aki különösen tisztelte ezt a hercegnőt, ellopta a testet és titokban eltemette.⁷

Egy magasabb rangú bolsevik tisztviselőnek többen mondták, hogy az egyik jekatyerinburgi komisszár, Pjatakov szerint, amikor a cári család tagjainak holttestét felrakták a teherautóra, hogy kivigyék őket az erdőbe, az egyik test hiányzott.⁸

7 A köztisztviselő állítása megjelent a *Hanover Anzeiger* 1927. márc. 13.-i számában.

8 Ludwig Berg professzor állítása, Berlin, 1928. ápr. 12.

Egy német orvosi asszisztens, aki orosz fogságba került, majd kényszerítették, hogy a vörös hadsereg egyik orvosa legyen, tanúsította, hogy amikor Jekatyerinburgban tartózkodott a cári család megölése idején, közvetlenül a gyilkosság után a bolsevik hatóságok teleplakátozták az egész várost, közzétéve, hogy július 17.-én éjjel több vöröskatona eltűnt a cári család „női tagjaival” és értékeikkel együtt.

„Szörnyű dühvel keresték őket,” mint az orvos részletesen leírta. „Sokakat bebörtönöztek azzal a váddal, hogy rejtegették a szökevényeket, és azután egy rögtönítélő bíróság halálra ítélte őket. Átkutatták a házakat, és a kórházakat is, különösen a női osztályokat, melyeket szigorú ellenőrzés alá vontak.”

Több más német hadifogoly hasonlókról számolt be.⁹

Jelenát, a szerb Péter király lányát, az orosz Iván herceg özvegyét, akit a bolsevikok öltek meg Alapajevszknél, Jekatyerinburg közelében, 1918 júliusában bebörtönözték Permbe. Ő azt állította, hogy röviddel a cári család kivégzése után az egyik bolsevik komisszár behozott a cellájába egy lányt, akit történetesen Anasztaszija Romanovnak hívtak, és a komisszár azt kérdezte, hogy nem ő-e Anasztaszija nagyhercegnő. A komisszár elmondta Jelena hercegnőnek, hogy Anasztaszija nagyhercegnő elmenekült Jekatyerinburgból.

9 Levelek Rathlef-Keilmann asszonynak Oberlaugenbielauból, Szilézia, 1927. márc. 5, 6, és 14.

Héroua, a román rendőrfőkapitány azt állította a memorandumában, hogy kikérdezett egy orosz-örményt, név szerint Szárszko Gregoriánt, aki most Romániában él, és az illető tanúsította, hogy amikor Oroszországból elmenekült, találkozott Anasztaszija nagyhercegnővel, és segített neki átkelni a román határon 1918. december 5.-én. Gregorian 1919. május 6.-án Kisi-nyovban egy bukaresti közvetítő révén kapott ötezer lejt, amit Anasztaszija küldött neki hálából, mert segített neki. Anasztaszija küldött neki egy keresztet és egy ikont is, és kérte, hogy ne keresztelje meg a három gyermekét, amíg ő visszatér, mert ő akar lenni a keresztyanjuk. Héroua szerint, a Gregorian-gyerekek nem voltak megkeresztelve 1927-ig.¹⁰

A román hadügyminisztérium egyik alkalmazottja tanúsította, hogy amikor üzleti úton volt Oroszországban és Szibériában 1917-ben és 1918 elején, közeli ismeretségbe került egy bizonyos lengyellel, név szerint Sztanyiszlavval, aki abban az időben a vörös hadseregben szolgált. 1918 november vége felé egy romániai város főterén ismét találkozott Sztanyiszlavval, aki ekkor polgári ruhát viselt. Sztanyiszlav teljes titoktartást kérve tőle azt kérdezte, hol lehetne legjobban elrejtteni egy sebesült személyt. A román azt mondta, hogy ez nem olyan nehéz, ha nem követett el bűnt vagy nem keveredett valamilyen botrányba. Erre Sztanyiszlav könnyes szemmel bevallotta, hogy kimentette a cár egyik leányát Jekatyerinburgból, aki megsebesült a fején és az arcán egy puskatus csapásától, s hogy jelenleg még az orosz oldalon van Sztanyiszlav társával, és Sztanyiszlav Romániába jött, hogy biztos helyet találjon neki.

10 Hérout főparancsnok memorandumja, Belügyminisztérium, Rendőrségi Osztály, Bukarest, 1927. május 4.

A román leírás Sztanyiszlav megjelenéséről pontosan egyezik Anasztaszija leírásával az úgynevezett Alekszander Csajkovszkijjal kapcsolatban.¹¹

Egy Romániában élő orosz tanúsította, hogy 1919 elején megkereste valaki egy ékszerész megbízásából, akit ismert, hogy eladjon egy gyöngysort. A gyöngyök szépek voltak, sárgás árnyalattal, és be voltak varrva egy fehér ruhadarabba, oly módon, mintha korábban a derék körül viselték volna.¹²

A gyöngyök tulajdonosának leírása ismét csak egyezett Anasztaszija leírásával Alekszander Csajkovszkijról. Ismert tény, hogy a nagyhercegnő Jekatyerinburgban egy-egy gyöngysort viselték fehér vászonba varrva a derekuk körül. Ráadásul Anasztaszija leírta, hogy a gyöngyei sárgás színűek voltak, és állította, hogy Csajkovszkij eladta őket valamikor 1919-ben.

Anasztaszija azt mondta Rathlef asszonynak, hogy Csajkovszkijékkal Bukarestben egy „Szent Voevoda” utcában laktak. Bukarest térképén nincs ilyen nevű utca, és a bukaresti rendőrség először tagadta, hogy valaha létezett volna, de egy további nyomozás kiderítette, hogy Bukarest legrégebbi részén volt egy kis dűlő, amely a Szent Voevoda, vagy románul a *Svente Voevoci* nevet viselte.

11 Írásbeli nyilatkozat, Rendőri és Biztonsági Szolgálatok, Románia, hitelesítette A. Strojan. Eredeti H. Zahle birtokában [Herluf Zahle hagyatéka később a dán királyi magánlevéltárba került.].

12 Levél Hérout főparancsnoknak Sz. M. Csokolov-tól, Teleshevo, Románia, 1927. július 20.

1925-ben Berlinben megjelent egy fiatal orosz, aki először a Dalldorf-intézetbe ment, és Anasztaszija Csajkovszkijt kereste. Grünberg rendőrparancsnokhoz irányították, aki ekkor sajnos nem volt a városban. Azonban megtalálta Peuthert kisasszonyt, aki ismerte Anasztasziját a Dalldorfban, és elmondta neki, hogy ő az az ember, aki Csajkovszkijét Bukarestből Berlinbe hozta, ahol a nő eltűnt. Azt is mondta, hogy Csajkovszkijé volt Anasztaszija nagyhercegnő, és azonosította egy róla készült fényképen, mely Peuthert kisasszony birtokába került. A fénykép hátoldalán az illető egy félig írástudatlan ember kézírásával ezt írta orosz és latin betűkkel:

„Anasztaszija Nyikolajeva Alekszandereva. Petrograd.” És erre merőlegesen a következőt: „Iván Alekszej. Petrograd.”

A régi orosz nyelvhasználat szerint, mely még létezik az alsóbb osztályokban, főként Szibériában, az „Anasztaszija Nyikolajeva Alekszandrova” (mely utóbbi szót a parasztok mindig „Alekszandereva”-nak ejtik) azt jelenti, hogy „Anasztaszija, Nyikoláj lánya, Sándor unokája.” Anasztaszija nagyhercegnő valóban ez volt.

Nem világos, hogy az „Iván” és az „Alekszej” nevek egy vagy két személyre vonatkoznak-e. Az „Alekszej” név vége lefutott a fénykép széléről, és lehet az „Alekszejev” vagy „Alekszejevics” rövidítése is.

A másik sajnálatos eset, melyből oly sok van Anasztaszija nagyhercegnő életében, hogy Peuthert kisasszony azt tanácsolta a férfinak, hogy keressen meg egy bizonyos orosz, aki abban az időben Anasztaszija egyik támogatója volt, de később elfordult tőle. A férfit meghívták ennek az orosznak a házába, de azóta nem látták és nem is hallottak róla. Peuthert kisasszony leírása a férfi megjelenéséről azonos volt Anasztaszija leírásával az ún. Szergej Csajkovszkijről, aki őt Berlinbe hozta. Nem lehet kétséges, hogy valóban Szergej Csajkovszkij volt az, akinek ha sikerül kapcsolatba lépnie Grünberg rendőrparancsnokkal, akkor Anasztaszija nagyhercegnő identitását hivatalosan elismerték volna a legkisebb nehézség nélkül, és vége szakad minden félreértésnek.

Anasztaszija megmentőinek identitásával kapcsolatban a következőkben lehetünk bizonyosak: először is, hogy a bolsevik egység katonái voltak, akik a cári családot őrizték Jekatyerinburgban; másodsor, hogy legalább az egyikük lengyel volt; harmadsor, hogy nem használhatták a valódi nevüket sem a menekülésük során, sem a romániai rejtőzködésük idején. Nem lehet tudni

bizonyosan, hogy testvérek voltak-e, mint Anasztaszija állítja. Anasztaszija megmentője, ahogy Sztanyiszlav leírta a román barátjának, inkább elvtárs lehetett, nem a testvére.

Akárhogy is volt, az összes vöröskatona névjegyzékében, akik őrizték a cári családot Jekatyerinburgban, csak két lengyel volt—egy testvérpár, Nyikoláj és Sztanyiszlav Miskevics, mindketten Jekatyerinburg környékéről, de az egyikük, Nyikoláj, matrózként szolgált Petrográdban.¹³

Nyilvánvaló, hogy Sztanyiszlav Miskevics volt Anasztaszija megmentője, akit ő Alekszander Csajkovszkij néven ismert. A másik Csajkovszkij lehetett Nyikoláj Miskevics, ez esetben a „Petrograd” név, amit Anasztaszija fényképének hátoldalára írt, arra vonatkozhat, hogy Petrográdban szolgált. Néhány hivatalos iratban valóban úgy különböztetik meg a testvérétől, mint „Miskevics Petrográdból.”

Másképp a „Petrograd” név magára Anasztaszijára is vonatkozhat, mivel a parasztok sosem különböztették meg a cári család lakhelyeit a főváros környékén, hanem Petrográdot tekintették a rezidenciájuknak.

Az „Iván Alekszej” megnevezés fontosnak tűnik, mert a vöröskatonák között, akik a cári családot őrizték Jekatyerinburgban, volt egy Iván Alekszejevics Sztarkov nevű [valójában egy Iván Andrejev és egy Andrej Alekszejev Sztarkov szerepel, ld. Szokolov 1925, p. 122., Wilton 1920, p. 188. – Z.T.Cs.]. Valószínűnek látszik, hogy Nyikolaj Miskevics, mint a legtöbb matróz akkoriban, meggyőződéses bolsevik lett, mely esetben aligha segíthetett a testvérének Anasztaszija megmentésében. Másfelől Iván Alekszejevics Sztarkov, hasonlóan Sztanyiszlav Miskevicshez, munkás volt az egyik jekatyerinburgi gyárban.

Ha elfogadjuk Csajkovszkij asszony és Anasztaszija nagyhercegnő azonosságát, mindenekelőtt az általános megjelenése alapján tehetjük, ami azt jelenti, hogy vagy ő Anasztaszija nagyhercegnő, vagy az ő hasonmása. [hasonlóan nyilatkoztak többen is, pl. Dr. Otto Reche, nemzetközileg elismert antropológus 1959-ben. – Z.T.Cs.]

13 A nevek listája megjelenik Szokolov nyomozásának minden kiadásában [ld. Sokoloff 1925, p. 121].

Anasztaszija nagyhercegnő rendelkezik legalább három ismertetőjeggyel, mellyel egy Anasztaszija-hasonmásnak is rendelkeznie kell. Ezek: a lábak enyhe deformációja, ami hangsúlyosabb a jobb lábon [hallux valgus, bűtyök a nagy lábujjakon]; egy kiégetett szemölcs helye a bal vállon; és egy sebhely az egyik ujján, melyet egy kocsiajtó okozott Anasztaszija kisgyerekkorában.

Csajkovszkij asszony sérülései mutatják, hogy több golyó megsebezte, az arcán és a mellkasán zúzódásokat szenvedett valamilyen nehéz tárgytól, valószínűleg puskatustól, és a lábát átszegezte egy orosz szurony.

A személyisége is félreérthetetlenül Anasztaszija saját személyisége, olyan, mint az utolsó orosz uralkodók egyik gyermekéé. Xénia nagyhercegnő férje, Alekszander nagyherceg is megjegyezte egy interjúban, hogy Csajkovszkij asszony tagadhatatlanul rendelkezik Anasztaszija nagyhercegnő személyiségével. De spiritualista lévén, Alekszander előadta az elméletet, hogy Csajkovszkij asszony rendelkezhet Anasztaszija lelkével anélkül, hogy ténylegesen Anasztaszija lenne. Még érdekesebb, bár bonyolultabb az az elmélet, hogy Csajkovszkij asszony rendelkezhet Anasztaszija testével is; de ha valaki egyaránt rendelkezne Anasztaszija lelkével és testével, és mégis egy másik személy, az valóban egy komoly teljesítmény lenne.

Csajkovszkijné emlékeiben, melyek Anasztaszija gyerekkoráról szólnak, s amelyeket oldalakon keresztül lejegyeztek különböző személyek, különböző időpontokban, nem volt egyetlen lehetetlen vagy téves állítás sem, és minden igazolható állítása változatlanul és minden részletében pontosnak bizonyult. E részletek közül számos olyan kevésbé volt ismert, hogy hónapokig

tartott, míg megszerezték az értesüléseket róluk. Sok esetben, amikor más, kompetens személyek emlékei eltértek Csajkovszkij asszony emlékeitől, a további kutatás igazolta, hogy Csajkovszkijnénak volt igaza.

Csajkovszkij asszony mindig felismerte azokat a személyeket, akiket Anasztaszija nagyhercegnő a gyerekkorában ismert, bár, jómagamat kivéve, nem mondta meg előre, hogy kivel találkozik. Néhány esetben valóban nem mondta meg, ki a látogatója, de tett néhány megjegyzést, ami mutatta, hogy felismerte az illetőt. Így az első kérdése az volt Gilliardhoz, akit nem szólított meg név szerint, hogy: „Mi lett a szakállával?” Gilliard mindig kecskeszakállat viselt, de leborotválta, amikor elszakadt a cári családtól Szibériában.

Csajkovszkij asszony világos beszámolót adott a július 17.-i tragikus éjszakáról Jekatyerinburgban. Az utolsó dolgok, amikre emlékezett ezek voltak: apja, a cár, ahogy holtan esik össze a fejlődéstől, és a nővére, Olga sikolya, akinek háta mögé elbújt. Mielőtt elvesztette az eszméletét, a fal tapétára nézett, és a mintája annyira bevésozott az emlékezetébe, hogy a legrészletebben le tudta írni. A leírása pontosan megegyezik annak a helyiségnek a tapétájával, ahol a cári családot megölték.

Csajkovszkij asszony nem tud beszélni ezekről a dolgokról anélkül, hogy azonnal belázasodna. Amikor arról értesült, hogy a cár öccsét, Mihail nagyherceget is megölték a bolsevikok, olyan komoly sokkot kapott, hogy két napig nem tudott felkelni az ágyból.

Csajkovszkijnét hét esztendőn keresztül állandóan megfigyelték az orvosok, ápolónők, és rendőrök, számos esetben érzéstelenítés közben, gyakran önkívületi állapotban a magas láztól, de sosem mutatta semmilyen jelét annak, hogy a személyisége más lenne, mint normális körülmények között. Minden körülmények között Anasztaszija nagyhercegnő maradt, ugyanazokkal az emlékekkel, ugyanazzal a felfogásmóddal, ugyanolyan jellemvonásokkal.

Továbbá, miközben rendelkezett egy bámulatos önkontrollal olyan dolgokban, mint a fizikai fájdalommal szembeni ellenállás, a türelmesség a legnehezebb körülmények között, nem törődve a veszéllyel, ugyanakkor híjával volt a saját vérmérséklete és hangulatai feletti kontrollnak, következésképpen képtelen volt bármilyen színlelésre. Rendkívül akaratos volt, az eseményekkel és emberekkel kapcsolatos véleménye kifejezését illetően pedig egyenes—gyakran pusztítóan egyenes.

Az orvosok közül, akik Csajkovszkij asszonnyal foglalkoztak, csak egy volt, aki Anasztaszija nagyhercegnőt gyermekkorában ismerte: Rudnyev professzor. Ő teljesen meg volt győződve arról, hogy Csajkovszkijné Anasztaszija nagyhercegnő.

A többi orvos nem tehetett mást, mint megvizsgálta a kérdést, hogy vajon Csajkovszkij asszony egy csaló, egy őrült, egy hipnózis vagy önszuggesztió alatt álló személy-e? Ha egyik sem, akkor—tudományosan szólva—csak az a személy lehet, akinek tartja és hiszi magát, azaz Anasztaszija, orosz cári nagyhercegnő.

Néhány jellemző idézet a hosszú orvosi jelentésekből:

Dr. Lothar Nobel, Mommsen Szanatórium, Berlin:

„Szeretném leszögezni, hogy nincs nála semmilyen gyengeelméjűség. A hosszú megfigyelés alatt nem láttam a páciensnél a mentális zavar semmilyen jelét, sem semmiféle külső vagy autoszuggesztiót... Szeretnék néhány megjegyzést tenni a páciens azonosítására vonatkozóan. Természetesen részemről nincs jelentősége a bizonyítás kérdésének. Azonban számomra lehetetlennek tűnik, hogy az emlékei szuggesztió eredményei lennének, és hogy számos fontos részlet ismerete másnak lenne tulajdonítható, mint saját tapasztalásnak.”

Dr. Saathof, Stillachhaus Intézet, Oberstdorf:

„A benyomás alapján, melyet a természete és a megjegyzései gyakoroltak rám, kijelenthetem, hogy teljesen lehetetlen, hogy ez a nő közrendűektől származzék. Egész jelleme... olyannyira művelt, hogy, ha semmit nem tudnék az eredetéről, akkor is egy régi, kulturált, és véleményem

szerint rendkívül kifinomult család leszármazottjának kellene tekinteni... Tanúsítom, hogy abszolúte lehetetlen, hogy ez a nő szándékosan szerepet játszana, és általános viselkedése egészében véve egyáltalán nem mond ellent annak, hogy ő az a személy, akinek mondja magát.”

Dr. Theodor Eitel, szintén Oberstdorfból:

„A javulás csak hetek múlva, fokozatosan állt be nála. A rendkívüli kimerültség érzése és az általános leromlás eltűnt. A seb a bal könyökén fokozatosan meggyógyult. Az idegei is nyugodtabbá váltak. Bizalom alakult ki benne azok iránt, akikkel közvetlen érintkezésbe került, nagyobb önbizalma lett, és ahogyan a mindennapi események engedték, elkezdett spontán és természetesen beszélni a gyerekkori emlékeiről, amikor a szüleivel volt az uralkodói rezidencián. Azután az udvari eseményekről beszélt, szüleiről és nővéreiről, utazásokról, melyeket a szüleivel tett a Krímbe és Németországba, és leírt egy találkozást II. Vilmos császárral Szentpéterváron. A beszámolók töredékesek voltak, mivel pontatlanul fejezte ki magát, de érthetően és színesen beszélt, bármilyen túlzás vagy feltűnésvágy nélkül.

„Ahogy a hónapok során javult az idegállapota, egyre inkább visszatért az emlékezete és a fel-fogóképessége. A páciens tudatában volt ennek a javulásnak, és egy nap azt mondta nekem, hogy most úton van, hogy ismét normális emberré váljék.

„A mentális benyomások félelmetes káosza az utóbbi hat évben, a szörnyű emlékek és a fantasztikus álmok a delírium gyakori, erőteljes támadásai folyamán, feldúlták a lelkét és nem hagytak békét neki. Időnként az átéltek emléke fellángolt, legyőzte és mély melankóliába és kétségbeesésbe taszította őt. Egyszer azt mondta: ‘Meg kell szabadulnom ezektől a dolgoktól, különben megint beteg leszek’. Mindez végetért a felépülése utóbbi heteiben, úgy hogy a páciens most képes objektíven és összefüggően beszélni különböző dolgokról, nem olyan szétszórta, mint szokott.

„Így most általában véve részletesen beszél az egész elmúlt életéről. Beszél a gyerekkoráról, szüleivel, nővéreivel való kapcsolatáról, és különösen a fivérével való kapcsolatáról, ugyanúgy, mint egészen személyes természetű dolgokról a családi életükben. Leírja az állapotokat a háború kitörésekor, látogatásait a kórházakban, a fogság időszakát, fivére betegségét a fogság alatt, a kézimunkát, amit akkor készített, és életük megváltozott körülményeit abban az időben. Minden szavában mély melankólia van, és általában azzal fejezi be: ‘Hatalmas Oroszország, nem tudtál megmenteni egy családot.’ [„Mighty Russia could not save one family.”] A kérdésemre, hogyan menekült meg Oroszországból, a kezembe ad egy berlini napilapot, amely egy hosszú cikket tartalmaz erről, és megjegyzi, hogy ennek néhány része pontos, de sok téves. Ő maga erről nem beszél jelenleg. Mindig rendkívüli hálával beszél a megmentőjéről, Csajkovszkij úrról. Bukaresttel kapcsolatban, ahová hozták, gyakorlatilag semmit nem mond. Amikor 1919-1920 telén bizonytalanná vált az itt tartózkodása, gyalog átkelt a határon Németországba, feltehetőleg különösen nehéz körülmények között, a szörnyű időjárásban, miután, néhány hónappal korábban, életet adott egy gyermeknek. Elérte Németországot, tervezte, hogy elmegy a rokonaihoz. Teljesen kimerült és kétségbeesett volt, és azt állítja, hogy megpróbált öngyilkosságot elkövetni 1920 februárjában. Úgy írja le ezt, mint a legnagyobb ‘bolondságot’, amit életében elkövetett, és mint ami felelős minden későbbi zűrzavarért, és azért, hogy örültnek tartották.

„A kérdésre válaszolva, hogy miért nem adott hírt magáról, azt állítja, hogy írt egy levelet a nagynénjének, Irene von Preussen hercegnőnek, és remélte, hogy a dolgok azután elrendeződnek.

„A fenti kijelentéseket a páciens az elmúlt néhány hét folyamán tette, miután fizikai és idegállapota javult.... Az identitása kérdéséről szólva, a következtetéseim rendszeres, objektív megfigyeléseken alapszanak, melyeket hónapokon át végeztünk. ...Semmilyen jele nincs mentális zavarnak, és nincsenek jelei határozott és egyértelmű pszichopatológiai állapotoknak. Az önszuggesztíó feltételezése nem tartható. Nincs semmilyen jele hisztériának, téveszméknek vagy hipnózisnak...

„Csajkovszkijnében felismerhető egy kivételesen magas etikai minőségekkel rendelkező személyiség. Fejlett személyes kvalitásai, nemes természete, kifejezett őszintesége kisebb és nagyobb dolgokban, személyiségének megkülönböztetett tárgyilagossága—mindezek a vonások, melyekkel mindenki előtt megjelenik kezdettől fogva, arra a következtetésre kell vezessenek, hogy Csajkovszkijné korai gyermekkorától kezdve a legmagasabb körökben nevelkedett fel.... „A saját megfigyeléseink, Rudnyev professzor kijelentéseivel és a Melnik asszonnyal való itteni találkozással együtt, aki a cári személyes orvosának a lánya, mindez arra a következtetésre készítet bennünket, hogy Csajkovszkijné ténylegesen Ófelsége Anasztaszija Nyikolajevna nagyhercegnő.”

Csupán nagyon röviden, ilyen természetű bizonyítékok erősítik meg az Anasztaszija nagyhercegnő identitásával kapcsolatos tényt.

pp. 243-44

„Hogy’ nevezhetsz ezen?” kiáltott fel dühösen Xénia [Georgievna 1903-1965, Anasztaszija egyik unokahúga, a beszélgetés időpontjában, 1928 táján még igen fiatal]. „Nem fogtad föl, mit tettél? Nem érted, hogy Anasztaszijának egy hivatalos elismeréssel és egy ilyen vagyonnal minden esélye meglesz, hogy Oroszország cárnője legyen?”

Ez az érv legalább olyan új volt, mint amennyire vad. „Őszintén szólva, erre sosem gondoltam,” mondtam. „A személyes véleményem az, hogy szinte semmi remény a monarchia helyreállítására Oroszországban, és senki sem akarja a Romanov-dinasztia visszatérését a hatalomba.”

„Azt képzeled, elhiszem, hogy ez az igazi véleményed?” felelte Xénia. „Mindenki tudja, hogy a monarchia helyreállítására Oroszországban csak idő kérdése. És sosem lesz itt más dinasztia, mint a Romanovoké! Te ugyanúgy tudod, mint bárki. És téged nem érdekel az orosz nép jóléte? Te alkalmasnak tartod Anasztasziját az uralkodásra? Tudod, hogy azzal fenyegetőzik, hogy minden rokonát lámpavasra húzatja az árulásukért, abban a pillanatban, ahogy cárnő lesz?”

„Nem, sosem volt tudomásom semmi efféléről,” vallottam be. „De ha ez a szándéka, a cári család tagjai nem fognak szembesülni semmilyen új problémával. Ugyanúgy teszik a dolgukat tovább az Oroszországon kívüli rezidenciáikban.”

„Azt hiszed, hogy a szavaid olyan viccesek!” vágott vissza Xénia. „De a cári család tagjai nem túriks az ostoba tréfákat. A népük jóléte az, amire gondolnak. Anasztaszija rezsímje rosszabb lenne, mint bármi, ami történt a forradalom óta Oroszországban. Ezért döntött úgy a cári család több tagja, hogy nem ismeri el Anasztasziját, és nem engedi meg, hogy örökölje a pénzt!”

„Én azt gondoltam, hogy azért nem ismerik el őt, mert azt hiszik, hogy csaló,” mosolyogtam.

„Ó, hagyd ezt abba!” mondta Xénia. „Ki hiszi, hogy ő egy csaló? Mindenki tudja, hogy nem csaló! De a cári család tagjai mindenekelőtt az orosz népre gondolnak, melyet szeretnek. Tekintettel kéne lenned az orosz népre. A trónra akarod helyezni Anasztasziját, anélkül, hogy meggondolnád, hogy egy másik Rettegett Ivánt adsz Oroszországnak. Ő maga mondja, hogy Rettegett Iván és Nagy Péter a példaképei!”

A vita másodszorra még viccesebb lett, és nem állhattam meg, hogy újra nevetésben törjek ki.

„Mindez új nekem,” mondtam. „De egy dologról biztosíthatom Fenségedet: sosem gondoltam, hogy az orosz trónt a zsebemben hordom, és úgy rendelkezhetek vele, ahogy kedvem tartja. De ha így lenne, sosem engedném meg a Romanov-család egyik tagjának sem, hogy elfoglalják. Senkinek nem engedném meg, mert magam ülnék rá.”

„Most legalább őszinte vagy!” kiáltott Xénia. „De ne hidd, hogy bárkit megbolondíthatsz. Mindannyian jól tudjuk ezt. Minden, amit mondhatok az, hogy sajnálom szegény Anasztasziját. Addig fogod a trónon tartani őt, amíg neked megfelel. Amint elég erősnek érzed magad, meg fogod ölni, és mint magad bevallottad, megszerzed a trónt magadnak!”

pp. 260-261

Xénia elkezdett érvelni, és közben egészen lázba jött.

„Nem tudod, hogy milyen bajt okoztál!” mondta. „Nem veszed tudomásul, hogy ha Anasztaszija nagynénéi megszereznék a pénzt, utána törödnének Anasztaszijával, mert nem szörnyetegek, ahogy képzeld, hanem nagyon jószívű nők. Minden nagyon jól ment, a levelezésem Xénia nagyhercegnővel a legbarátibb volt, és akkor jössz te a jogi ötleteddel, és egy nap alatt romba döntöd a hat hónapos munkám.”

Hitetlenkedve hallgattam. Előttem ült ez a bizánci hercegnő, hirtelen egy gyerekes naivitással, amit bárki más szimpla kétszínűségnek tartott volna—és kérkedve szemrehányást tesz nekem, amiért beavatkoztam a titkos műveleteibe. Csodálkoztam, hogy ezt a nőt vajon valóban lehet-e kétszínűséggel vádolni? Legalábbis nem volt tudatában, hogy bármi rosszat tenne. Ténylegesen meg volt győződve arról, hogy teljesen igaza van és minden cselekedete helyes. Hogyan értékeljük egy ilyen ellentmondásos személyt? Nekem csak egy dolog jutott eszembe—ő egy Romanov.

Most, hogy már nem színlelte, hogy nem tart fenn semmilyen levelezést Anasztaszija nagynéjeivel, így szóltam hozzá:

„De akkor mond meg nekem a következőket: ha teljesen meggyőződöttél Anasztaszija identitásáról, hogyan folytathattál végig egy baráti levelezést Xénia nagyhercegnővel, és állandóan meglátogatott Xénia nagyhercegnő két fia? Hogy lehet akkor, hogy Xénia nagyhercegnő nem ismeri el legalább a lehetőségét, hogy Anasztaszija valóban az unokahúga?”

„Természetesen ő teljesen elismeri!” mondta Xénia. „Nem pusztán elismeri—tudja!”

„És tudván, hogy Anasztaszija az unokahúga,” folytattam, „Xénia nagyhercegnő közben megpróbálja örökölni Anasztaszija pénzét. Hogyan tarthatod akkor őt jó embernek?”

„Nem jó ember?” csattant fel Xénia. „Ha a cári család úgy döntött, hogy Anasztaszija nagyhercegnő nem alkalmas arra, hogy hivatalosan elismerjék, és megkapjon minden pénzt, és Xénia nagyhercegnőnek kell örökölnie, mi a tisztességtelen Xénia cselekedeteiben? Kinek van joga megkérdőjelezni a cári család döntését?”

„És ha Anasztaszija a bíróságra menne, a rokonai, akik tudják, hogy ő Anasztaszija, tanúsítani fogják, hogy ő egy csaló?”

„Természetesen!” mondta Xénia hercegnő.

pp. 292-295

Minden tölem telhetőt megtettem, hogy Anasztaszija nagyhercegnő ne a múltban éljen, de, mint Xénia hercegnő mondta, ha egyszer ő elkezd beszélni, nem lehet leállítani. S bár sosem reméltem, hogy tőle hallom annak a szörnyű, július 17.-i éjszakának az elbeszélését, de elkezdett beszélni róla még egyszer. Ahogy von Rathlef asszony esetében, aki, tudomásom szerint az első írásos beszámolót készítette a nagyhercegnő akkori emlékeiről, egy hímezésre való hivatkozás idézte elő, hogy Anasztaszija beszéljen erről.

Egy este, amikor egy jelentéktelen társalgást folytattunk a hímezésről, Anasztaszija arca hirtelen a legfájdalmasabb kifejezést öltötte, és halkán azt mondta:

„Tudod, épp egy új hímezést kezdtem el egy nappal azelőtt ... az éjjel előtt...”

Ahelyett, hogy más témára tereltem volna a beszélgetést, ahogy kellett volna, azt mondtam:

„Tudom.”

A nagyhercegnő vad tekintettel rám nézett, majd felkiáltott: „Honnan tudod?”

„Mert annak a hímezésnek egy darabját megtalálták,” válaszoltam.

„Megtalálták? Kicsoda?” kiáltott fel ismét.

„A nyomozóhatóság, természetesen,” mondtam.

„Milyen hatóság? Valaki nyomozott bármit is?” kérdezte Anasztaszija.

„Nem tudod, hogy volt egy nyomozás a családod sorsa ügyében?” kérdeztem vissza.

„Nem, sosem hallottam erről,” válaszolt.

Most én voltam az, aki csodálkozva néztem rá. És róla állította Gilliard és mások, hogy minden tudását az uralkodócsalád sorsáról könyvekből vette! De a továbbiakban magam is felismertem, hogy Anasztaszija valóban nem hallott a Szokolov-nyomozásról. A németországi években végig túl beteg volt ahhoz, hogy olvasson, kivéve néhány ritka alkalmat, és természetesen az orvosok és nővérek megkímélték minden olyan könyvtől, amely felzaklatta volna. Emlékszem, hogy csak 1925-ben értesült von Rathlef asszonytól a nagybátyja, Mihail nagyherceg megöléséről, amit Szokolov is nyomozott. Anasztaszija csak a megmentőjétől, Alekszander Csajkovszkijtől hallotta, hogy ő volt az egyetlen túlélője a jekatyerinburgi tragédiának. És a saját emlékein kívül Csajkovszkij beszámolója volt az egyedüli forrása az 1918 nyarán bekövetkezett eseményeknek. Nyilvánvaló tehát, hogy Anasztaszija nem hallott Szokolov nyomozásáról 1925 előtt, és tudtam, hogy sem Rathlefné, sem a Leuchtenbergék soha nem beszéltek neki erről egy szót sem.

„És mit állapított meg a nyomozás?” kérdezte közben Anasztaszija. „Mit tudsz erről?”

„Valójában mindent,” mondtam. „Kivéve a megmentésedet.”

„És mikor értesültél... arról az éjszakáról? Milyen rég?” kérdezte Anasztaszija növekvő izgalommal.

„Úgy 1918 vége felé,” mondtam.

„Ilyen rég...?” mondta, vagy inkább sóhajtott.

„Tudtunk róla,” mondtam. „Ezért volt, hogy amikor felbukkantál Berlinben, olyan kételkedés uralkodott az azonosságod fölül. Én sem hittem először, hogy megmenekültél.”

„Milyen szörnyű,” suttogott. „De én nem tudtam erről. Azt gondoltam, hogy senki sem tudja, mi történt...”

Anasztaszija elhallgatott és reszketni kezdett. Észrevettem, hogy a múlta való emlékezés során mindig felmegy a láza. Arca kipirosodott, a szemei lázasan csillogtak. Miután lefeküdt és állig betakarózott, csendben dohányoztam, nem tudván mit tegyek, mit mondjak. Aztán ismét beszélni kezdett:

„Felébresztettek bennünket éjjel.... Azt mondták, hogy zavargások vannak a városban, és le kell mennünk az alagsorba... Elhittük. Nem gyanítottuk, hogy mi fog történni.... Gyorsan felöltöztünk és lementünk a lépcsőn. Hirtelen Jurovskij és több másik ember rontott be a szobába. Jurovskij kiáltott valamit, és löni kezdett.... Rálőtt az apámra... fejbőlötte.... Láttam, ahogy apám holtan esik össze.... Elbújtam Olga mögé. Aztán hallottam, hogy Olga sikít.... Sosem hallottam ilyen sikolyt.... Nem emlékszem többre....”

Hányszor olvastam már annak az éjszakának az eseményeiről; mennyi beszámolót tanulmányoztam már át; milyen gyakran képzeltem el, és milyen szörnyű volt mindig a gondolata számomra! Semmi sem volt Anasztaszija egyszerű, rövid beszámolójában, amit már évek óta ne tudtam volna; nem volt semmi drámai a szavaiban és a viselkedésében. Mégsem volt semmi annyira megrázó az életemben, mint az a néhány perc, amíg hallgattam őt.

Nem a szavai voltak azok, vagy a mód, ahogy mondta. Miközben beszélt, szemmel láthatóan visszatért lélekben annak az éjszakának az elképzelhetetlen szörnyűségei közé, és a gondolatai szinte alakot öltöttek körülöttünk, rám telepedtek, és szinte elviselhetetlen élességgel láttam azt a jelenetet.

Anasztaszija nagyhercegnő a rövid beszélgetés után teljesen összetört lelkileg, megdermedt. Ahogy tartottam tőle, magas láza lett és ágyban kellett maradnia a következő egész nap. Aztán mintegy hallgatólagos megegyezéssel elkerültük Jekatyerinburg legkisebb említését is.

p. 297

„Emlékszel, hogy melyik volt a legrosszabb nap az életedben?” kérdeztem Anasztaszijától. Gondolataim állandóan visszatértek Jekatyerinburgra, de természetesen nem mertem megemlíteni őket. Ekkor azonban a félelmem teljesen tévesnek bizonyult, mert készséggel válaszolt.

„Az egyik nap, amikor Berlinben voltam betegen,” mondta Anasztaszija anélkül, hogy választ várna. „Éreztem, hogy meghalok, és kezdtem arra gondolni, amit a papok tanítottak gyerekkorunkban, azokra a dolgokra, melyekben anyám olyan szilárdan hitt mindvégig. És hirtelen felötlt bennem, hogy nem volt igaz, amit a papok tanítottak nekünk, maguk sem hitték soha, és teljesen becsapták a szüleim és minket, gyerekeket. És a hirtelen üresség, ami megnyílt bennem, ez szörnyűbb volt, mint bármi, amit korábban és azóta átéltem. Semmi sem rosszabb, mint elveszíteni a gyermekkori hitet.”

„Szeretnéd újra visszakapni ezt a hitet?” kérdeztem.

„Soha!” mondta, „hacsak nem tudnám, hogy igaz.—Sokkal jobb haldokolni, és szembenézni az igazsággal, mint boldognak lenni puszta illúziók miatt!”

Talán nem teszek jót Anasztaszija nagyhercegnőnek, amiért ezt a gondolatát idézem tőle a hitről, melyben született. A filiszterek kenetteljes közössége bizonyosan nem díjazza. De aztán arra gondolok, hogy az ilyenek nem szerették volna Anasztaszija nagyhercegnőt sem.

Válogatta, fordította: Z.T.Cs.

Forrás: Gleb Botkin: *The Woman Who Rose Again*, 1937, www.archive.org

„1928-ban Amerikában Gleb belevetette magát Anasztaszija képviselőjébe. Amikor a Romanov-nyilatkozat megjelent [Anasztaszija elutasításáról, melyet a 44 családtag közül 12-en írtak alá. – Z.T.Cs.], egy éles hangú levéllel vágott vissza Kszenyija nagyhercegnőnek, Anasztaszija másik nagynénjének, Olga nővérének:

Cári Fenség!

Huszonnégy óra sem telt el az édesanyja halála után... amikor egy következő lépést készül tenni az Ön unokahúga elleni összeesküvés érdekében... A hiba, melyet Fenséged el akar követni, elhomályosítja még a cárt, a családját és az apám ellen a bolsevikok által elkövetett szörnyű gyilkosságot is. Könnyebb megérteni egy örült és részeg banda által elkövetett bűnt, mint a hideg, módszeres és folyamatos gyötrését a családját egyik tagjának... Anasztaszija Nyikolajevna nagyhercegnő, akinek egyetlen vétké az, hogy a néhai cárt egyetlen jogos örökösét, útjában áll a kapzsi és gátlástalan rokonainak.

„Olga Alekszandrovna nagyhercegnő elutasítását követően csak két Romanov maradt, akik elismerték a névigénylőt. Egyikük volt Andrej nagyherceg, II. Miklós első unokatestvére, aki alkalmanként látta a fiatal Anasztasziját a családi vacsorákon. Felkavarta Mrs. Csajkovszkij igénye, és engedélyt kapott Marija Fjodorovna anyacárnétól, hogy lefolytasson egy személyes nyomozást. 1928 januárjában két napot töltött a névigénylővel. Az első találkozás után boldogan kiáltott fel: „Láttam Nicky lányát! Láttam Nicky lányát!” Később azt írta Olga nagyhercegnőnek: „Egészen közelről megfigyelhettem őt, és a legjobb lelkiismerettel bevallhatom, hogy Anasztaszija Csajkovszkij nem más, mint az unokahúgom, Anasztaszija Nyikolajevna nagyhercegnő. Azonnal felismertem őt, és a további megfigyelés csak megerősítette az első benyomásom. Számomra kétségtelen, hogy ő Anasztaszija.” Ez alkalommal Andrej nagyherceg felesége, a korábbi híres balerina, Mathilde Keszinszkaja is találkozott a névigénylővel. 1967-ben, miután Andrej elhunyt, a 95 éves özvegyét, aki 75 évvel korábban a fiatal II. Miklós cárt szeretője volt, megkérdezték a névigénylővel kapcsolatban. „Ma is biztos vagyok benne, hogy ő volt az,” válaszolt Mme Keszinszkaja. „Amikor rám nézett, tudja, azokkal a szemekkel, az ő volt. A cárt... a cárt tekintete. Bárki, aki látta a cárt szemeit, sosem felejtí azokat.”

A másik Romanov, aki támogatta a névigénylőt, Anasztaszija unokatestvére volt, Kszenyija hercegnő, aki 18 évesen feleségül ment egy amerikai ónbánya-tulajdonoshoz, William B. Leeds-hez, és Long Island-i birtokára költözött, az Oyster Bay-hez. Kszenyija két évvel fiatalabb volt, mint Anasztaszija, és korábban látta őt a Krímben, 1913-ban, mikor ő 10 volt, Anasztaszija pedig 12 éves. Azóta 14 év elmúlt, de Kszenyija, aki meghívta Mrs. Csajkovszkijt magukhoz, és közelről megfigyelhette a névigénylőt hat hónapon keresztül, kijelentette, „Szilárdan meg vagyok győződve.” Kszenyija hercegnő nővére, Nyina hercegnő is találkozott a névigénylővel, de óvatosabb volt. „Bárki is legyen,” mondta Nyina hercegnő, „jó társaságból való úrihölgy.”

R. Massie: *The Romanovs – The Final Chapter*, 1995, www.erenow.net

Az apai nagyanya, Marija Fjodorovna, sz. Dániai Dagmar hgnő, a fia, II. Miklós cár, és a rájuk jobban hasonlító Anasztaszija, 1914 k., 1922 k., 1932 k.; lent: az anyai nagyanya, Angliai Alice hgnő, Viktória királynő második leánya, szemből és profilból, mellette lánya, a cárné, és Anasztaszija 1932 k.

Függelék II.

Grigorij Jefimovics Raszputyin jóslatai, 1914, 1916.

Miközben az ún. „ismeretterjesztő” tévécsatornák bulvárosított dokumentumfilmjei még ma is a nyugat által pénzelt, szervezett bolsevik forradalmat reklámozzák, és Raszputyint „örült szerzetesnek”, a cári család halála sőt a háború okozójának állítják be – szükséges, hogy legalább utalásszerűen rávilágítsunk e szinte emberfeletti lelki erővel bíró, bensőségesen keresztény és orosz lelki vezető alakjára, aki minden egyéb emberi esendősége dacára – mely eltörpül mások gyarlóságaihoz képest, akik Oroszország igazi vesztét okozták, háborús uszítók és korlátolt „forradalmárok” egyaránt –, 1914-ben az egyedüli józan álláspontot képviselte Oroszországnak a Nagy Háborúban való részvételével szemben. Természetesen a cár döntését nem tudta befolyásolni, és a háború az ő életét is zsákutcába sodorta, 47 éves korában (Z.T.Cs.).

1914-ben Raszputyin (1869-1916) táviratot küldött a cárnak: *'Atyuska, ne tervezz háborút, mert odavész Oroszország, odavesztek ti magatok is, elvesztek az utolsó szálig!'* Anna Virubova, aki átnyújtotta a cárnak a táviratot, emlékiratában leírta, hogy Miklós rendkívül dühös lett, és széttepte a levelet. Raszputyint ez nem riasztotta vissza, és kezdetleges betűivel leírta jövőndölését:

"Kedves barátom, újra elmondom: fenyegető felleg kerekedett Oroszország fölött, sok-sok bánat és fájdalom, sötét, és nem látni benne fényességet. Mérhetetlen könnytenger és véróceán? Mit mondhatnék? Nincsenek szavak a borzalmak leírására. Tudom, még mindig háborút akarnak tőled, bizonyosan, nem tudván, hogy ez a pusztulás. Kemény Isten büntetése, amikor elveszi a józan eszt – ez a vég kezdete. Te vagy a cár, a nép atyja, ne hagyd hát, hogy a dicsőségre vágyó eszelősök tegyék a dolgukat, és elpusztítsák magukat, a népet. Meg fogják hódítani Németországot, de mi a helyzet Oroszországgal? Lesz majd, ki azt hiszi akkor, nem szenvedett senki többet az idők kezdete óta, mert vérbe fullad. Iszonyú a pusztítás és vég nélküli a gyász. Grigorij"

1916 decemberében, meggyilkolása előtt néhány héttel, Raszputyin írt egy misztikus, prófétikus hangú levelet. A lap tetején ez olvasható: *'A Pokrovszkojéból származó Grigorij Jefimovics Raszputyin-Novij szelleme'* [a „Novij”, „Új” nevet a kis Alekszejtől kapta]. A szöveg egy figyelmeztetés, amely főként Miklósnak szól:

"Megírom és hátrahagyom ezt a levelet Szentpéterváron. Érzem, hogy még január első napja előtt elhagyom ezt az életet. Tudatni kívánom az orosz néppel, az atyuskával, az orosz anyával és a gyermekekkel, Oroszország lakóival, tudatni kívánom azt, amit tudniuk kell. Ha megölnék, ha közönséges gyilkosok végeznek velem, de legfőképpen akkor, ha a testvéreim, az orosz parasztok teszik ezt, akkor neked, Oroszország cárijának, nincs semmi félnivalód, a trónodon maradsz és uralkodsz; és neked, az orosz cárnak nem kell féltened a gyermekeidet sem, mert sok száz éven keresztül fognak még uralkodni az orosz földeken. Am ha bojárok, nemesek ölnek meg engem, és ha véretem ontják, akkor a kezükön ott marad a szenny, huszonöt éven át nem moshatják le magukról az én véretem. El fogják hagyni Oroszországot. Testvér fog ölni testvért, egymást gyilkolják, gyűlölik egymást, és huszonöt évig nem lesz nemes az országban. Oroszország földjének cáija, ha hallod a harang szavát, amely azt hirdeti, hogy Grigorijt megölték, tudnod kell ezt: ha rokonod az, aki a halálomat okozta, akkor a családoból senki, de senki, egyik gyermeked, egyik rokonod sem fog két évnél hosszabb ideig életben maradni. Az orosz nép fogja őket megölni... Engem megölnék. Többé nem tartozom az élők közé. Imádkozzatok, imádkozzatok, legyetek erősek, gondolatok áldott családokra. Grigorij"

In Robert K. Massie: *Nicholas and Alekszandra*, 1967, 20. és 25. fejezet, magyarul 2015. Vö. Anna Vyubova: *Memories of the Russian Court*, www.alexanderpalace.org, Henri Troyat: *Raszputyin*, Bp., 1998.

Függelék III.

A bűntényre vonatkozóan kihallgatott szemtanúk vallomásainak átirata, George Gustav Telberg, az omszki Kolcsák-kormány igazságügyminiszterének irattárából (Wilton 1920, pp. 160-194, vö. Szokolov 1925, 123)

ANATOLIJ JAKIMOV VALLOMÁSA, 1919.

Anatolij Jakimov munkás volt, aki a cári család őreinek egyik elöljárójaként szolgált Jekatyerinburgban. Beszámolója tükrözi a valóságot, és leszűrhető belőle, hogy Jakimov bizonyos műveltséggel rendelkezett, felvilágosultabb és toleránsabb volt, mint a társai. Noha Jakimov sosem beszélt a cári család tagjaival, de egyszerű leírása élénk vetíti mindennapi életüket. Ez a munkásőr tagadja, hogy jelen volt a tényleges kivégzésnél, de állítja, hogy ő és azok, akikre hivatkozik, meggyőződtek a cár és családja haláláról azon a módon, ahogy Medvegyev leírta. Lényeges kiemelni a tiszteletet, mellyel ez a paraszt-proletár mindig említi a cári családot. (Kiadó megjegyzi.)

1919. május 7-11. között az Omszki Bíróság Különleges Ügyekkel foglalkozó Nyomozóhatósága Jekatyerinburg városában ülésezett, és a bűnügyi eljárási törvény 403-409. cikkelyének megfelelően kihallgatta Anatolij Alekszandrovics Jakimovot, közrendű, 31 éves, ortodox hitű, nős állampolgárt. A vádlott a következő vallomást tette:

Munkásember vagyok. Az acélgyártásban dolgozom; apám is munkás volt. Ő a permi járásban lévő Ugovszkban született. Anyám neve Marija Nyikolajevna. Én vagyok a legidősebb fiú a családban.

Amikor születtem, apám a Motoviliha-üzemben dolgozott. Nyolcévesen kezdtem a tanulmányaim egy iskolában, amely az egyházi szemináriumhoz tartozott. Tizenkét éves voltam, amikor apám meghalt. Anyám elemi iskolába küldött, de csak három osztályt végeztem, otthagytam az iskolát; nem volt pénzünk, és nem is akartam tanulni. Valamilyen munkát akartam vállalni, és anyám a Motoviliha-üzembe küldött, ahol felvettek, mint kifutófiút a műszaki rajzoló részleghez. Amikor tizenhat éves lettem, átkerültem a gépüzembe, és kezdtem tanulni a gépeken. 1906-ban feleségül vettem a Motoviliha-gyár egyik munkásának lányát. 1916-ban önkéntesként beléptem a seregbe, és a 124. hadosztály 494. Verejszkij Ezredébe kerültem. Ezredünk harcolt a román fronton. Több ütközetben részt vettem, de nem sebesültem meg. 1917 júliusában, a forradalom után beválasztottak az ezred-bizottságba. Önök kérdezték, hogy miért engem választottak? Ahogy én látom, azért, mert értelmileg fejlettebb voltam, mint a többi katona. Sosem csatlakoztam semmilyen politikai párthoz, de a szociáldemokratákkal szimpatizáltam.

1917 november elején elhelyezkedtem a jekatyerinburgi Zlokaszov-gyárban. A gyár még a tulajdonosoké, a Zlokaszovoké volt, de volt már egy munkástanács, és egy komisszár vezette a gyárat is. A komisszári pozíciót Alekszander Dmitrijev Avgyejev töltötte be, foglalkozása lakatos volt. Harmincnégy vagy harmincöt éves volt, magasabb, mint az átlag, vékony, az arca is vékony, sápadt.

Avgyejev decemberben börtönbe csukatta a gyártulajdonost, Nyikoláj Teodorovics Zlokaszovot. A tulajdonost egy „végrehajtó” szovjet váltotta fel. Ez a szovjet kezdte irányítani a gyárat. A vezető Avgyejev volt. A következők álltak hozzá a legközelebb: a három testvér, Iván, Vaszilij és Vlagyimir Loginov, Szergiusz Ivanov Luhanov és fia, Valentin. A Loginovok a jekatyerinburgi járásban lévő Kistim-gyárból érkeztek. Ezek az emberek rendkívül közeli kapcsolatban álltak Avgyejevvel, és kiváltságos helyzetet foglaltak el: vagy az üzemi bizottság és a végrehajtó szovjet tagjai voltak, vagy valamilyen más „könnyű” munkájuk volt, de nem dolgoztak. Alekszander Mihajlov Moskin is jól állt Avgyejevvel. Amennyire emlékszem, Moskin Szemipalatyinszkben született. Huszonhét vagy huszonnyolc éves volt, alacsony és izmos. Lakatos volt a foglalkozása.

Áprilisban ismertté vált a városban, hogy a cárt Jekatyerinburgba hozták. A munkások ezt úgy magyarázták, hogy ez szükséges volt, mivel valaki Tobolszkban meg akarta szöktetni a cárt, és

ezért egy biztosabb helyre kellett vinni, amilyen Jekatyerinburg is volt. Erről beszéltek a munkások. Május első napjaiban, röviddel azután, hogy hallottunk a cár érkezéséről, értesültünk róla, hogy a mi Avgyejevünket kinevezték, hogy foglalja le a házat a cár elhelyezése számára. Abban az időben ezt a házat valami okból „Különleges Rendeltetésű Háznak” nevezték. Azt is mondták, hogy Avgyejevet kinevezték a ház parancsnokának.

Röviddel ezután Avgyejev megerősítette nekünk ezeket a híreket egy találkozáskor. Nem tudtam ennek a kinevezésnek az okát. Avgyejev egy igazi bolsevik volt. Úgy gondolta, hogy az ideális életet csak a bolsevizmus alatt lehet megvalósítani. Számos alkalommal nyíltan mondta, hogy a bolsevikoknak el kell pusztítaniuk a gazdag burzsoáziát, és el kell venni a hatalmat a „Véres” Miklóstól, stb. Mindig a helyi szovjet vezetőivel volt együtt a városban. Azt hiszem, hogy emiatt, mert egy erőszakos bolsevik volt, nevezte ki a helyi szovjet a „Különleges Ház” parancsnokának. A találkozás folyamán, melyet ő hívott össze, azt mondta nekünk, hogy Jakovlevvel együtt ment a cáráért Tobolszkba. Személyesen nem tudom, ki volt Jakovlev, de Avgyejev azt mondta, hogy Jakovlev egy munkás Zlatouszty városból. Avgyejev nagyon rossz véleménnyel volt róla; azt mondta, hogy Jakovlev el akarta vinni a cárt Oroszországból, és ezért vitte Omszkba. De a jekatyerinburgi bolsevikok valahogy megtudták, és értesítették Omszkot. Avgyejev dühös lett, amikor a cárról beszélt. Becsmérelte, ahogy csak tudta, „Vérivónak” nevezte. A háború volt a fő oka, amiért így tett; azt mondta, hogy a cár akarta ezt a háborút, melyben három évig ontották a „munkások” vérért, s hogy a háború alatt nagy számú munkás esett el. Azokat a dolgokat mondta, amiket a bolsevikok szoktak mondani. Azt lehetett kivenni a szavaiból, hogy az ő „forradalom” előtti érdemeiért nevezték ki a „Különleges Ház” parancsnokának, más szavakkal azért, mert nem engedte Jakovlevnek elvinni a cárt. Látszott, hogy Avgyejev nagyon örül a kinevezésének. Még boldogabb volt, amikor azt ígérte a munkásoknak, hogy megmutatja nekik a cárt: „Elviszlek benneteket abba a házba, és megmutatom nektek a cárt,” mondta.

Avgyejev szavaiból ítélve, abban az időben, amikor kinevezték a „Különleges Rendeltetésű Ház” parancsnokának, a ház őrei magyarokból álltak. Avgyejev kifejezetten beszélt erről, és azt mondta, hogy le fogja váltani a magyar őrseget oroszokra. Kifejezetten magyar őrökről beszélt, nem másokról. Avgyejev megtartotta a szavát, hogy „megmutatja a cárt a munkásoknak.” A munkások mindig meglátogatták a házat, de nem mind – csak azok, akiket Avgyejev kiválasztott. Csak azokat a munkásokat választotta ki, akik barátságosak voltak vele, akik nem voltak őrszolgálatban a „Különleges Háznál”, hanem csak „segítettek” Avgyejevnek, mint a segédei. Ezek sosem jöttek együtt a házba, hanem egyszerre csak egy vagy kettő. Nem maradtak sokáig, csak egy-két napig. Ezért kaptak egy bizonyos fizetést, egészen havi négyszáz rubelig, a juttatásokon kívül. Ezen kívül fizetést kaptak a gyárban, mint az üzemi szovjet tagjai. Ezek a munkások örültek az Avgyejevvel való kapcsolatuknak, és sok előnyt szereztek ebből.

Május 30.-án az üzemi bizottságunk levelet kapott Ukrajncevtől (aki korábban az egyik munkatársunk volt), a vörös hadsereg központi vezetésének főnökétől, akinek szüksége volt tíz emberre, hogy őrszolgálatot lássanak el a „Különleges Rendeltetésű Házban”. Engem is közéjük választottak.

Amikor az Ipatyev-házba érkeztünk, a magyar őrség már elment. Az itteni örök munkások voltak a Sziszert-gyárból és különböző üzemekből és gyárakból: a Makarov-gyárból, az Iszety-művekből és az öntödéből. Érkezésünk után a sziszerti munkások a házban maradtak, de a többi munkás mind elment. A sziszerti munkásokkal együtt mindannyian az Ipatyev-ház alsó szobájában laktunk. A felső szintre a folyosón keresztül lehetett belépni.

Az Ipatyev-házba érkezésünk idején nem volt különleges főnök közöttünk, a Zlokaszov-gyáriak vagy a sziszerti munkások között. Csak vezetők voltak. Az első héten én voltam a zlokaszovi munkások vezetője. A sziszertiek vezetői voltak Medvegyev és egy másik ember. Úgy tűnt, mintha Medvegyev lett volna az összes sziszerti munkás vezetője, és meg kell mondjam, hogy ő adta nekik az utasításokat; különböző kérdésekkel fordultak hozzá; de nem volt különleges hatalma. Korábban Nyikiforov töltötte be ezt a posztot, de hamarosan beteg lett és leváltotta Medvegyev. Ilyen volt a helyzet az Ipatyev-házba érkezésünk első napjaiban.

Körülbelül egy hét múlva ez a helyzet megváltozott. Először minket küldtek át a Popov-házba. Medvegyev lett mindannyiunk főnöke, a zlokaszovi és sziszerti munkásoké. Három vezetőt választottak, akiknek az örök cseréje volt a dolga. Én is egy ilyen vezető lettem, hasonlóképpen Benjamin Szafonov és Konsztantyin Dobrinyin. Amikor nem sokkal a gyilkosság előtt Szafonov beteg lett, a helyére Ivan Sztarkov lépett. Ily módon a cári család megölésének idejéig a vezetők voltak: Ivan Sztarkov, Konsztantyin Dobrinyin, és jómagam.

A következő volt a vezetők feladata: nyolc órás szolgálatban voltunk, reggel hattól délután kettőig, kettőtől este tízig, és tíztől reggel hatig [„három műszakban” – A ford.]. Nekünk kellett leváltani az öröket, és ellenőrizni őket. Ezen kívül az őrszobában kellett maradnunk, és ellenőrizni minden látogatót, aki a házba jött. Az érkezésüket egy csengő jelezte az őrségnél.

Az Ipatyev-házba érkezésünk idején összesen tíz őrhely volt, szám szerint:

1. a felső szint első szobájához [az őrszobához. – A ford.] csatlakozó előszobában.
2. a folyosón, ami a fürdőszobához és a vécéhez vezetett.
3. az udvaron, a kerítéskapunál; a kapu mindig zárva volt, és egy kisablakon lehetett látni, ha valaki a kapuhoz jött.

Mikor az Ipatyev-házba érkeztünk, a házat már két kerítés vette körül. Az első kerítés nagyon közel volt a ház falához. Ez a Voznyeszenszkij-köz [pereulok] felől kezdődött, egészen a ház falánál, és elválasztotta a házat a köztől, majd a ház sarkától derékszögben folytatódott a Voznyeszenszkij sugárút [proszpekt] oldalán, és a ház felső szintjének bejáratánál végződött. Így a kerítés egy kis udvart alkotott a ház előtt, melyre csak az alsó szint Voznyeszenszkij-köz felőli bejáratánál lehetett bemenni. Ezen az udvaron, épp a köz és az utca találkozásánál állt egy régi őrbódé.

A második kerítés a Voznyeszenszkij-köznél kezdődött. Ez a házat elválasztotta a Voznyeszenszkij utcától. Volt rajta egy kapu, és a háznak az utca felőli falánál végződött. Így a második kerítés eltakarta a felső szint főbejáratát, a kaput és a kiskaput [ld. Szokolov 1925, no. 33-34. kép. – A ford.]. Ennek a második kerítésnek két kapuja volt – egyik a Voznyeszenszkij-köznél, a másik átellenben, a kerítés túlsó oldalánál, közel a ház kapujához.

Mindkét kaput a kerítésen belülről lehetett csak kinyitni.

Amikor érkeztünk, csupán egy kapu volt, amely a ház ajtajához közel volt. Akkoriban a Voznyeszenszkij-közre néző kapuk még nem léteztek. Ezeket azután építették, mikor már itt voltunk, mivel úgy találták, hogy a gépkocsiknak nehéz kimenni az első bejáraton keresztül a me-redek lejtő miatt. Ezért építették a kapukat a Voznyeszenszkij-köznél. A gépkocsik mindkét kapun át bejöttek, de csak a Voznyeszenszkij-közzel szemben mentek ki.

A kerítésnek, amely a kapuhoz közel volt, és az érkezésünk előtt épült, volt egy kiskapuja egy kisablakkal. A külső kerítés mindkét sarkánál őrbódékat építettek.

4. a külső kerítésen kívül, a kiskapunál, amelyet korábban építettek.
5. őrbódé a kapukhoz közel, ahol az őrszem megfigyelhette az egész Voznyeszenszkij-utcát.
6. másik őrbódé, amely a kerítésen kívül volt, a köz és az utca találkozásánál, egy kegyhelynél.
7. régi őrbódé a ház fala és az első kerítés között.
8. a kertben; az őrszem az egész kertben járőrözött.
9. a teraszon, ahol egy géppuska volt.
10. az alsó szint bejárata felől, a középső szobában.

Az Ipatyev-házba érkezésünkkor összesen ez a tíz őrhely volt.

A Popov-házba a saját kérésünkre helyeztek át bennünket. Főleg a sziszerti munkások kérték ezt. A házaik messze voltak a várostól, így meglátogatták őket a feleségeik. Idegeneket ugyanis nem engedtek az Ipatyev-házba, a feleségek nem maradhattak itt. Ezért mindannyian átmentünk a Popov-házba.

Június második feléig mind a tíz őrhelyen mi voltunk szolgálatban, a zlokaszovi és sziszerti munkások. Június második felétől bizonyos változás történt. Az oka az volt, hogy egy bizonyos

elégedetlenség egyre nőtt Avgyejevvel szemben a zlokaszovi munkások között, így végül leváltották a gyári komisszári pozíciójából. Csupán az Ipatyev-ház parancsnoka maradt. A csoportját, mely a fent említettekből állt, szintén leváltották minden pozícióból, amit betöltöttek. Azután Avgyejev mindet az Ipatyev-házba vitte. Az általam említett összes ember idejött: a három testvérpár, a Loginovok, Miskevicsek, Szolovjevek, aztán Gonikevics, Korjakin, Krasensznyikov, Szidorov, Ukrajncev, Komendantov, Labusev, Valentin Luhanov és Szkorohodov. Szkorohodov kivételével, aki beteg lett, és kórházba került [valójában letartóztatták, mert flörtölt Marija nagygnővel, in Sebag Montefiore: *A Romanovok*, 2018, p. 700-701. – A ford.], mindegyikük a parancsnoki szobában és az előszobában lakott. Az Ipatyev-házba érkezéskor az őrszolgálatot az 1. és 2. őrhelyeken kezdték. Mindegyikük a parancsnoki szobában és az előszobában lakott és a padlón aludtak, emiatt két-három matracot vittek oda a raktárhelyiségből. Így végeztük a szolgálatot július első napjaiig, kb. július 3. vagy 4.-ig, amikor Avgyejevet, Moskint és a többieket leváltották. Ez a következő módon történt:

Avgyejev részeges volt. Szeretett inni, nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem. Kvaszt ivott [erjesztett ital. – A ford.], amit a Zlokaszov-gyárból szerzett be. Az Ipatyev-házban ivott. Társai is ittak. Amikor az utóbbiak az Ipatyev-házba jöttek, kezdték ellopni a cár holmijait. Gyakran mentek le a raktárba és kivittek különböző dolgokat zsákokban vagy csomagokban. A csomagokat gépkocsin vagy lovakkal vitték el. Dolgokat vittek el a házukba vagy a lakásukra. Ezeknek a lopásoknak a ténye hamarosan pletyka tárgya lett. Az őrök is kezdtek beszélni a lopásról, ami ment, és különösen Pavel Medvegyev beszélt erről. A Zlokaszov-gyárban is kiderültek lopások, és Avgyejevet és Luhanovot nevezték meg tolvajoknak. Ez biztosan igaz volt, mivel Avgyejevre és bandájára gyanakodtak a munkások a gyárban. Ebben az időben könnyű munkákat kaptak a bizottságtól vagy a szovjettől. Sok pénzt kaptak és ittak. Folytatták ezt a viselkedést, miután átkerültek az Ipatyev-házba: ittak és ellopták a cár holmijait.

Nagyjából július 3. vagy 4.-én, mikor szolgálatban voltam, Avgyejev kiment a házból valahová. Gondolom telefonon hívta a helyi szovjet. Nem sokkal ezután Moskin is elment. Tudom, hogy a járási szovjetbe ment, ahonnan telefonon hívták. Vaszilij Loginov helyettesítette Avgyejevet. Valamivel azután, hogy Avgyejev és Moskin távoztak, megjelent a házban Bjeloborodov, Szafarov, Jurovskij, Nyikulin és két másik ember [Jermakov és Vaganov. – A ford.]. Bjeloborodov kérdezett bennünket, hogy ki helyettesíti Avgyejevet a házban. Vaszilij Loginov válaszolt, hogy ő. Aztán Bjeloborodov elmagyarázta nekünk, hogy Avgyejev többé nem parancsnok, és hogy őt és Moskint letartóztatták. A letartóztatás okát nem mondta meg Bjeloborodov. Amennyire emlékszem, ugyanazt a dolgot mondta Bjeloborodov Medvegyevnek, aki ebben az időben jött át a Popov-házból. Bjeloborodov azt is közölte, hogy az új parancsnok Jurovskij, és Nyikulin a helyettese. Ettől a pillanattól Jurovskij kezdett parancsokat adni a házban, parancsnoki minőségben. Azonnal közölte Loginovval és Avgyejev többi társával – nem emlékszem, hogy melyikük volt ekkor a házban –, hogy „kifelé.”

Emlékszem, hogy az összes fent említett ember, és a kettő, akiket nem ismertem, megnézte a ház összes szobáját; voltak a cár és családja szobáiban is, de én nem mentem velük ezekbe a szobákba. Nem maradtak sokáig. Azt hiszem, Bjeloborodov közölte a családdal Jurovskij és Nyikulin kinevezését. Ekkor Jurovskij megkérdezte Medvegyevet, hogy ki végzi az őrszolgálatot az 1. és 2. posztokon (a házban belül). Amikor értesült róla, hogy ezeket a posztokat Avgyejev „kiváltságosai” foglalják el, Jurovskij azt mondta: „Mostantól maga fogja végezni a szolgálatot ezeken a posztokon; később majd kérek embereket erre a rendkívüli bizottságtól.”

Néhány nap múlva megérkeztek az emberek a rendkívüli bizottságtól az Ipatyev-házba. Tizen voltak szám szerint. Poggyászukat szekéren hozták. Nem emlékszem a kocsis nevére, de mindenki tudta abban az időben, hogy az emberek a „Csrezvicsajkától” jöttek [„Cseka”, a bolsevik titkosrendőrség. – A ford.], mely az Amerikai Hotelben volt. Nem tudom miért, de mindegyiküket letteknek neveztük. Akár lettek voltak, akár nem, nem tudtuk. Teljesen lehetséges, hogy ezek nem lettek voltak, hanem magyarok. Szállásuk a ház alsó szintjén volt, és a parancsnoki szobában étkeztek. Hozzánk képest kiváltságos helyzetben voltak. Úgy gondolom, helyes azt mondani, hogy három pártra oszlottunk: az ún. lettek, a zlokaszovi és a sziszerti munkások. A letteket Jurovskij egyenlőként kezelte. A sziszertiekkel kicsit jobban bánt, mint velünk, és a

legrosszabbul velünk bánt. A sziszertiekkel azért bánhatott jobban, mert mi zlokaszov-gyáriak voltunk, hasonlóan azokhoz, akiket Avgyjevvel együtt leváltottak. Medvegyevre is hatással volt a magatartása. Jurovskijhoz és Nyikulinhoz társult, és igyekezett nagyon előzékeny lenni velük. Ezért bántak jobban a sziszerti munkásokkal.

Jurovskij megnövelte a posztok számát. Felállított egy másik gépfegyvert a ház homlokzatára, és csinált egy posztot a hátsó udvaron. Ez a hátsó udvari poszt volt a 10., a gépfegyveres a 11., és a homlokzati a 12. [Jakimov itt úgy tűnik keverte a posztokat: korábban a 9-est nevezte a teraszon lévő gépfegyveres posztnak, a 10-est az alsó szinten lévőnek, s lehet, hogy a homlokzaton két géppuskás volt. – A ford.] Jurovskij érkezése után az 1., 2. és 12. poszton [a házban belül és a homlokzati őrhelyen. – A ford.] kizárólag lettek voltak.

Önök azt kérdezik, hogy miért akartam önként őrizni a cárt? Abban az időben nem láttam semmi rosszat ebben. Mint már mondtam, olvastam egy keveset, különböző könyveket. Olvastam párt-brosúrákat, és kialakult egy nézetem a különböző párt-felfogásokról. Például tudom, hogy van különbség a szociálreformerek [„eszerek”, az sz, r kezdőbetűkről] és a bolsevikok között. Az előbbiek úgy vélik, hogy a parasztok részei a munkásosztálynak, az utóbbiak pedig burzsoának tekintik a parasztokat, és azt hiszik, hogy csak a munkások az igazi proletárok. Szimpatizáltam a bolsevikokkal, de nem hiszem, hogy a bolsevikok az erőszakos módszereikkel felépíthetik a „jó” és „helyes” életet. Azt hiszem, a „jó” és „helyes” élet csak akkor létezhet, amikor nincs olyan sok gazdag és olyan sok szegény ember, ahogy jelenleg; és ez csak akkor jön el, amikor az emberek annyira műveltek lesznek, hogy megértik, hogy a jelenlegi élet nem az igazi. A cárról úgy hittem, hogy ő a fő kapitalista, aki mindig a tőkének kedvez, nem a munkásoknak. Ezért nem akartam a cárt, és azt gondoltam, hogy őrizetben kell tartani, amíg ítélt fölötte a nép, és megbüntetik a bűnei szerint, egy döntés után: „Vétkes a népe előtt vagy nem?” Úgy gondoltam, hogy a fogvatartása szükséges a forradalom biztosítása miatt, és ha tudtam volna korábban, hogy megölik, úgy, ahogy tették, sosem mentem volna, hogy őrizzem. Azt hiszem, hogy egész Oroszországnak kellett volna ítélnie felette, mivel ő volt az egész orosz nemzet cárhoja. Mindazt, ami történt, gonosz dolognak tartom, „igazságtalannak és kegyetlennek”. A családjá többi tagjának megölését még rosszabbnak tartom. Miért kellett a gyermekeit megölni? Hozzá kell tennem, hogy azért is vállaltam az őriséget, mert pénzt akartam keresni. Abban az időben nem éreztem jól magam, és a könnyebb munka miatt csatlakoztam az őrséghez. Így tartottuk őrizetben Nyikoláj Alekszandrovics cárt és családját. Valamennyien az Ipatyev-házban éltek – úgy értem Nyikoláj Alekszandrovics cárt, a felesége Alekszandra Theodorovna [Fjodorovna], fia Alekszej és lányai, Olga, Tatjana, Marija és Anasztaszija.

A többiek, akik velük éltek: Dr. Botkin, Gyemidova, akit „Frejlinának” neveztünk [ném. Fräulein, kisasszony szóból], Haritonov, a szakács, és Trupp, az inas. Az inas nevére jól emlékszem, mert minden embernek, akik az Ipatyev-házban éltek, a neve szerepelt a listán, ami a parancsnoki szobában függött. Botkin koros ember volt, testes, ősz hajú és magas. Kék öltönyt viselt: zakót, mellényt és pantallót, keménygallért és nyakkendőt; mindig cipő volt rajta. Gyemidova magas, kövér, szőke volt; harminc vagy harmincöt éves lehetett, nagyon tisztán és csinosan öltözött, nem úgy, mint egy szolgál, fűzőt viselt; látszott rajta, hogy nagyon zárkózott. A szakács kb. ötvenéves lehetett. Kicsi, erős és barna hajú volt. Az inas kb. hatvanéves volt, magas és sovány. Élt a cári családdal egy kb. 14 éves fiú is, akinek nem tudom a nevét [Leonyid Szednyev, a kukta, és Alekszej cárevics játszótársa. – A ford.]. Korához képest magas volt, sovány, az arca sápadt. Sötétszürke zakót viselt, magas gallérral.

Nem tudok semmit sem arról, hogyan élt a cári család, mivel töltötték az idejüket. Sosem léptem a szobájukba, ahol éltek, és nem láthattam semmit messziről sem, mert az ajtó, ami az előszobából az ő szobájuk felé vezetett, mindig zárva volt. Az ebédet néhány nő hozta nekik a szovjet ebédlőből, ami a Voznyeszenszkij és Glavny utca kereszteződésében volt, ahol most a mozi és a Café Lorange van. De később, Avgyjev idején megengedték nekik, hogy elkészítsék az ételüket a házban. Ennek érdekében élelmiszereket hozott nekik néhány erre kiválasztott ember a járási szovjettől. Az apácák a kolostorból tejet, tojást és kenyeret hoztak nekik. Az egyetlen dolog, amit személyesen megfigyeltem a cári család életében az volt, hogy énekeltek. Néha

hallottam, hogy szent énekeket énekelnek. Énekelték a „Heruvimszkáját” (Kerubok). De énekeltek világi énekeket is. Nem hallottam a szavakat, de a hangulatuk szomorú volt. Az egyik dal címe ez volt: „Egy férfi meghalt a hadikórházban.” Sosem hallottam férfihangot énekelni, csak nőket.

A házban istentiszteletet is tartottak, de az egész idő alatt, míg ott voltam, csak háromszor volt istentisztelet. Kétszer Sztorogev pap végezte a szertartást, egyszer Melegyin pap. De voltak szertartások az érkezésünk előtt is. Onnan tudom ezt, mert egyszer nekem kellett papot hozni a szertartáshoz. Avgyjejev küldött, és megnevezte a templomot, ahonnan kérjem. A pap nevét nem adta meg. A templomban értesültem róla, hogy Melegyin lesz az. Magammal akartam vinni, de ekkor elfoglalt volt. Azután hívtam Sztorogevet. Később másodszor is őt hívtam. Amikor papot kerestem, bemutatkoztam a templomszolgának, aki a gyertyatartó mellett állt. Nem tudom a nevét. De egyszer kért engem, hogy egy diakónus helyett hadd vegyen részt a szertartáson: „Nagyon szeretném látni a cárt.” Avgyjejev idején, amikor a házban voltam, két istentiszteletet tartottak. Míg Jurovskij itt volt, csak egyet. Személyesen sosem voltam jelen az istentiszteleten. Nem engedtek minket a szobába. Avgyjejev és Jurovskij jelen voltak a szertartáson. Távolról hallottam a férfi és női hangokat a szertartás folyamán; valószínűleg ők maguk is énekeltek. Láttam a cári család minden tagját, és azokat is, akik velük éltek.

Láttam őket a házban, amikor a toalettre mentek, vagy sétálni a kertbe, és a séta alatt is. A parancsnoki szoba mellett mentek el, a 2. őrhelynél, mikor a toalettre mentek. A konyhán keresztül is mehettek a toalettre. Nem tudom miért, de sosem mentek arra. Ha a trónörökös nem volt velük, a lépcsőn mentek le sétálni, ami a toalett-helyiségnél vezet, az előszobán keresztül az udvarra, és onnan a kertbe. Néha, amikor a trónörökös velük ment sétálni, mindannyian kimentek az utcára a ház főbejáratán keresztül, majd az udvarra a kapun át (nem a kiskapun), és onnan a kertbe. A trónörökös valószínűleg beteg volt, és kerekesszékre vitték ki, amelyet előtte odahoztak a főbejáratához. A cár vitte őt a karjaiban. Mást nem láttam, hogy vitte volna.

Személyesen nem figyelhettem meg más emberek magatartását a cár és családja irányában, csak Avgyjejevet, aki foglalkozott velük. Avgyjejev durva, faragatlan ember volt és részeges; nem volt egy finom lélek. Ha Avgyjejev távollétében a cári család bármelyik tagja Moskinhoz fordult valamilyen kéréssel, ő mindig azt mondta, hogy meg kell várni, amíg Avgyjejev visszatér. Amikor aztán visszatért, és Moskin előadta a kérésüket, Avgyjejev válasza az volt: „Hagyd őket a pokolba!” Néha, amikor Avgyjejev visszatért a cári család szobájából, mondta, hogy ezt vagy azt kértek tőle, de ő elutasította a kérést. Az elutasítás nyilván nagy örömet szerzett neki. Amikor erről beszélt, nagyon boldognak látszott. Például, emlékszem, hogy egyszer megkérték, hogy kinyithassák az ablakokat, és mondta nekünk, hogy ő megtiltotta. Személyesen nem tudom, hogyan szólította őket, de a parancsnoki szobában csak úgy beszélt róluk, hogy „ezek”, a cárt pedig „Nyikolaskának” becézte. Már említettem, hogy amikor megkapta a házat, kezdte odahozni a kedvenc embereit, akik mind a házba költöztek, mikor leváltották őket az üzemi bizottságból és a szovjetből. Ezeknek az embereknek jó dolga volt Avgyjejevvel az Ipatyev-házban. Ittak és ellopták a cár holmijait. Avgyjejev egyszer annyira berúgott, hogy elesett a ház egyik alsó szobájában. Ekkor jött Bjeloborodov, és őt kereste. Avgyjejev egyik embere azt hazudta Bjeloborodovnak, hogy elment valahová. Úgy tűnt, hogy épp azután részegedett le, amikor a cári családot megnézte, hogy vannak. A részegesek hangoskodtak a parancsnoki szobában; kiabáltak, egymás hegyén-hátán aludtak, és nagyon mocskos szokásaik voltak. Azok a dalok, melyeket énekeltek, természetesen nem lehettek a cár kedvére valók. Ilyeneket énekeltek: „Elesel, mint áldozat a csatában”, „Felejtjük a régi világot”, „Vidáman meneteljünk, elvtársak”. Ukrajncev játszott zongorán, ami a parancsnoki szobában volt, és a többiek énekeltek. Tudva, hogy Avgyjejev bolsevik volt és egy közönséges ember, aki mindig részeg, azt hiszem rosszul bánt a cári családdal. Nem bánhatott jól, mivel ez ellenkezett a természetével és a viselkedésével. Ahogy megfigyeltem őt a parancsnoki szobában, azt hiszem inzultálta a cári családot. Arra is emlékszem, hogy Avgyjejev beszélt a barátaival Raszputyinról. Ugyanazokat a dolgokat mondta, amiket mások, s amiket többször megírtak az újságokban.

Egyszer sem beszéltem a cárral vagy a családjából bárkivel. Csak ritkán találkoztam velük és sosem beszélünk. Egyetlen egyszer láttam és hallottam beszélni a cárt és Moskit. A kertben

sétáltak. A cár a kertben sétált. Moskin leült a kertben egy padra. A cár odament és mondott valamit az időjárásról. Noha nem beszéltem, amikor találkoztam velük, mégis volt egy benyomásom róluk, ami megragadta a lelkem. A cár már nem volt fiatal; őszes volt a szakálla. Láttam, hogy „gimnasztyorkát” visel [katonai ruhát. – A ford.], a derekán katonai övet csattal. Az öv és a csat is sárga volt, nem világos sárga, hanem sötét. A gimnasztyorka keki színű volt. Nadrágja ugyanolyan színű volt, és öreg, kopottas csizmát viselt. A szemei kedvesek voltak, és összességében kedvesnek nézett ki. Úgy éreztem, hogy egy kedves, szerény, őszinte és közlékeny ember. Néha úgy éreztem, hogy őszintén beszélne velem. Úgy nézett ki, mintha szeretne beszélni bármelyikünkkel.

A cárica cseppet sem volt olyan, mint ő. Komolynak látszott. Megjelenése és viselkedése gögös és szigorú volt. Néha beszélünk róluk magunk között, és mindannyian úgy gondoltuk, hogy Nyikoláj Alekszandrovics egy szerény ember, de a cárica más. A cárica idősebbnek nézett ki, mint ő. A cáricának ősz volt a haja a halántékán, és az arca nem egy fiatal női arc volt. A cár fiatalabbnak látszott, mint a cárica. Nem emlékszem, hogyan öltözködött a cárica.

Tatjana úgy nézett ki, mint a cárica. Ugyanolyan komoly volt és gögös, mint az anyja [egyéb adatok, naplók, levelek szerint Olga hasonlított jobban az anyjára. – A ford.]. A többi lány, Olga, Marija, és Anasztaszija nem voltak gögösek. Az volt a benyomásom, hogy ők szerények és kedvesek voltak. Nem emlékszem az ő öltözködésükre sem, nem jegyeztem meg. A cárevics mindig beteg volt. Nem tudok róla semmi közelebbit. A cár szokta levinni a kerekesszékehez, és betakarta egy takaróval. Nem emlékszem a ruhájára.

Sokat foglalkoztatott a cár, miután egy bizonyos időt már eltöltöttem az örök között. Miután többször láttam személyesen, egészen másképp kezdtem érezni irántuk: kezdtem sajnálni őket. Sajnáltam őket, mint emberi lényeket. A teljes igazságot mondom. Akár elhiszik, akár nem. Arra gondoltam, hogy engedni kéne, hogy megszökjenek, vagy tenni valamit a szökésük érdekében. Nem beszéltem erről senkivel, de arra gondoltam egyszer, hogy megosztom ezt Dr. Gyerevenkóval, aki abban az időben látogatta őket, azonban nem bíztam benne. Nem tudom, miért, de kételyeim voltak. Az volt bennem, hogy „nem tudom miféle ember ez.” Amikor elment tőlük, az arca nem fejezett ki semmit, és sosem szólt egy szót sem róluk, így kételyeim támadtak. A pontos igazságot mondom. Korábban, mikor az őrségbe léptem, nem láttam őket, nem tudtam róluk. Kissé vétkes voltam velük kapcsolatban. Amikor Avgyejev és „továrisai” (elvtársai) forradalmi nótákat énekeltek, én is csatlakoztam egy kissé a kórushoz, de amikor észrevettem, hogyan mentek a dolgok, leálltam, és őket is, legalábbis többségüket leállítottam, és elítéltem Avgyejevet a viselkedéséért.

Jurovskij idején nem mehettünk a házba. Ezalatt sosem maradhattam tovább, mint ami szükséges volt. Bármikor szólt a csengő (egy elektromos csengő kötötte össze a parancsnoki szobát a Popov-házzal), ami jelezte, hogy valaki jön a parancsnoki szobába, az illető megkapta a parancsot, és azonnal távozott. Nekünk, vezetőknak nem kellett a parancsnoki szobába menni a csengőszóra. Mindig Medvegyev ment, és rajta keresztül jött a parancs. Jurovskij mindig Nyikulinnal volt; Medvegyev igyekezett a társaságukba kerülni. A lettek a Csekától szintén közel álltak hozzájuk. Ezért nem tudom leírni, hogyan érzett a cárral kapcsolatban. Avgyejev közelebb állt hozzánk, mivel magunkfajta volt – munkásember, aki velünk élt. Jurovskij úgy viselkedett, mint egy főnök, és nem engedett minket a házba.

Annyit mondhatok, hogy mindjárt azután, hogy átvette a parancsnokságot a házban, felállított egy géppuskát a ház homlokzatánál, és egy új őrhelyet a hátsó udvarnál. Leállított minden ivátszatot, és sosem láttam részegen vagy becsípve. Nyikulint látogatta egy lány, akit „Szeveljevának” hívtak, de sosem jöhetett a parancsnoki szobába. Egy alkalommal Jurovskij megváltoztatott vagy megtiltott valamit az apácák adományaival kapcsolatban, melyeket a cári családnak hoztak; tett valamit, ami rontott a cári család helyzetén. Valami, amit nem értettem, a pappal kapcsolatban is történt. Úgy emlékszem, hogy Jurovskij idején csak egy istentisztelet volt. Jurovskij hívott engem, hogy szerezzek „valamilyen” papot. Először kérdezte, hogy ki volt eddig a pap, aki a szertartást végezte. Mondtam, hogy Melegyin és Sztorogev atyák. Mivel Melegyin közelebb volt, őt hívtam ugyanaznap, szombaton estére. Este mondtam Jurovskij-

nak, hogy Melegyint hívtam. Másnap reggel Jurovskij hívatott és újra megkérdezte a pap nevét. Mondtam, hogy Melegyin atyát hívtam. Erre Jurovskij azt kérdezte: „Ez az, aki a Vodocs-naján lakik, a téren, ahol Dr. Csernavin?” Mondtam, hogy igen, és ezután Jurovskij elküldött, hogy mondjam meg Melegyinnek, hogy ne ő jöjjön. „Menj, és mond meg Melegyinnek, hogy nem lesz semmilyen istentisztelet, a dolog elhalasztva. Ha kérdezi, hogy ki halasztotta el, mond, ezek [ti. a cárek], és nem én. Melegyin helyett hívd Sztorogevet.” Rendben, mentem Melegyinhez és mondtam, hogy nem kell az istentisztelet. Ő kérdezte, hogy miért? Én mondtam, amit Jurovskij kért: hogy „ezek” elhalasztották. Ezután mindjárt mentem Sztorogevhez és kértem, hogy jöjjön. Hogy mi oka volt Jurovskijnak minderre, és miért kérte Sztorogevot Melegyin helyett, nem tudom. Irányomban is nagyon önkényesen viselkedett, nem vett tudomást az emberek érzéseiről.

Július 12.-én az emberek engem választottak főnöknek Medvegyev helyett. Július 14.-én vasárnap, miután később tértem vissza valahonnan, mint megengedett volt, Jurovskij leváltott engem, és kinevezte Medvegyevet főnöknek. Így ment ez a végéig.

A cárt és a lányait utoljára július 16.-án láttam. Sétáltak a kertben délután négy óra körül. Nem emlékszem, hogy láttam-e a trónörököszt. A cáricát nem láttam, abban az időben nem sétált.

Július 15.-én hétfőn, a fiú, aki a cári családdal élt, és a kerekesszéket tolt, megjelent a Popov-házban, a szállásunkon. Ezt különösen megjegyeztem. Valószínűleg a többi őr is megjegyezte. De senki sem tudta, hogy a fiúnak miért kellett átjönnie a mi házunkba. Nem kétséges, hogy Jurovskij parancsára.

Július 16.-án én voltam szolgálatban, délután kettőtől este tízig. Tíz órakor elhelyeztem az öröket mind a nyolc poszton (az 1., 2., 11. és 12. poszt nem hozzánk tartozott). Az öröket, akiket elhelyeztem tíz órakor, az új vezetőnek, Konsztantyin Dobrinyinnak kellett leváltania hajnali kettőkor, akinek átadtam a helyem. Emlékszem, hogy teáztam, majd 11 körül lefeküdtem. Klescejev, Romanov és Oszokin ugyanabban a szobában laktak, mint én. Hajnali négy óra felé, amikor kezdett világosodni, Klescejev hangja ébresztett. Romanov és a többiek, beleértve Oszokint, akik ugyanabban a szobában aludtak, már ébren voltak. Klescejev ideges hangon azt mondta: „Ébresztő, emberek, mondanom kell valamit; gyerünk a másik szobába.” Felkeltünk és követtük a másik szobába, ahol voltak még páran, és amikor mind összegyűltünk, Klescejev bejelentette: „A cárt lelőtték.” Mind kezdtük kérdezni, hogyan történt, és ő és Gyerjabin elmondták a következőket, kölcsönösen kiegészítve egymás beszámolóját.

Éjjel kettőkor utasítást kaptak Medvegyevtől és Dobrinyintól, mikor az őrhelyeiken álltak, hogy tovább kell őrsgben maradniuk, mert az éjjel lelövik a cárt [Szokolov 1925, 225: 3. poszt Bruszjanyin, 4. Lejsznyikov, 7. Gyerjabin, 8. Klescejev, de az öröket éjjel 2-kor áthelyezték: 3. Klescejev, 8. Gyerjabin, így jól láthatták a kivégzést, ill. a holttestek kihordásánál mindegyikük segédkezett. – A ford.]. Amikor megkapták ezt az utasítást, Klescejev és Gyerjabin elfoglalták helyüket az ablakoknál: Klescejev az alsó szint folyosójának ablakánál [udvar], amely annak a szobának az ajtajával szemben volt, ahol a gyilkosság történt; Gyerjabin pedig annak a szobának az ablakánál, amely a Voznyeszenszkij-közre nézett [kert]. Röviddel ezután, mint mondták, kicsivel éjfél után a régi idő szerint, vagy kicsivel kettő után az új idő szerint (a bolsevikok két órával előre állították az órát), néhány ember jelent meg az alsó szinten, és a szobába mentek, ahol a gyilkosság történt. A menetet nagyon jól látta Klescejev. Jurovskij és Nyikulin ment elöl, őket követte a cár, a cárné és a lányok, Olga, Tatjana, Marija és Anasztaszija, majd Botkin, Gyemidova, Trup és Haritonov, a szakács. A trónörököszt a cár vitte a karjában. Mögöttük ment Medvegyev és a lettek, a tíz ember, akik az alsó szobában laktak, és a „Csrezvicsajkától” kérte őket Jurovskij [a „lettek” némelyike, akik magyarok is lehettek, nem akart a lányokra löni, Jurovskij 1922, vö. King, Wilson 2005, 12. fej., egy hamisítványról, melyen magyar nevek is szerepeltek. – A ford.]. Közülük kettőnek puskája volt. Amikor a cári család a szobában volt, a következőképp helyezkedtek el: a szoba közepén állt a cár; a trónörökös egy széken ült a cár jobb oldalán; a trónörökösztől jobbra Dr. Botkin állt; mögöttük, a falnál állt a cárné a lányaival; a cárné egyik oldalán állt a szakács és az inas; a másikon Gyemidova. Rajtuk kívül a következők voltak a szobában: Jurovskij, Nyikulin és a lettek. A lettek mögött állt Medvegyev. Gyerjabin nem hallotta a szavakat, amiket Jurovskij mondott a családnak, de Klescejev megerősítette,

hogy Jurovskij azt mondta: „Nyikoláj Alekszandrovics, a rokonai megpróbálták kiszabadítani magát, ezért kénytelenek vagyunk lelőni.” És abban a pillanatban pisztolylövések dördültek. Mindegyik revolverből tüzet nyitottak.

Az első lövések után egy női sikolyt és több nő hangos sírását lehetett hallani. Az áldozatokat kivégezték, egyiket a másik után. Először a cár esett össze, azután a trónörökös. Gyemidova hánykolódott, de szuronyokkal elintézték. Miután mind összeestek, megvizsgálták őket, és aki életjelt adott, azt ismét lelőtték és szuronnyal átdöfték. A cári család tagjai közül említették Anasztasziját, akit szuronyokkal döfték le [vö. Yurovsky 1922, 1934, www.alexander-palace.org, más beszámolók szerint puskatussal ütötték le. – A ford.]. Ezután ismét megvizsgálták a holttesteket: kigombolták a ruháikat, és észrevették az ékszereket. Mindent, amit a halottaknál találtak, Jurovskij maga vitte fel a lépcsőn. Valaki hozott a felső szintről néhány ágylepedőt, a halottakat becsavarták, és kivitték az udvarra azokon a szobákon keresztül, melyeken át a kivégzés helyszínére mentek. Az udvarról felrakták őket egy teherautóra, amely a ház kapuján belül állt. Előtte néhány lepedőt hoztak a raktárhelyiségből, és a teherautó platójára terítették, majd ráfektették a holttesteket és be is takarták őket. Szergiusz Luhanov volt a sofőr. A teherautó a holttestekkel azon a kapun ment ki, ami a Voznyeszenszkij-köze nyílik. Jurovskij és három lett a teherautóval mentek. Miután a holttesteket kivitték a házból, két lett nekifogott, hogy vízzel és fűrészporral felsúrolja a vért.

Klescejev és Gyerjabin beszámolója a gyilkosságról annyira valóságosan hangzott, és annyira fel voltak indulva mindattól, amit láttak, hogy senkinek sem lehet a leghalványabb kételye, hogy az igazságot mondták. Gyerjabin különösen fel volt háborodva; szitkozódott és gyilkosoknak nevezte őket, henteseknek, és a legmélyebb megvetéssel beszélt róluk.

A következő napok egyikén, vagy Medvegyev, vagy valaki, aki tőle hallotta, mondta nekem, hogy Luhanov a holttesteket a Verkh-Iszetszk Művekhez vitte. A teherautó egy erdős vidéken ment keresztül. Az út sáros volt, és a kocsi nehezen haladt, mert a kerekek belesüllyedtek a sárba. A teherautó nagy nehézséggel elért a céljához, ahol már kiástak egy gödört. Az összes holttestet a gödörbe helyezték és betemették őket.

Minden, amit elmondtam, a pontos igazság. Sem én, sem a zlokaszov-gyári munkások nem tudtunk semmit az estére tervezett gyilkosságról. Utána Medvegyev nem jött a szállásunkra, és nem mondott semmit nekünk. Feltételezem, hogy néhány sziszerti munkás Medvegyevtől tudhatott erről, de a sziszerti munkások távol tartották magukat tőlünk, és mi is tőlük. A sziszerti munkások között több bolsevik volt, mint közöttünk.

A fegyverekkel kapcsolatban a következőt mondhatom: Jurovskijnek két revolvere volt; az egyik egy nagy Mauser, a másik egy Nagan. Ezen kívül láttam a parancsnoki szobában egy nagy revolvért, ami talán egy Colt lehetett. Mindegyik lettnek volt revolvere, és a pisztolytáskából ítélve Naganjaik is. Ezen kívül még néhány revolvért hoztak valahonnan Jurovskij parancsnoksága idején.

A cár és családja megölésének leírása mély hatással volt rám. Le kellett ülnöm, és remegtem. Nem feküdtem le utána, hanem reggel nyolckor a nővéremhez, Kapitolinához mentem, akivel nagyon jó kapcsolatban vagyunk. Elmentem hozzá, hogy megosszam vele az érzéseim. Mély fájdalom volt a lelkemben. A nővéremet egyedül találtam; a férje a bíróságra ment dolgozni. Amikor a nővérem meglátta a lehangolt állapotomat, megkérdezte: „Mi történt?” Azt válaszoltam: „A cárt lelőtték.” A nővérem megkérdezte: „Te is ott voltál?” Elmondtam neki ugyanazt, amit önöknek, de nem ilyen részletesen. Elmondtam neki, hogy a cári családot a „munkástanácsok járási szovjetjének” döntésére és parancsára lőtték le. Ma is ezen a véleményen vagyok; nem lehet, hogy Jurovskij egyedül hozott döntést. Mivel abban az időben minden hatalom a járási szovjet kezében volt, azt hiszem, hogy a gyilkosság a szovjet parancsára történt. Korábban a vörösgárdisták között ilyen beszélgetés zajlott le: „Mi történik, ha a csehek behatolnak a városba? Mit fognak csinálni a cári családdal?” Néhányan úgy vélték, hogy ezek kivégeznék a családot. Emlékszem, hogy Gyerjabin azt mondta, hogy Gyemidovát kb. harmincszor szúrták le bajonettel. Ezt is elmondtam a nővéremnek.

Délelőtt tíz körül visszatértem a nővéremtől a Popov-házba. Nem emlékszem, mit csináltam délután kettőig, amikor őrségbe mentem. Elhelyeztem az öröket minden poszton, és a parancsnoki szobába mentem. Itt találkoztam Nyikulinnal, két lettel és Medvegyevvel. Nem voltak vidámak, egyikük sem; gondterheltek és lehangoltnak látszottak. Egyikük sem beszélt. Az asztalon egy halom drága holmi volt. Arany ruhatűk, drágakövek, fülbevalók, gyöngyök és mindenféle ékszerek. Egy részük dobozokban, melyek nyitva voltak. Az előszobában az ajtó, amely a cári család lakrészére felé vezetett, most is zárva volt, de senki nem volt a szobákban; egy hangot sem lehetett hallani. Korábban, amikor a cári család ott élt, mindig lehetett hallani a szokásos élet hangjait a szobák felől. De ekkor semmilyen élet nem volt ott. Csak a kiskutyájuk állt az előszoba ajtajánál, várva, hogy beengedik a szobákba. Jól emlékszem, hogy akkor arra gondoltam: „Hiába vársz.” [három kutyájuk volt: Ortino, Tatjana törpe bulldogja, Jemmy, Anasztaszija spánjelje, és Joy, Alekszej King Charles spánjelje; utóbbi megmenekült és a jekatyerinburgi brit konzul, Preston révén Angliába került. – A ford.]

A gyilkosság előtt a parancsnoki szobában volt egy ágy és egy kanapé. Azon a napon, július 17.-én du. kettőkor, amikor a parancsnoki szobába mentem, észrevettem, hogy van még két ágy, melyek egyikén feküdt egy lett. Később Medvegyev mondta nekünk, hogy a lettek nem akartak tovább maradni abban a szobában, ahol a gyilkosság történt (korábban ott laktak). Nyilvánvalóan ezért vittek át két ágyat a parancsnoki szobába.

Július 17.-én délután két órától este tízig én voltam őrségben. Ezen a napon nem láttam Jurovskijt a házban. Ugyanaznap Medvegyev azt mondta nekünk, hogy mindannyiunkat a frontra küldenek. Így július 18.-án reggel a Zlokaszov-gyárba mentem, hogy felvegyem a pénzt, ami illet. Ugyanaznap kettőkor ismét szolgálatban voltam. Ezen a napon a cár holmijait elvitték az Ipatyev-házból egy kocsival. Bjeloborodov ült a kocsiban. Számos dolgot szekereken is elvittek. Július 18.-án láttam Jurovskijt a házban este hat óra körül; folyamatosan jött-ment. Este nyolc óra körül hívta Medvegyevet és odaadta neki a díjazásunkat. Július 18.-án mindent elvittek a házból.

Július 20.-án éjjel a többi örökkel együtt a Jekatyerinburg 1.-es állomásra küldtek. Az örök egy része az Ipatyev-házban maradt.

Július végén Permbe érkeztünk, és egy héttel az érkezésünk után csatlakozott hozzánk a többi őr az Ipatyev-házból. Mindenkit beosztottak a harmadik hadsereg ellátmányi parancsnokságához, név szerint Gorbunov alá, és egy gőzhajó vitt bennünket Levsinóba. Egyedül Klescejev nem jött velünk Levsinóba, Permbe kellett maradnia, mert nemibetegséget kapott.

Nagyjából egy hónapig őriztem Gorbunov komisszár gőzhajóját és vasúti kocsijait. November 1.-én saját elhatározásból a Motovilihába mentem és itt maradtam. Miután a hely a legfőbb hatalom kezébe került, besoroztak, és részt vettem a vörösökkel az ütközetekben, majd végül letartóztattak.

Emlékszem egy másik dologra is a cár életéből. Egy alkalommal beléptem a parancsnoki szobába és találkoztam Nyikulinnal és Kabanovval. Hallottam, amint Nyikulin kérdezi Kabanovot, mit beszélt a cárral a sétája idején. Kabanov azt felelte, hogy a cár kérdezte tőle, hogy nem szolgált-e korábban egy bizonyos ezrednél. Kabanov azt válaszolta: de igen, és hozzátette, hogy egyszer, amikor ott volt, a cár szemlét is tartott annál az ezrednél. Mindannyian elcsodálkoztunk, hogy milyen jó volt a cár memóriája.

Nem tudom, mi lett azzal a fiúval, aki a cári családdal volt. Közvetlenül a gyilkosság utáni napok egyikén láttam a fiút messziről; ült a szobában, ahol a sziszerti munkások ebédeltek, és keservesen sírt, hallottam a zokogását. Nem mentem oda hozzá, és nem kérdeztem tőle semmit. Azt mondták, hogy a fiú értesült a cári család megöléséről, és elkezdett sírni.

Július 17.-én, miután nyugodtabb lettem, bementem Medvegyev szobájába. Itt találkoztam egy másik emberrel, akik korábban a cári családot és az öröket látta el élelemmel. Kezdtém kérdezni Medvegyevet a gyilkosságról. Medvegyev mondta, hogy röviddel éjjel 12 után Jurovskij felébresztette a cári családot, és azt mondta a cárnak: „Támadás készül a ház ellen, le kell vinnem mindannyiukat az alsó szobába.” Mindenki lement. Megismételtem a kérdésem, hogy ki lőtt, Medvegyev azt mondta, hogy a lettek. Amikor kérdeztem, hová vitték a holttesteket, azt mondta, hogy Jurovskij és a lettek elvitték őket kocsin a Verkh-Iszetszk Gyárhoz, és itt, egy

erdős helyen, egy mocsárnál minden holttestet egy gödörbe temettek, melyet előzőleg ástak, és betemették őket földdel. Emlékszem, mondta, hogy a kocsi megsüllyedt a sárban, és csak nagyon nehezen érték el a sírhoz.

Tudom, hogy Avgyjejev, mielőtt kinevezték az Ipatyev-ház parancsnokává, Tobolszkba ment a cárért és családjáért. Vele volt Horhjakov, aki azután elesett a fronton és a bolsevikok nagy ceremóniával eltemették Perm-ben. Arra is emlékszem, hogy amikor Jekatyerinburgba mentem, hallottam a vasúti kocsiban két munkást beszélgetni, akik szerint a cár elhagyta Jekatyerinburgot. Mindannyian, akik örök voltunk, kezdtük mondani nekik, hogy a cárt lelőtték. Ennyit tudok mondani. A vallomásomat elolvastam, és megfelel a valóságnak.

(aláírások)

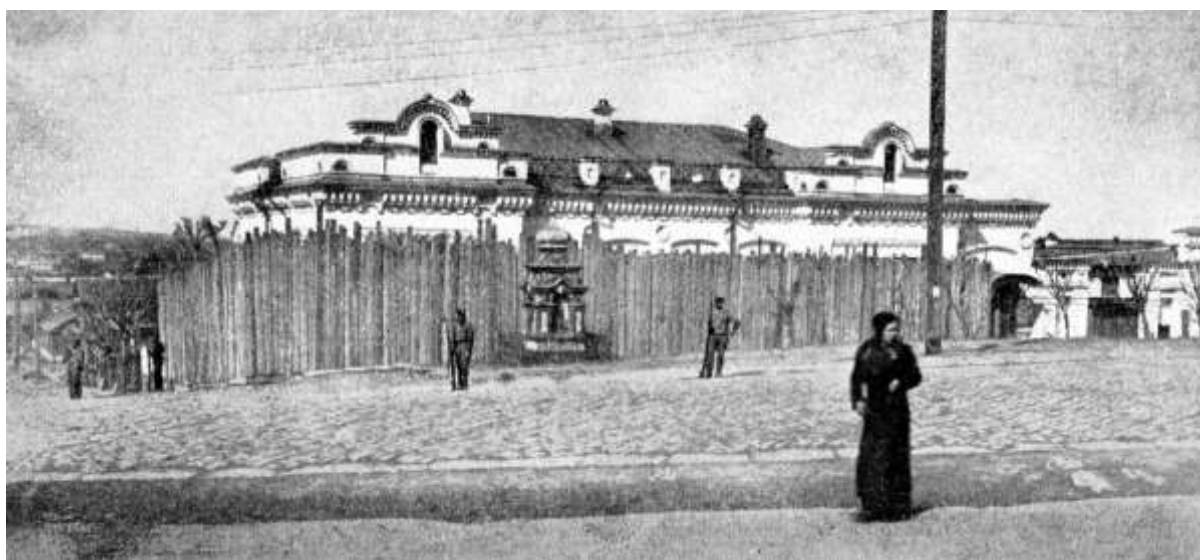
ANATOLIJ ALEKSZANDROVICS JAKIMOV
NYIKOLÁJ SZOKOLOV

Ford.: Z.T.Cs.

Az Ipatyev-ház alagsori szobája, ahol a gyilkosság történt, korabeli képeslap; Szokolovék bizonyíték gyanánt elvitték a golyónyomokkal, vérrel borított padló- és faldarabokat.

Függelék IV.

A CÁRI CSALÁD MEGGYILKOLÁSA — Jurovskij feljegyzése és beszámolója, 1922, 1934.

Az alábbi fordítások Jakov Jurovskij (1878-1938) 1922-ben és 1934-ben írt visszaemlékezéseinek angol fordítása alapján készültek (Yurovsky Note 1922, Account 1934, www.alexanderpalace.org, Time Machine, összesen öt emlékiratot írt, ld. uo. életrajza, mely szerint Jurovskijt később szorongás gyötörte a tette miatt, félt, hogy elteszik láb alól, ezért a bizonyítási kényszer is motiválhatta, mikor jónéhány dolgot megmásított, letagadott a beszámolóiban), melyek eredetijét az Orosz Föderáció Elnöki Levéltárában (APRF) az *F. 3. Op. 58. D. 280.* jelzet alatt, ill. a Szverdlovski Körzet Társadalomtudományi Dokumentációs Központjában, az *F. 41. Op. 1. D. 151, L. 10-22.* jelzetten őrzik. Az 1922-es feljegyzés orosz eredetije először 1993-ban jelent meg az Isztocsnik tudományos folyóiratban (ld. még E. Radzinszkij: *Az utolsó cár*, 1995, és V. V. Alekszejev: *The Last Act of a Tragedy*, Jekatyerinburg, 1996), ennek végét elhagytuk, ahol Jurovskij próbálja politikai okokkal, „népakarattal” igazolni az egész cári család és alkalmazottaik lemészárlását, bírósági tárgyalás nélkül (vö. Leninék utasítására Jakovlev Moszkvába akarta vinni a cárt, hogy bíróság elé állítsák, de rejtélyes módon, talán egy még fölsőbb utasításra ezt megakadályozták, ld. omszki kitérő, Szokolov 1925, 41), hiszen ma már világosan látható, hogy a bolsevizmus, és különösen a sztálinizmus milyen zsákutcába vezette a világot, s hogy végső soron a nyugat „titkos fegyvereként” működött.

EGY KIVÉGZŐ VALLOMÁSA, 1922.

Ezt az emlékiratot hetven éven át egy titkos levéltárban őrizték. Jakov Jurovskij írta őket. Ő volt az, aki megszervezte II. Miklós cár és családja, valamint a személyzetük négy tagjának megölését. Ő volt az, aki felügyelte a kivégzést, amely 1918. egyik júliusi éjjelén történt, egy rekvirált ház alagsorában, mely Ipatjev hadmérnök tulajdonában volt, Jekatyerinburg központjában. Most először jelenik meg ez az emlékirat teljes egészében. [az emlékirat kiadatlan változatairól, örök vallomásairól ld. King, Wilson 2005, 2011, Sebag Montefiore 2016. – A ford.]

Gyerekkor

Rég volt ... messze, Szibériában, Tomszk városában, 1886-87-ben, mikor az udvaron ültem egy farönkön, és töprengtem, hogy milyen szörnyű is az élet. Azon gondolkodtam, hogyan tudnék a cár közelébe kerülni, és megmondani neki, milyen nehéz az élet. De ez egy teljesen légből kapott gondolat volt ... Hét vagy nyolc éves voltam ekkor. A „Peski”-n éltünk [a „Homokon”], ami annak a területnek volt a neve, melyet minden évben elöntött az ár. Egy kicsi lakást béreltünk a Millionaja utcában, „Dondo” házában. A tulajdonos – egy hentes – fent élt, és az üzlete az utcára nyílt, egy pince, ami a tulajdonos rokonáé volt.

Ezen a tavaszon egy kisebb áradás volt, ami éjjel kapott el bennünket.

Apám üveges volt. Nagy volt a család. Rendkívüli szükségben éltünk.

Amikor az alsó szintet éjszaka elárasztotta a víz, a tulajdonos megengedte, hogy a gyerekeket felvigyék a lépcsőn a szobáiba. Homályosan emlékszem, hogy megkérdeztem: „Miért élünk a földszinten, amit a víz eláraszt, míg a tulajdonos gyerekei és a rokon gyerekei fent laknak, jobb körülmények között?” Anyám azt válaszolta: „Jobb szegényen élni, de becsületesen”. Majd később az a kérdés is felmerült bennem: „Miért mehet a gazdag zsidó lovon a zsinagógába, az ünnepen, míg a többi zsidónak ez meg van tiltva?” Erre a kérdésemre is válaszolt anyám: „Mivel ő jótékonykodik, ezért ez meg van neki bocsátva”. Ekkor arra gondoltam: „Nagy dolog: ha pénzem van, könnyen okozhatok örömet másoknak.” Ettől az időtől kezdve, az ilyen gondolatok nem hagytak békét nekem, [és nagyon kerestem a módját, hogyan kerüljünk ki a nehéz anyagi helyzetből].

1891-ben Nyikoláj körutazást tett. Beutazta Szibériát és Tomszkba jött. Mindenki üdvözlölni akarta a trónörököst.

Ebben az időben tanultam az órás mesterséget. Az előkészületek foglalkoztattak, noha nem akartam különösebben látni a trónörököst. A legények már készültek, hogy felkapaszkodjanak a tetőkre, és lássák a cárevicset. Arra gondoltam, hogy annyit látok belőle, amennyit, és kész. A kitűzött napon a trónörökös megérkezett.

Az üzlet, ahol az órás mesterséget tanultam, a Pocstamszkij utcában volt, a város legnagyobb utcájában, ami a kormányzó házához vezetett. Így alkalmam nyílt, hogy az ablakon és a ház kapuján keresztül megfigyeljem a felvonulást. Emlékszem, mintha ma lett volna, a cárevicsnek volt egy kis pofaszakállja, délceg volt, körülötte parasztok lovon, nagy hátizsákokkal. Az egyik paraszt egy csontos lovon ült, a cárevics jó ménje mögött, és a fejével beleütközött Kornakov sarki üzletének cégérébe, és leesett a lóról. A cárevics kíséretében volt egy gögös grúz is.

A felvonulás végén, a trónörököst egy fekete lovak húzta, gyors trojkán egy fogadóba vitte a tulajdonosa, egy zsidó. Sok pletyka lett belőle, hogy a trónörökös miért egy zsidó trojkát választott. Azt is mondták, hogy a trónörökös *prjanik*-ot [egy kis mézes sütemény] és egyebeket akart enni, amit a zsidók sütöttek.

Hatalmas ünnepek voltak. Mindenki nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy a trónörökös érkezésekor ragyogó idő volt, és amikor őfensége kijött az erkélyre, volt egy kis eső, ami megfogta a port, és a nap fenséges volt. Ilyen a nagy emberek szerencséje, mint amilyen a trónörökösé. Ez volt az első találkozásom az uralkodóházzal és Nyikolájjal.

Tizenöt-tizenhat éves lehettem, amikor egy ünnepnapon az ebédnél felmerült egy kérdés a cárokról. Apám szigorú volt, nem tűrt semmilyen ellenvetést a gyerekektől. Magasztalta I. Miklóst, hogy erős kézzel féken tudta tartani a népet. Nem fogtam vissza magam, és azt mondtam, hogy semmi jó nem volt I. Miklósban, és ha valami jó volt [bármelyik cárnál], az II. Sándor alatt volt, aki felszabadította a jobbágyságot, és – mint mondják – nem volt olyan kegyetlen, mint I. Miklós.

Apám nem fékezte magát. Hozzám vágott egy villát. Erre elrohantam, és két hétig nem mentem haza.

Így kerültem ismeretségbe az uralkodóházzal, azokkal, akik éltek, és akik már elhunytak.

Apám ötlete volt, hogy hozzám vágja a villát, de valószínűleg I. Miklós akarta ezt a túlvilágról: rossz gyerek, nincs itt az ideje [semmikor]... Később az élet elvette a kedvem, hogy a cárokat ellenségnek, vérszívóknak, elnyomóknak nevezzem.... De az utolsó leszármazottjukkal egészen más körülmények között találkoztam: amikor minden hatalom a munkás-paraszt kormány kezében volt, a cár pedig a kezünkben, lakat alatt ...

Nyikoláj a helyére kerül

1918 júliusának első napjaiban utasítást kaptam a szovjet munkások, parasztok és katonák bizottságának uráli helyettesétől, hogy vegyem át a parancsnokságot az ún. Különleges Rendeltetésű Házban [így nevezték maguk között a rekvirált Ipatyev-házat Jekatyerinburgban], ahol a volt cárt, II. Nyikolájt, a családját, és több, hozzájuk közel álló személyt tartanak fogva.

Július 7-8.-án az uráli szovjet helyi végrehajtó bizottságának elnökével, Bjeloborodov elvtárrsal a Különleges Rendeltetésű Házba mentünk, ahol átvettem az irányítást az előző parancsnoktól, Avgyjejev elvtárrtól. Meg kell mondani, hogy Avgyjejev, ahogy helyettese, Ukrajncev, nem végezték jól a feladatukat a cár őrzésével kapcsolatban, akit szerintük haladéktalanul le kellett volna löni. [lehetek ilyen hangok, de Avgyjejev leváltásának igazi oka a túl laza fegyelem volt, részegeskedtek, loptak a cári család holmijai közül, és a katonák flörtölhettek a cárlányokkal, ld. *Diary of Nicholas II*, 1966, 1918. máj. 13/26, jún. 21/júl. 4., közte több mint egy hetes hallgatással. – A ford.] Ez egy hibás magatartás volt, de tükrözte a Zlokazov-gyár korábbi munkásainak általános morálját, akik az őrség egy részét alkották, és a Sziszert-gyár vöröskatonáiét is; a munkások régóta mondták, hogy Nyikolájt és családját le kellene löni, nem kéne a nép pénzét rájuk költeni, őrséget fizetni, és így tovább. Azonban még nem volt határozott döntés a központból ebben a kérdésben, és az őrség színvonalát egy kellően magas szinten kellett tartani. Meg kell mondani, hogy nem volt megfelelő jelző-apparátus, ami a szovjet csapatokkal összekapcsolta volna a külső őrség egységeit, és nem voltak gépfegyverek sem felállítva a különböző posztokon. Ezért kénytelen voltam odahívni néhány tapasztalt elvtársat, akiknek némelyikét ismertem a helyi rendkívüli bizottságból, mint kollégákat, és néhányakat a jekatyerinburgi pártbizottság különleges egységéből [Csreztvicsajka, „cseka”]. Így hát megszerveztem a belső őrséget, felállítottam két gépfegyverest, akiknek egyikére különösen jól emlékszem: Tzsalms elvtársra (egy lettre), de a többi elvtárs nevére nem emlékszem ebből az időből. Meg kell mondani, hogy tűz esetére hasonlóan nem tettek korábban előkészületeket. Volt tűzoltó-felszerelés, volt egy kút, amelyből vizet lehetett nyerni, és megszerveztem mindent, ami szükséges egy esetleges tűz esetére. Amikor megismerkedtem a foglyokkal, szembetűnő volt a sok érték, amit hordtak, a cári család és az alkalmazottaik, a szakács Haritonov, az inas Trupp, az orvos, Dr. Botkin, és a *freilina* Gyemidova is [a cárné szobalánya, akit a bolsevikok „udvarhölgynek” néztek]. A foglyok között volt egy fiú is, Szednyev, aki Alekszejnek szolgált. Ahogy a házon belül [a felső szinten], úgy az alagsori raktárakban is számos holmija volt a cárnak és családjának. Tettem egy javaslatot ezek átkutatására, de nem kaptam engedélyt rá az ISZPOLKOM-tól [végrehajtó bizottság].

Meg kell említeni, hogy ezt a kutatást nem tekintették szükségesnek, mert abban az időben figyelték a cár levelezését a külvilággal. Tekintve, hogy a cári család értékeit nem lenne veszélytelen az örök egyike-másika szeme előtt hagyni, úgy döntöttem, hogy elveszem a birtokukban lévő értékeiket. Ezért megkértem a parancsnokhelyettes elvtársat, Nyikulint, hogy vegye jegyzékbe ezeket az értékeket; ezt Nyikoláj és a gyerekei sem kifogásolták. Csak azt kérte, hogy hagyjuk meg Alekszej óráját, mert nélkülül unatkozna. Alekszandra Fjodorovna azonban hangosan kifejezte a nemtetszését, amikor próbáltam levenni a csuklójáról egy arany karkötőt, ami annyira a karjára feszült, hogy egy eszköz kellett volna a levételéhez. Kijelentette, hogy ezt a karkötőt 20 éve viseli, és megsérülne, ha most levinné. Számításba véve, hogy a lányok ugyanilyen karkötőket viseltek, és ezeknek a karkötőknek nem volt különösebb értéke, rajtuk hagytam. Miután jegyzékbe vettük ezeket a tárgyakat, kértem egy dobozt, amit Nyikoláj odaadott, mindent beletettem, lepecsételtem a parancsnoki pecséttel, és átadtam Nyikolájnak megőrzésre. Amikor ellenőrizni jöttem – amit én kezdtem el –, Nyikoláj átadta az ékszeres dobozt, és azt mondta: „Az ékszeres doboza érintetlen.”

Az ételadagokat tekintve, a család eleinte a szovjet fejadagot kapta. Ezek az ételek egyáltalán nem voltak finomak, de úgy döntöttünk, hogy leállítjuk a kívülről jövő élelmiszerellátást. A foglyok elkészíthették maguknak az ételmüket a konyhában. Ezenkívül engedélyeztem, hogy a cári családnak mindennap hozzanak a kolostorból *vatruski*-t [aludttejet], vaját, tojást, és így tovább. Úgy döntöttem, hogy megengedem ezt, noha nagyon szokatlan volt. Később értesültem róla, hogy ezt megengedte Avgyjejev elvtárs is, de ő nem hagyta meg a családnál, hanem sokat megtartott magának és elvtársainak. Úgy döntöttem, hogy mindent, amit nekik hoznak, tartsák meg. Csak a második vagy harmadik napon értesültem róla, hogy Avgyjejev elvtárs engedélyezte az élelmiszer-szállítást. Végül úgy döntöttem, hogy leállítok minden szállítást, és csak tejet hozhatnak. Dr. Botkin azt mondta nekem: „az Ön kinevezése után, az elmúlt két napban mindent megkaptunk, ami a kolostorból érkezett, és most hirtelen ismét meg vagyunk

fosztva mindentől; a gyerekeknek kell a táplálék, de az étel annyira nem kielégítő, hogy szeretnénk, ha ismét mindent megkapnánk a kolostorból.” Azonban megtagadtam, hogy a tejen kívül mást kapjanak, és úgy döntöttem, hogy ugyanolyan fejadagot kapnak, mint Jekatyerinburg minden polgára; a városban kevés élelmiszer-termelés folyt, és úgy gondoltam, hogy mivel a foglyaik nem csinálnak semmit, ezért meg kell elégedniük ugyanazzal a fejadaggal, amit minden polgár kap. Emiatt a szakács, Haritonov azzal fordult hozzám, hogy nem tud ételt készíteni negyed font húsból. Azt feleltem neki, hogy nem királyian kell élniük, hanem úgy, mint akik le vannak tartóztatva. Bármilyen nehéz is volt Haritonovnak ez a feladat, ő elkezdte súlyra kimérni a megfelelő adagokat minden nap. Mondtam neki, hogy nincs rendkívüli ellátás [nekik].

A szobának, melyben Alekszandra Fjodorovna lakott a trónörökösrel, voltak ablakai, melyek az utcára nyíltak, melyet a háztól egy léckerítés választott el. Gyakran kinézett az ablakon, és közel jött az ablakhoz. Egyszer azonban, amikor Alekszandra Fjodorovna közel jött az ablakhoz, az egyik őr megfenyegette a szuronyával. Ezt elpanaszolta nekem, és mondtam neki, hogy nincs engedélyezve, hogy kinézzen az ablakon. [Miklós cár feljegyezte a naplójában az esetet, de nem írja név szerint, hogy ki nézett ki az ablakon, 1918. máj. 14/27, *Diary of Nicholas II*, 1966; az egyik őr vallomása szerint Anasztaszija nyitotta ki az ablakot, és az őr rálőtt; a golyó nyoma megmaradt az ablakkeretben, Szokolov fényképet közölt róla, ld. *Ubiistvo Carskoi Semi*, Berlin, 1925, 173.; egyébként Anasztaszijára már rálöttek egyszer Carszkoje Szelóban is, ld. *Diary of Nicholas II*, 1917. június 10. – A ford.] Három-négy nappal a kivégzés előtt egy vaslemezt helyeztünk Alekszandra Fjodorovna ablakára. Ezzel kapcsolatban Dr. Botkin megjegyezte, hogy jó lenne, ha ilyen lemezeket tennénk a többi ablakra is.

A belső szabályzat ez volt: reggel 10:00 előtt felkeltek. 10:00-kor megjelentem, hogy ellenőrizsem a foglyokat. Ezzel kapcsolatban Alekszandra Fjodorovna kifejezte elégedetlenségét, mert ő nem szokott ilyen korán felkelni. Mondtam, hogy úgy is ellenőrizhetem, hogy ágyban van, de ő kijelentette, hogy senkit sem szokott fogadni, míg ágyban van. Erre azt feleltem, hogy nem érdekel, mi az ő szokása, akkor is mindennap ellenőrzést kell tartanom. Tatjana és Olga, vagy Marija – leggyakrabban Tatjana – jött, hogy megkérjen bennünket, ha sétára akartak menni. Alekszandra Fjodorovna ritkán sétált. Amikor sétálni ment, mindig napernyőt vitt és kalapban volt. A többiek mind általában fedetlen fejjel sétáltak. Nyikoláj felváltva sétált az egyik vagy a másik lányával. Alekszej ezidő alatt játék katonákkal játszott, a Szednyev fiúval.

Amikor a kutat javítottam, Nyikoláj hozzám jött, és néhány megjegyzést tett, de én nem válaszoltam neki. Egyszer séta közben Olga szoba elegyedett az egyik lettel és kérdezte, hol szolgált korábban. Azt válaszolta, hogy egy tüzérezredben szolgált, ahol az egyik katonai szemlén látta a cár lányait. Olga Nyikolájhoz fordult: „Papa, ez a tüzéridek egyike”. [Nyikoláj] azt mondta a lettnek: „Üdvözetem!”, nyilván remélve egy „Erőt, egészséget!” köszönést [szokásos katonai válasz], de csak egy egyszerű „Jó napot!”-ot kapott. Később ez a lett elvtárs jelentette, hogy nem akart társalogni, mert odajöttem, és a beszélgetésnek vége szakadt.

A lányok, különösen Tatjana, gyakran nyitott be az örök szobájába. [A lányok] próbáltak kedveskedni velük, nyilván remélve, hogy a maguk oldalára állítják a konvoj-t [katonai csapatot]. Meg kell mondani, hogy a legények ellenálltak, és nem tudták befolyásolni őket az ilyen hízelgésekkel. [a korábbi őrparancsnok idején ez másképp volt, ld. alább. – A ford.]

Amennyire megfigyelhettem, a család átlagos polgári életet élt: reggel teáztak, utána elfoglalták magukat ezzel-azzal – varrtak, hímeztek, és hasonlók. A legértelmesebb közülük Tatjana volt, a második Olga volt, aki nagyon hasonlított Tatjanára az arckifejezést illetően is. Ami Mariját illeti, ő nem volt hasonló külsőleg sem a két nővérehez: valahogy visszahúzódozó volt, és a családban mintha mostohalányként bántak volna vele. [Jurovskij nem említi, hogy azért, mert lejátszódozott egy afférja az egyik őrrel, Szkorohodovval, akit emiatt le is tartóztattak, ld. King, Wilson 2005, Sebag Montefiore 2016. – A ford.]. Anasztaszija volt a legfiatalabb, lelkes, csinos kis pofival. Alekszej állandóan beteg volt, egy örökölt családi betegség miatt főként ágyban feküdt, és a sétára is karban kellett vinni. Egyszer kérdeztem Dr. Botkint, hogy milyen betegségben szenved Alekszej. Azt felelte, hogy kényelmetlennek érzi, hogy erről beszéljen,

mert ez egy családi titok, és nem kérdezősködtem tovább. Alekszandra Fjodorovna remekül tartotta magát, határozottan emlékeztetett arra, hogy ki volt. Nyikolájjal kapcsolatban azt lehetett érezni, mintha egy közönséges család tagja lenne, ahol a feleség erősebb, mint a férj. A volt cárina kifejezetten elnyomta őt. Úgy jelentek meg előttem, mint egy derűs család, melyet a feleség vasökle irányít. Nyikoláj a bágyadt arcvonásaival nagyon közönségesen, egyszerűen nézett ki, mondhatni, olyan volt, mint egy paraszt katona.

Alekszandra Fjodorovná kívül arroganciát nem vettem észre másokon a családban. Ha nem a gyűlölt cári családról lett volna szó, akik oly sok vért ittak, valaki egyszerű, közvetlen személyeknek tekinthette volna őket. A lányok például szaladtak a konyhába, segítettek a szakácsnak, tésztát gyúrtak, vagy kártyáztak, *duracski*-t vagy passziánszt, vagy a kendőiket mosták. Mindenki egyszerűen öltözött, semmi különös. Nyikoláj megfontoltan, „demokratikusán” viselkedett, sőt – mint később észrevettük – nem viselte a jobb minőségű csizmáit sem, hanem mindig a viseltes, foltozott csizmáit. Egyetlen örömük volt, hogy naponta többször fürödtek. Azonban ezt megtiltottam nekik, mert nem volt elég víz. Ha valaki külső szemlélőként tekintett erre a családra, azt mondhatta, hogy teljesen ártalmatlanok.

A Szednyev fiú annyira otthonosan mozgott a családban, hogy lakáj létére segédkezhetett volna a cárevicsnek, hogy az orosz trónra jusson. Gyakran bosszantotta Alekszandra Fjodorovná, amikor a kiskutyával játszott, mely ott volt velük. Ő azonban nem hagyta abba a játékát, ami gyakran felborította Alekszandra Fjodorovna jó közérzetét. Trupp és Haritonov voltak a szolgák, akik kutyahűséggel tartoztak a gazdáiknak.

Dr. Botkin a család készséges barátja volt. Minden esetben, amikor a családnak szüksége volt valamire, ő nyújtotta be a kérést. Testben és lélekben egyaránt hű volt hozzájuk, és a Romanov családdal együtt viselte az életük nehézségeit. Köztudott, hogy Nyikoláj és családja vallásos volt. Megkértek, hogy ha lehetséges, résztvehessenek az *obednyán* [ortodox istentiszteleten]. Hívtam egy papot és egy oltárszolgát. Amikor a parancsnoki szobában beöltöztek a szertartáshoz, figyelmeztettem őket, hogy az istentiszteletet a szokásos módon végezhetik, de semmilyen beszélgetés nem engedélyezett. A ministráns azt mondta, hogy „korábban nem volt dolgunk ilyen magas rangú személyekkel, és az ember zavarba jön, de ebben a helyzetben is örömmel lóbáltuk a füstölőt a lelkük üdvéért.” Az *obednyát* elvégezték. Nyikoláj és Alekszandra Fjodorovna imádkozott a legszorgalmasabban.

Amikor szolgálatba léptem, már felmerült a kérdés a Romanov család likvidálásával kapcsolatban, mivel a csehszlovákok és a kozákok közel voltak az Urálhoz, egyre közeledtek Jekatyerinburghoz. Nyikoláj bizonyos kapcsolatot teremtett a külvilággal. A fenyegető helyzetre való tekintettel az ügyet siettetni kellett.

Én voltam megbízva ezzel az üggyel, de a likvidálás egy másik elvtársra tartozott.

1918. július 16.-án, kb. délután 2-kor Filipp [Goloscsookin] elvtárs a házba jött, és átadta nekem a Végrehajtó Bizottság döntését Nyikoláj kivégzéséről, [és] a Szednyev fiút el kellett távolítani a közelükből. [Goloscsookin elmondta, hogy] Azon az éjjelen egy elvtárs fog érkezni, aki a „kéményseprő” jelszót mondja, és akinek a holttesteket át kell adni, melyeket ő eltemet és elvégzi a munkát. Hívtam a Szednyev fiút, és mondtam neki, hogy előző nap Szednyev letartóztatott nagybácsija megszökött, de elfogták, és látni akarja a fiút. Ezért a nagybácsijához küldtem. Ő megörült, hogy visszaküldik a szülővárosába. A Romanov család nyugtalan lett. Mint mindig, Dr. Botkin azonnal hozzám jött, és kérdezte, hogy hová küldték a fiút. Ugyanazt mondtam neki, mint a fiúnak, de valahogy nyugtalan maradt. Később Tatjana jött, de megnyugtattam, mondván, hogy a fiú a nagybácsijához ment, és hamarosan visszatér. Összehívtam az egység vezetőit, Pavel Medvegyev elvtársat a Sziszertszk-gyárból és másokat, és mondtam nekik, hogy riadó esetén várniuk kell egy meghatározott jelre. Majd összehívtam a belső őrséget, akiknek a dolga Nyikoláj és családja kivégzése volt, és kiosztottam a feladatokat, hogy melyikük kire lőjön. Atnyújtottam nekik a Nagan típusú revolvereket. Amikor kiosztottam a feladatokat, a lettek azt mondták, hogy kíméljem meg őket a lányok lelövésének felelősségétől, mert ezt nem képesek megtenni. Ekkor úgy döntöttem, hogy a legjobb az lesz, ha teljesen felmentem ezeket az elvtársakat, akik nem képesek végrehajtani forradalmi kötelességüket a legdöntőbb pillanatban. Mindent elrendezve vártuk a „kéményseprőt”.

Azonban sem éjfélkor, sem 1 órakor nem jött a „kéményseprő”, és az idő csak múlt. Az éjszakák rövidek voltak. Arra gondoltam, hogy ezek ma nem jönnek. Végül 1:30-kor kopogtak. A „kéményseprő” megérkezett. Átmentem a lakótérbe, hogy felébresszem Dr. Botkint, és mondtam neki, hogy mindenkinek gyorsan fel kell öltöznie, mert nyugtalanság van a városban, és egy biztonságosabb helyre kell vinnem őket. Nem sürgettem őket, hagytam időt az öltözködésre. Két órakor leküldtem az őrseget az alsó szintre. Mondtam nekik, hogy álljanak fel a megbeszéltek szerint. Én vezettem le a családot a lépcsőkön. Nyikoláj a karjában vitte Alekszejt. A többiekkel együtt – némelyikük párnákkal és más dolgokkal a kezükben – lementünk az alsó szintre, egy előzőleg kijelölt szobába. Alekszandra Fjodorovna kért egy széket magának, Nyikoláj pedig Alekszejnek.

Behozattam a székeket. Alekszandra Fjodorovna leült. Alekszej is. Mondtam, hogy mindenki álljon fel. Mindenki felállt, az egész falat és az egyik oldalfalat is eltakarták. A szoba nagyon kicsi volt. Nyikoláj háttal állt nekem. Ekkor bejelentettem: az Uráli Szovjet Munkás-Paraszt-Katona Küldöttek Végrehajtó Bizottsága azt a döntést hozta, hogy le kell löni őket. Nyikoláj megfordult és kérdezett (sic). Megismételtem a döntést, és kiadtam a parancsot: „Tűz!” Én lőttem először, és azonnal leterítettem (sic) Nyikolájt. A sortűz nagyon sokáig tartott, és a reményeim ellenére, hogy a fából készült fal nem okozza a lövedékek visszacsapódását, azok egyre csak röpködtek. Sokáig nem tudtam leállítani ezt a rendetlen lövöldözést. De, amikor végül sikerült leállítani, észrevettem, hogy többen még életben vannak.

Így például Dr. Botkin a jobb könyökére támaszkodva feküdt, mintha csak pihenne, és egy revolver-lövessel kivégeztem, és Alekszej, Tatjana, Anasztaszija és Olga is éltek még. Gyemidova is életben volt. Jermakov elvtárs szuronnal akarta befejezni a munkát. Azonban ez lehetetlen volt. Ennek oka később derült ki (a lányoknak gyémántpáncél volt [bevarrva] az alsóruháikban). Kénytelen voltam lelőni őket egymás után [Jurovszkij az 1934-es beszámolójában azt írta, hogy a „többiek” lőtték le a még életben lévő lányokat. – A ford.]. Sajnos, a kivégzettek értékeit hozták magukkal, melyek felkeltették néhány vöröskatona figyelmét, akik jelen voltak és elkezdtek kifosztani őket. Ekkor leállítottam a holttestek kihordását, és megkértem Medvegyev elvtársat, hogy figyeljen a teherautóra, és ne nyúljanak az értékekhez [Medvegyev 12-15 őrt hozott magával a Popov-házból a holttestek kihordására, Wilton 1920, 202. – A ford.]. Azonnal intézkedtem, hogy mindent össze kell gyűjteni, ami ott volt.

Nyikulint odaállítottam a folyosóra, hogy figyelje a holttestek kihordását, és másokat is megbíztam odalent, hogy figyeljék azokat, akik még ott voltak. A munka befejeztével minden résztvevőt összehívtam, és megparancsoltam, hogy azonnal adjanak át mindent, amit elvettek, és büntetéssel fenyegettem meg őket. Egymás után átadták, amit elvettek, de volt köztük két-három gyenge akaratú ember. Annak ellenére, hogy a hátralévő munkát Jermakov elvtársra akartam bízni, úgy láttam, hogy nem képes megfelelően elvégezni [más örök vallomásai szerint Jermakov részeg volt. – A ford.], és úgy döntöttem, hogy magam megyek. Hátra hagytam Nyikulint. Elrendeltem, hogy ne mozdítsa el az őrseget, így külsőleg semmi sem változott.

Július 17.-re virradóra 3:00-kor vagy 3:30-kor, elindultunk a verkh-iszetszki gyár felé. [az Ipatyev-háztól délre; ez is egy figyelemelterelés volt a külvilág felé, ugyanis az eltemetés helye a várostól északra feküdt. – A ford.] Amikor odaértünk a gyár udvarára, kérdeztem Jermakovot, hogy meg vannak-e a szerszámok az ásáshoz. Jermakov mondta, hogy talált egy bányagödröt, és nem kellenek szerszámok, de valószínűbb, hogy az egyik legény elcsaklizott valamit. A verkh-iszetszki gyártól három versztányira belebotlottunk egy egész szekértáborba [orosz kétkerekű szekér: *droski*] és lovasokba. Kérdeztem Jermakovot, „Mit jelentsen ez?” Azt mondta, hogy „Ezek a mi legényeink, akik segíteni jöttek”. De miért ekkora tömeg, mire kell a szekér? Azt válaszolta, hogy „Arra gondoltam, hogy mindenkire szükség lesz”. Mivel nem ismertem a tervét, továbbmentünk a teherautóval. Többször is elakadtunk a sárban. Egy helyen beragadtunk két fa között, és megálltunk. Nem messze volt a mocsár. A teherautó nem ment tovább. A munkások, akik között voltak olyanok is, akik nem tartoztak a verkh-iszetszki gyár ISZPOLKOM-jához, elégedetlenségüket fejezték ki, hogy holttesteket hoztunk, nem élöket, akiket meg akartak kínozni a maguk örömére ... Amikor elkezdtünk átrakodni a *droski*-ra, ez nagyon, nagyon nehéz volt (szekereket kellett volna hozni). Nagy nehézséggel áttettük a

holttesteket a *droski*-ra, hogy továbbmenjünk. A kijelölt bányagödör nem lett meg. Senki sem tudta, hol keressük. Amikor elkezdtek átrakni a holttesteket a teherautóról, a legények ismét elkezdtek átkutatni a zsebeiket. Találtak valamit, ami be volt varrva a ruháikba, és úgy döntöttem, hogy mielőtt elégetem őket, előbb elégetem a holmijaikat. Megfenyegettem a legényeket, hogy hagyják abba a holttestek átkutatását, és folytassák a rakodást. A lovasok elmentek megkeresni a bányagödröt. Egy idő múlva visszatértek, nem találtak semmit. Már kezdett világosodni. A parasztok mentek a földekre dolgozni. Nem maradt más hátra, mint elindulni egy ismeretlen irányba. Jermakov hajthatatlan volt, hogy ő tud egy másik bányagödröt, valamivel távolabb, és elindultunk arrafelé. Kb. 16 versztányira a Verkh-Iszetszktől és kb. 1,5 vagy 2 versztányira a Koptyaki falutól megálltunk. A legényeket az erdőbe küldtük, és azzal tértek vissza, hogy megtalálták a bányagödröt. Bementünk az erdőbe. Kiderült, hogy a bányagödör nagyon sekély. Régi, elhagyott bányagödör volt. A lovakat leszerszámoltuk. Tüzet raktunk. A lovasokat védőgyűrűként körbeállítottuk, hogy zavarják el a parasztokat, akik odajönnek. A területet körbevették a lovasok. Elkezdtem levetkőztetni a holttesteket. Amikor az egyik lányt vetkőztettem, találtam rajta egy fűzöt, amibe valami kemény volt bevarrva. Felbontottam és drágaköveket találtam. Ebben a helyzetben a sok ember egyáltalán nem volt kíváncsi. A drágakövek önkéntelen hangoskodást eredményeztek. Mivel ezeket a legényeket nem jól ismertem, azt mondtam, „Legények, ezek értéktelen dolgok, valami kődarabok”. Leállítottam a munkát, és úgy döntöttem, hogy mindenkit elküldök, kivéve néhányat, akiket többé-kevésbé ismertem és megbízhatóak voltak, és néhány lovas. Megtartottam öt embert és három lovas, a többieket elküldtem. Az embereimen kívül 25 személy volt, akiket Jermakov rendelt oda. Újra nekiláttam a drágakövek kiszedésének. Drágakövek voltak Tatjánánál, Olgánál és Anasztaszijánál. Marijának a családban elfoglalt eltérő helyzetét megerősítette, hogy nála nem voltak drágakövek. [más örök vallomásai szerint Marija és Anasztaszija maradtak legtovább életben, mert megvédték őket a drágakövek, King, Wilson, 2005; Jurovskij nyilván el akarta tussolni Anasztaszija eltűnését, amit kényelmetlen lett volna bevallania. – A ford.] Alekszandra Fjodorovná hosszú gyöngysorok voltak és egy nagy arany karika, kb. 25 dkg-os. Különös volt számomra, hogy ki és hogyan viselhette ezt. Minden értéket kiszedtem az ügyesen kikészített melltartókból és fűzőkből. A drágakövek súlya nem kevesebb, mint fél pud volt [16 kg]. Voltak köztük gyémántok és más drágakövek. Minden holmit (ruhákat, stb.) ott helyben elégettünk. Mindegyikük kis párnácskát viselt a nyakán, melyekbe Griska Raszputyin imái és tanításai voltak bevarrva. Amikor a ruhákat elégettük, találtunk olyan drágaköveket is, melyeket a ruhák más részeibe varrtak be. De, miután később a vörös hadsereg emberei megérkeztek, valaki hozott nekem egy szép, nagy gyémántot, kb. 8 karátos lehetett, és azt mondta, „vedd ezt a követ, ott találtam, ahol a holttesteket elégették.” Az Uráli Helyi ISZPOLKOM parancsára ezeket az ékszereket Permbe vittem, átadtam Trifonov elvtársnak. Később Trifonov elvtárs, Filippov (Goloscsekin) és Novoszelov elvtársakkal együtt „ezeket a tárgyakat az uráli proletariátus gondjaira bízta”, mint Szmigla elvtárs kifejezte, elrejtették egy kis házban, melyet átmenetileg erre a célra foglaltak le az alapajevszki gyárnál. 1919-ben, az Urál visszafoglalásakor, ezeket a tárgyakat kiásták és Moszkvába hozták. Nyikoláj örök nyughelye nagyon szerencsétlen lett. De nem volt mit tenni, átmenetileg ebbe a bányagödörbe tettük őket, és másnap, vagy még aznap, később eltemettük őket máshol. Bedobtuk a holttesteket a bányagödörbe [1934-ben azt írta, hogy a felrobbantásukat is latolgatták, de erről letettek. – A ford.]. A bányagödörben állt némi víz, nem több, mint 1-1,5 *arsin* [1 *arsin* = 0.7 méter]. Otthagytam az öröket, és a lovasokat, és bementem a városba, hogy jelentést tegyek a szovjetben a dolgokról. A szovjetnél beszéltem Szafarov és Bjeloborodov elvtársakkal. Jelentettem nekik, mit végeztünk. Rámutattam, hogy nem lehetséges abban a bányagödörben hagyni őket. Mondtam nekik, hogy másik helyet kell találni, az éjszaka folyamán exhumálni és eltemetni őket egy másik helyen. Bjeloborodov és Szafarov elvtárs ekkor nem válaszoltak. Később Filipp elvtárs ajánlott egy elvtársat, aki valamilyen módon eltünteti a holttesteket. Csuckajevhez mentem, aki abban az időben a Jekatyerinburgi városi szovjet elnöke volt, és kérdeztem, hogy hol van valamilyen mélyebb bányagödör Jekatyerinburg közelében. Csuckajev elvtárs azt mondta, hogy 9 versztányira, a Moszkovszki főútnál

vannak mélyebb bányagödrök. Úgy döntöttem, hogy ezek jók lesznek. Elvittem egy autót és elmentem. Csuckajevtől a végrehajtó-bizottsági hivatalba mentem, ahol újra találkoztam Filippel és más elvtársakkal. Itt döntöttünk arról, hogy elégetjük őket. De mivel senki sem csinált még ilyesmit, nem tudtuk, hogy mit, hogyan csináljunk. Még senki sem döntött az elégetésükről. Az uráli népgazdasági hivatal ellátmányi osztályának vezetőjéhez, Vojkov elvtárshoz mentem, és rendeltem három hordó kerozint és három konténer kénsavat. Aztán lóháton, Pavlusin elvtárssal visszamentünk, hogy lássuk, hogyan állnak a dolgok a helyszínen, hol a legjobb elvégezni mindezt. Késő este értünk oda. Útközben a lovam elesett, és annyira megnyomta a lábam, hogy nem tudtam felállni. Miután néhány percre lefeküdtem, felkapaszkodtam egy másik lóra, és valahogy tovább kocogtunk. Megérkeztünk a helyszínre. Azt javasoltam, hogy különböző helyeken égessük el őket: először a földút mellett, ahol a nyomok könnyen eltűnnek, másodszor pedig a mocsárnál. Így is döntöttünk Pavlusin elvtárssal. Néhányukat elégettük, néhányukat eltemettük. Visszatértünk az ISZPOLKOM-hoz. Kértem Pavlusin elvtársat, hogy ezzel kapcsolatban lovagoljon ki [?]. Míg Pavlusin kilovagolt, én Vojkov elvtárssal voltam, hogy kitaláljuk, mi legyen a kerozinnal és a kénsavval, amit nem volt könnyű beszerezni. Ásókra volt szükség, melyeket nem kaptunk meg az ellátmányi vezetőtől, de találtunk néhányat az udvaron és elvittük. Pavlusin még nem tért vissza. Vártunk egy ideig, majd a Különleges Bizottsághoz mentem [„Cseka”]. Kiderült, hogy Pavlusin ágyban fekszik. Mellette volt egy doktor. Leesett a lováról, eltörte a lábát, és aligha lovagolhatott [úgy tűnik Jurovskij itt is összekeveri az emlékeit. – A ford.]. Az elégetéssel kapcsolatos minden munka az ő dolga volt, mert, hogy is mondjam, volt több-kevesebb tapasztalata a bonyolult műveletekben. De el kellett végezni ezt [angol ford. megjegyz.: Jurovskij a *progyelaty* „trükk” szót használta a *progyelivaty* helyett], ami nem volt könnyű. Az Uráli Járási Bíróság komisszár elvtársaként kiadtam egy parancsot a börtönőröknek, hogy hozzanak néhány lovat és szekereket, kocsisok nélkül. A szekerek megérkeztek éjjel 12:30-kor. Mikor minden megvolt, Pavlusin elvtárssal felültünk a *droski*-ra, és kimentünk. Hajnali 4 körül elértük a helyet, és elkezdtük felrakni a holttesteket. A kiszemelt bányagödör csak 2 versztányira volt Koptyaki falutól. Biztonságossá kellett tennünk a helyet. Embereket küldtem a faluba, hogy mondják meg, tilos elhagyni a falut, mert titkosszolgálati művelet folyik, lövések is eldördülhetnek és áldozatok lehetnek. Elrendeztem a lovasokat, és folytattuk a munkánkat. Holttesteket exhumálni nem könnyű dolog. Reggelre kiszedtük a tetemeket. Közelebb vittük őket az úthoz, és úgy döntöttem, hogy elégetjük Nyikolájt és Alekszejt. Ástunk egy mélyebb gödrot. Ez majdnem délelőtt 9-kor volt. Valaki észrevett egy parasztot, hogy átlovagol az úton. Jermakov itt volt, és kiderült, hogy ez a paraszt Jermakov ismerőse, és Jermakov biztosított bennünket, hogy a paraszt nem mond semmit, hagyjuk elmenni. Többször is megparancsoltuk, hogy senki, semmilyen körülmények között nem mehet oda, különben életét veszti. Felismertem, hogy a paraszt látta és megértette, mi történik itt, és hogy pletykák indulhatnak erről. Úgy döntöttem, hogy a holttesteket beljebb visszük az erdőben, és ismét bementem a városba, és döntöttünk, hogy kell egy másik hely, minden eshetőségre. Némi nehézséggel találtam egy autót, a Moszkovszki főútra hajtottam azokhoz a bányagödrökhöz, melyekről Csuckajev beszélt előző éjjel.

Kb. 1,5-2 versztányira a bányagödröktől, az autó lerobbant. Az autót nem lehetett megjavítani 1-1,5 óra alatt sem. Úgy döntöttem, gyalog megyek, hogy megnézzem ezeket a bányagödröket. Ezeknél a bányagödröknél volt néhány ór a családjaikkal. A bányagödrök mélyebbek voltak, és úgy döntöttem, ez lesz a legjobb hely Nyikoláj és családja eltemetésére, ahol senki nem találhatja meg őket. Visszatérve az autóhoz, az továbbra sem indult be. Gyalog visszamenni a városba lehetetlenség. Úgy döntöttem, hogy megállítom az első lovast vagy kocsit, amelyik arra jön. Ekkor két lovas jött arra. Megállítottam őket, és azt mondtam: „No, barátaim, hová mentek, kellenek a lovaik.” „De ezt megtiltotta nekünk Jurovskij elvtárs”. „Igen, az én vagyok, és kik vagytok ti.” „Jóbarátok”. „Rendben, emberek. Fontos lenne, hogy a városba menjek, de a kocsim lerobbant.” „Jó, de mi is sietünk.” „Rendben, akkor majd egy autó fog értetek jönni.” Beleegyeztek. Ezeken a lovakon értem Jekatyerinburgba. Autót kellett keresni. A dolog nem volt könnyű. Ezenkívül az elvtársaim két napja élelem nélkül voltak. Legalább ételmelet kellett

hozni nekik. Elmentem a Járási Katonai Népbiztosság garázsához. Itt egy autót sem találtam. Nem volt felesleges autó. Azonban az egyik fiatalember, aki felfogta, vagy sejtette, miről van szó, azt mondta, hogy „Teherautó kell, és így tovább, jó, adok neked egyet. De van egy kis gond. Csak Sztogové van itt, ami nagyon könnyű”. „Nagyszerű, add oda Sztogovét, ez jó lesz, semmi probléma”. Sztogov tábornok a katonai népbiztosság főnöke volt: később kivégezték, mert együttműködött a Fehér Gárdával. A teherautó az élelemmel elindult. Aztán kiment egy második teherautó is. Meghagytam, hogy minden tetemet rakjanak a szekerekre, és ahol lehet, hagyjanak helyet, hogy újra vissza lehessen őket rakni a teherautóra, és az emberek is ehettek, és így tovább. Később kivittem a teherautót és a könnyű kocsit egy útra, és a másikon kiküldtem az elvtársakat, hogy nézzék meg, melyik út alkalmasabb visszatérni, mivel úgy döntöttem, hogy a tetemetek autókra szállítjuk. Meghagytam, hogy készítsenek elő köveket és köteleket, hogy a tetemekre kötözve a köveket a bányagödrök alján tarthatjuk őket. Áthaladva a vasúti vágányokon, kb. 2 versztányit mentem a tetemetek szállító karavánnal. Este 9 vagy fél 10 körül átvágtunk a vasúti vágányokon, ahol úgy döntöttünk, hogy átrakodunk a teherautókra. Biztosítottak, hogy az út itt jó. Azonban egy mocsár volt az útnál. Ezért talpfákat hoztunk, hogy áthaladjunk rajta. Lefektettük őket, és sikeresen áthajtottunk. Kb. tíz lépésre ettől a helytől, megint leragadtunk. Nem kevesebb, mint egy órát vesztegeltünk. Kihúztuk a teherautót. Tovább mentünk. Ismét leragadtunk. Hajnali 4-ig vesztegeltünk. Semmit sem tudtunk végezni. Már késő volt. Az egyik könnyű teherautó Pavlusin elvtárssal és más elvtársakkal szintén leragadt valahol. Ők három napig vesztegeltek. Kimerültek. Nem aludtak. Kezdtünk izgatottak lenni: bármelyik percben ideérhetnek a csehszlovákok, és elfoglalják Jekatyerinburgot. Másik utat kellett találni.

Úgy döntöttem, hogy a mocsarat fogom használni. És elégettem néhány tetemet. Leszereltük a lovakat. Leszedtük a tetemeteket. Kinyitottuk a hordókat. Egy tetemen kipróbáltuk, hogyan ég. A tetem viszonylag gyorsan elégett, és meghagytam, hogy kezdjék elégetni Alekszejt. Ekkor egy gödröt ásattam. A gödröt a mocsárban ásták, ahol a talpfákat lefektették. Egy kb. 2,5 arsin mély gödröt ástak, 3 arsin széleset. Ez azelőtt volt, hogy reggel lett. A többi tetem elégetése nem volt lehetséges, mert ismét parasztok kezdtek jönni, hogy dolgozzanak, és így a tetemeteket a gödörben kellett elégetni. A tetemeteket a gödörbe fektettük, lelocsoltuk őket kénsavval, ez volt a végső temetése Nyikolájnak és családjának és az összes többinek. A tetejére talpfákat fektettünk. Elegyengettük. Áthajtottunk rajta, hogy tömör legyen.

A hely közelében, ahol a tetemeteket elégettük, ástunk egy gödröt, csontokat tettünk ide, újra tüzet gyújtottunk. Végül eltüntettük a nyomokat.

A nehéz munka után harmadnapra, azaz július 19.-én reggelre lett kész minden, és elmondtam az elvtársaknak a munka jelentőségét, és hogy teljes titoktartás szükséges, míg ez hivatalosan ismertté nem válik. Visszatértünk a városba. A következő nap a végrehajtó bizottság utasítására Moszkvába mentem a jelentéssel, Minden Oroszok Központi Végrehajtó Bizottságának elnökéhez, J. M. Szverdlov elvtárshoz.

Az első elégetés helye, mint korábban említettem, 16 versztányira volt Jekatyerinburgtól, és 2 versztányira Koptyaki falutól, mely utóbbi helység kb. 8-8,5 versztányira van Jekatyerinburgtól, és kb. 1,5 versztányira a vasútvonaltól...

Jakov Jurovskij, 1922. április-május, Moszkva

Ford.: Z.T.Cs.

JUROVSZKIJ BESZÁMOLÓJA, 1934. FEBRUÁR 1.

[1918. július] 16.-án reggel elküldtem a kis szakácsot, a Szednyev fiút, azzal az ürüggyel, hogy találkoznia kell a nagybátyjával, aki Szverdlovszkba jött. Ez félelmet keltett a foglyokban. Botkin, aki szokásosan közvetített, majd az egyik lány is kérdezett Szednyev felől – hol van, miért és meddig van távol –, mert Alekszej hiányolta. Amikor megkapták a magyarázatot, látszólag nyugodtan eltávoztak. Előkészítettem 12 revolvert, és kijelöltem, hogy kinek kire kell lőnie. Filipp elvtárs [Goloscsokin] azt mondta nekem, hogy a teherautó éjfélkor érkezik; jön valaki, aki megmondja a jelszót; át kell adnunk a holttesteket, hogy elvigyék és eltemessék őket. Éjjel 11 óra körül, július 16.-án ismét összehívtam az embereket, kiosztottam a revolvereket, és bejelentettem, hogy hamarosan likvidáljuk a foglyokat. Mondtam Pavel Medvegyevnek, hogy egyaránt figyelje a külső és a belső őrseget. Neki és az őrparancsnoknak állandóan figyelnie kellett a területet a ház körül és a házban, ahol a külső őrseg posztolt, és jelenteniük kellett nekem. Azt is mondtam neki, hogy az utolsó pillanatban, amikor minden készen áll a kivégzésre, mondja meg az öröknek és a többieknek a csapatban, hogy ne aggódjanak, ha lövéseket hallanak a házban, és ne hagyják el az épületet. Ha bármilyen nyugtalanságot tapasztal, szóljon nekem a szokásos módon.

A teherautó nem érkezett meg éjjel fél 1-ig. A sok várakozás bizonyos aggodalmat okozott – általában a várakozás, és mivel rövid volt az éjjel. Csak azután, hogy a teherautó megérkezett (vagy telefonáltak, hogy úton van), mentem, hogy felébresszem a foglyokat. Botkin aludt a bejáráthoz legközelebbi szobában. Kijött és kérdezte, hogy mi a probléma. Mondtam neki, hogy ébresszen fel mindenkit, mert nyugtalanság van a városban, és veszélyes rájuk nézve, ha a felső szinten maradnak. Mondtam, hogy másik helyre viszem őket. Sok időbe telt, míg mindenki kész volt, kb. 40 perc telt el. Amikor a család felöltözött, az alagsori szobába vezettem őket, amit korábban kijelöltünk. Azt kell mondjam, hogy amikor Nyikulin elvtárs és én kigondoltuk a tervünket, nem fontoltuk meg, hogy 1.) az ablakokon hangok szűrődhetnek ki; 2.) az áldozatok téglafal mellett fognak állni; s végül, 3.) (amit lehetetlen volt előre látni), a lövéseket rendetlenül adják le. Ennek nem szabadott volna megtörténnie. Minden emberre jutott egy személy, akit le kellett lőnie, és így mindennek rendben kellett volna mennie. A rendetlen tüzelés esete később lett világos. Noha Botkin révén üzentem [az áldozatoknak], hogy ne hozzanak magukkal semmit, ezek összegyűjtöttek mindenféle kis dolgokat – párnákat, táskákat és így tovább, még egy kiskutyát is, ha jól emlékszem.

Ahogy leértünk a szobába (a szoba bejáratától jobbra volt egy nagyon széles ablak), utasítottam őket, hogy álljanak a fal mellé. Nyilvánvaló volt, hogy abban a pillanatban nem sejtették, mi vár rájuk. Alekszandra Fjodorovna azt mondta: „Még egy szék sincs itt.” Nyikoláj a karjában vitte Alekszejt. A szobában állt vele. Akkor hozattam pár széket. Az egyikre, a bejáratától jobbra, majdnem a sarokban, leült Alekszandra Fjodorovna. A lányok és Gyemidova mellette álltak, a bejáratától balra. Mellettük ült Alekszej a karosszéken. Mögötte Dr. Botkin, a szakács és a többiek álltak. Nyikoláj Alekszejjel szemben állt. Előtte meghagytam az embereknek, hogy menjenek le és legyenek készen a helyükön, amikor kiadom a parancsot. Nyikoláj leültette Alekszejt a székre és úgy állt mellette, mintha védte volna. Alekszej a bejáratától balra, a sarokban ült, és amennyire emlékszem, nagyjából a következőt mondtam Nyikolájnak: A cári és a többi rokonaid az országban és külföldön megpróbálták kiszabadítani, de a munkás küldöttek szovjetje úgy határozott, hogy lelövi őket. Ő azt kérdezte „Micsoda?” és Alekszej felé fordult. Abban a pillanatban rálöttem, és azonnal megöltem. Nem volt ideje, hogy felénk forduljon és választ kapjon. Abban a pillanatban egy rendetlen, össze-vissza lövöldözés kezdődött. A szoba kicsi volt, de mindenki bejöhetett és lövéseket adott le a megbeszéltek szerint. De többen a bejárat ajtón keresztül lőttek. A lövedékek kezdtek lepattanni, mert a fal téglából volt. Sőt, a tüzelés fölerősödött, amikor az áldozatok felkiáltottak. Megállítottam a tüzelést, de csak nagyon nehezen sikerült.

Egy golyó, amit valaki hátul lőtt ki, a fejem mellett zúgott el, és valakinek a kezét vagy az ujját (nem emlékszem) súrolta. Amikor a tüzelés megállt, kiderült, hogy a lányok, Alekszandra Fjodorovna, és úgy tűnt, Gyemidova és Alekszej is életben voltak. Arra gondoltam, hogy

félelmükben estek el, vagy szándékosan, és így maradtak életben. Ekkor be akartuk fejezni a lövöldözést. (korábban javasoltam, hogy a szívre célozzanak, hogy ne legyen sok vér). Alekszej kővé váltan ült. Megöltem. A többiek lelőtték a lányokat, de nem ölték meg őket. Ekkor Jermakov a szuronnyal próbálkozott, de ez sem vált be. Végül a többiek fejlövéllel végeztek velük. Csak az erdőben fedeztem fel végül az okot, hogy miért volt olyan nehéz megölni a lányokat és Alekszandra Fjodorovná.

A lövöldözés után el kellett vinni a holttesteket, de ez viszonylag hosszadalmas volt. Hogy is csináljuk? Valaki azzal az ötlettel jött, hogy hordágyakkal (erre korábban nem gondoltunk). Leszedtük a szánkókról a rudakat, és, ha jól emlékszem, lepedőbe csavartuk őket. Amikor meggyőződünk róla, hogy halottak, kezdtük kivinni őket. Közben mindenütt vérnyomok keletkeztek. Mondtam, hogy azonnal kerítsenek valami puha katonai vásznat, és ebbe csavarják a hordágyakat a teherautón. Megbízta Mihail Medvegyevet, hogy vigye a holttesteket. Ő a Cseka egyik embere volt, és dolgozott a GPU-nak. Ő és Pjotr Zaharovics Jermakov vitte ki a holttesteket, hogy elszállítsák őket. Amikor elmozdították az első holttestet, valaki mondta (nem emlékszem pontosan, ki volt), hogy valaki értékeket vitt el. Ekkor megértettem, hogy nyilván értékek voltak azokban a holmikban, amiket magukkal hoztak. Azonnal leállítottam a holttestek kihordását, összehívtam az embereket, és követeltem, hogy adják vissza az értékeket. Némi vonakodás után két ember visszaadta, amit eltett.

Miután lelövéllel fenyegettem meg a tolvajokat, elmozdítottam ezt a két embert, és utasítottam Nyikulin elvtársat (amennyire emlékszem), hogy figyeljen a holttestekre és az értékekre. Először összegyűjtöttem mindent – azokat a dolgokat, amiket elvettek, és egyéb dolgokat is – és mindent a parancsnoki szobába vittem.

Filipp elvtárs [Goloscsokin], hogy engem kíméljen (az egészségem nem volt valami jó), azt mondta, hogy ne menjek „temetni”, de én aggódtam, hogy a holttestekkel minden megfelelően történjen. Ugy döntöttem, hogy személyesen megyek, és kiderült, hogy igazam volt. Máskülönb minden holttest a Fehér Gárda kezére kerülne. Könnyű elképzelni, hogy mennyire kihasználnák a helyzetet.

Miután utasítást adtam, hogy mindent mossanak, tisztítsanak le, kb. három órákor, vagy valamivel később elmentünk. Többeket magammal vittem a belső őrsegből. Mint említettem, nem tudtam, hová kellene temetni a holttesteket. Filipp Goloscsokin megbízta Jermakov elvtársat (jut eszembe, Pavel Medvegyev volt az, aki azt mondta nekem, hogy azon az éjjelen látta Filipp elvtársat, amikor ő a csapathoz szaladt. Filipp elvtárs ide-oda járkált a ház közelében, nyilván, mert aggódott, hogy minden rendben menjen). Jermakov valamerre a Verkh-Iszetszk gyár felé vitt bennünket. Én sosem voltam arra, nem ismertem azt a helyet. Kb. 2-3 versztányira (vagy többre) a Verkh-Iszetszki gyártól, egy egész csapat emberrel találkoztunk, akik lóháton, szekereken ültek. Kérdeztem Jermakovot, kik ezek az emberek, miért vannak itt. Azt válaszolta, ő hívta oda őket. Nem értettem, miért kellene ilyen sokan. Csak kiabálásokat hallottam, „Azt hittük, élve jönnek, de kiderült, hogy halottak.” Továbbmentünk a teherautóval három vagy négy versztányira, amikor két fa között elakadtunk. Itt, ahol megálltunk, Jermakov több embere széttépte a lányok blúzeit. Felfedeztük ismét, hogy értékek vannak náluk, és az emberek elvették azokat. Elrendeltem, hogy mindenkit tartsanak távol a teherautótól.

A teherautó elakadt, és nem mozdult. Kérdeztem Jermakovot, „Messze van még a kiválasztott hely?” Azt mondta, „Nincs messze, a vasúti töltésen túl.” És itt, a fák mögött volt egy mocsár [Porosenkov-vízmosás, Disznóláp]. Zsombékok voltak mindenütt. Csodálkoztam, „Miért terelt ide ilyen sok embert és lovat. Bárcsak lennének kordék, a szekerek helyett.” De semmit sem tehettünk. Le kellett rakodni, hogy megkönnyítsük a teherautót, de ez nem segített. Ekkor utasítottam őket, hogy rakodjanak a szekerekre, mert ezek könnyebbek, és nem várhattunk tovább. Csak hajnalra értünk a híres „aknához” [Ganyina Jama]. Nem messze a bányától, ahol az elföldelést terveztük, parasztok ültek a tűz körül, akik az éjszakát nyilván a kaszálón töltötték. Az úton több emberrel találkoztam. Lehetetlen volt, hogy a szemük láttára végezzük a munkánkat. Azt kell mondani, hogy a helyzet nehezzé vált. Minden megghiúsulhatott. Abban a pillanatban még nem tudtam, hogy a bányát, amire szükségünk volt, egyáltalán nem találjuk. És azok az átkozott értékek! Nem vártam, hogy ilyen sokan lesznek, vagy hogy a Jermakov

által hozott emberek alkalmatlanok a dologra. Igen, ez túl sok volt! El kellett küldeni az embereket. Úgy találtam, hogy kb. 15-16 versztányit mentünk a várostól, és Koptyaki faluhoz értünk, két vagy három versztányira ettől. Kellett egy kordon a hely körül, bizonyos távolságban, és ezt megcsináltuk. Azonkívül elküldtem valakit a faluba azzal a paranccsal, hogy mindenki maradjon távol, mert a cseh légió nincs messze, és a mi egységeink állomásoznak itt, s hogy veszélyes itt tartózkodni. Elrendeltem, hogy az emberek mindenkit fordítsanak vissza a faluba, és lőjék le a makacskodó, engedetlen személyeket, ha nem működnek együtt. Egy másik csoportot a városba küldtem, mert nem volt rájuk szükség. Mikor mindezt elvégeztem, elrendeltem [az embereknek], vegyék le a holttesteket, vetkőztessék le és égessék el őket, vagyis, teljesen semmisítsenek meg mindent, amijük volt, tüntessenek el minden járulékos bizonyítékot, nehogy a holttesteket valahogy felfedezze valaki. Máglyákat rakattam. Amikor elkezdtük levetkőztetni a holttesteket, felfedeztünk valamit a lányokon és Alekszandra Fjodorovná. Nem emlékszem pontosan, hogy mi volt rajta, ugyanaz-e, mint a lányokon, vagy egyszerű dolgok, amiket bevarrtak. De a lányok fűzői majdnem teljesen tele voltak gyémántokkal és [egyéb] drágakövekkel. Nem csupán az értékek elrejtésére szolgáltak, hanem egyszersmind védőpáncélként. Ez volt az oka annak, hogy nem használtak sem a golyók, sem a szuronyok. Egyébként ez volt a felelős a hosszú haldoklásukért. Az értékek kb. másfél pud súlyúak voltak. A kapzsiság olyan nagy volt, hogy Alekszandra Fjodorovná például volt egy rendkívül nagy arany karika, olyan, mint egy karkötő, és a súlya kb. 1 fontnyi volt [25 dkg]. Azonnal kiszedtünk minden értéket, így nem kellett magunkkal vinni a véres rongyokat. A Fehér Gárda által felfedezett értékek kétségtelenül összefüggtek ezekkel. Az elégetés után csak a hamu maradt. Másnap több gyémántot is átadtak nekem azok az elvtársak, akik itt találták őket. Hogy-hogy nem vették észre a többi értékeket? Pedig elég idejük volt rá. Egyszerűen nem találták meg őket. Egyébként feltételezhető, hogy néhány érték visszatér hozzánk a *Torgszin* [„Külföldi árukkal kereskedő” üzletek] révén, mert ezeket valószínűleg felszedték Koptyaki falu parasztjai a távozásunk után. Az értékeket összegyűjtöttük, a dolgokat elégettük, és a teljesen lemeztelenített holttesteket a bányába dobtuk. De abban a pillanatban új problémák adódtak. A víz alig fedte el a holttesteket. Mit tegyünk? Arra gondoltunk, hogy bombákkal a levegőbe röpítjük a bányákat, de ebből nem lett semmi. Láttam, hogy a temetéssel semmit nem értünk el, és hogy nem lehet így hagyni a dolgot. Mindent újra kellett kezdeni. De mit csináljunk? Hová kellene tenni a holttesteket? [Aznap, július 17.-én] Délután 2 körül úgy döntöttem, hogy a városba megyek, mert világos volt, hogy ki kell szednünk a holttesteket a bányából és másik helyre kell vinni őket. Még a vak is felfedezhette őket. Ezenkívül a hely szem előtt volt. Az emberek látták, hogy valami történik itt. Öröket állítottam fel a helyen, fogtam az értékeket és elmentem. Elmentem a járási végrehajtó bizottságra és jelentettem a hatóságoknak, hogy a dolgok rosszul mentek. Szafarov elvtárs és még valaki (nem emlékszem, ki) meghallgatott, de nem mondtak semmit. Aztán találkoztam Filippel [Goloscsokin] és elmagyaráztam neki, hogy a holttesteket egy másik helyre kell szállítani. Egyetértett, és javasoltam, hogy küldjön embereket, akik elviszik a holttesteket. Ugyanakkor kértem, hogy vigyen kenyeret, élelmet, mert az emberek éhesek és kimerültek, nem aludtak majd' 24 órája. Rám várnak. Kiderült, hogy nehéz kiemelni a holttesteket. Az emberek nagyon kimerültek. A városban elmentem a végrehajtó bizottságra, Szergej Jergerovics Csuckajevhez, aki ennek elnöke volt abban az időben, és a tanácsát kértem. Talán ő tud egy helyet. Ajánlott egy nagyon mély, elhagyott bányát a moszkvai főútnál. Szereztem egy kocsit, és valakit a Csekától, Polusint, azt hiszem, és még valakit, és elmentünk. De másfél versztányira a helytől a kocsi lerobbant. A sofőr ott maradt szerelni, és mi gyalog mentünk tovább. Megnéztük a helyet, és úgy döntöttünk, hogy jó lesz. Az egyetlen probléma az volt, hogy elkerüljük a báméskodókat. Néhányan a hely közelében éltek, és úgy döntöttünk, hogy el kell vinni őket a városba, és a munkánk után majd visszatérhetnek. Ez volt a döntésünk. Visszamentünk az autóhoz, de ezt vontatni kellett. Úgy döntöttem, hogy várjunk egy arra haladó autóra. Egy idő múlva két lovas jött arra. Megállítottam őket. Úgy tűnt ismernek engem. Dolgozni mentek a földekre. Nagy vonakodás után odaadták a lovaikat.

Míg ellovagoltunk, egy másik terv jutott eszünkbe: égessük el a holttesteket. De senki sem tudta, hogy kell ezt csinálni. Azt hiszem Polusin mondta, hogy ők tudják, de valójában senki nem tudta, hogyan kell elvégezni. Én a bányákkal voltam elfoglalva a moszkvai főútnál, és a szállítással. Úgy döntöttem, hogy szekereket kell szerezni. Arra gondoltam, hogy kudarc esetén szétszjtjuk és külön helyeken temetjük el őket. A Koptyaki felé vezető út sáros volt az akna közelében. Ha sikerül eltemetni őket szemtanúk nélkül, akkor az ördög se találja meg őket. Ha elégetjük őket, és a szekerekkel toronyiránt megyünk, az zűrzavart eredményezne. Így három tervünk volt. Nem volt mivel menni, nem volt kocsi. Elmentem a katonai szállítmányozási hivatal garázsába, hogy valamilyen kocsit szerezsek. Itt volt egy autó, de az a főnöké volt. Elfelejtettem a nevét; kiderült, hogy egy gazember, és, ha jól emlékszem, kivégezték Permben. Pavel Petrovics Gorbunov elvtárs, aki most az állami bank elnökhelyettese, akkor a garázmester volt, vagy a katonai szállítmányozás helyettes vezetője. Nem emlékszem, melyik. Mondtam neki, hogy sürgősen kell egy kocsi. Azt mondta: „Tudom, mire.” Odaadta az elnök kocsiját. Vojkovhoz hajtottam, az uráli ellátmányi vezetőhöz, hogy benzint vagy kerozint szerezsek, és kénsavat is (az arcok szétroncsolására) és ezenkívül lapátokat. A börtönből kértem tíz szekeret, kocsisok nélkül. Mindent feltettek és elindultak. A teherautót is kiküldtük. Én maradtam, és Polusinra vártam, az elégetés fő „specialistájára”, aki eltűnt valahová. Vojkovnál vártam rá. Hiába vártam rá este 11-ig. Ekkor hallottam, hogy leesett a lóról, miközben hozzám jött, megsérült a lába, nem tud lovagolni. Mivel nem engedhettük meg, hogy a kocsi még egyszer elakadjon, éjfél körül ellovagoltam egy elvtárral (nem emlékszem, kivel) a helyre, ahol a holttestek voltak. De megint nem volt szerencsém. A ló csökönyös volt, a térdére esett és valahogy az oldalára dőlt, rá a lábamra. Egy óráig is ott feküdtem, vagy még több ideig, míg újra lóra tudtam ülni. Késő éjjel értünk oda. A holttestek kiszedése elkezdődött. Úgy döntöttem, hogy néhány holttestet égessünk el az útnál. Elkezdtünk ásni egy gödröt. Hajnalra majdnem kész volt, de egy elvtárs jött hozzám, és azt mondta, hogy a parancs ellenére, mellyel megtiltottam, hogy bárki odajöjjön, megjelent Jermakov egy ismerőse valahonnan, és megengedték, hogy távolabb ott maradjon. Innen lehetséges volt látni az ásást, mert földhalmok voltak mindenütt. Noha Jermakov garantálta, hogy az ember nem láthatott semmit, de egy másik elvtárs (nem az, aki beszélt velem), bizonygatta, hogy onnan mindent látni lehet.

A bolsevik „hasznos ördögök”, balra áll Jurovskij, jobb szélén ül Jermakov

Így ez a terv is dugába dőlt. Úgy döntöttünk, hogy betemetjük a gödröt. Estig vártunk, és megraktuk a szekeret. A teherautó azon a helyen várt ránk, ahol úgy tűnt, hogy lehetetlen elakadnia (a sofőr egy zlokazov-gyári munkás, Ljuhanov volt). Elindultunk a szibériai főút felé.

Átkelve a vasúti síneken, áttettünk két holttestet a teherautóra, de hamarosan ismét elakadtunk. Kb. két órát küzdöttünk. Majdnem éjfél volt már. Ekkor úgy döntöttem, hogy valahol a közelben kell elégetni a holttesteket, mert ezen a késői órán senki sem láthat bennünket. Csak a vasúti őrszem látott pár embert, akiket talpfákért küldtem, hogy a helyet befedjék, ahová a holttesteket tesszük. A talpfák azért kellettek, hogy a teherautó át tudjon haladni. Elfelejtettem mondani, hogy kétszer is elakadtunk azon az estén, vagy pontosabban, éjjelen. Kb. két hónappal ezelőtt átnéztem Szokolov könyvét, aki korábban a különleges ügyek nyomozója volt Kolcsák idején, és láttam egy fényképet ezekről az öles talpfákról. Említette, hogy a talpfákat a teherautó áthaladása miatt fektették le. Felásták az egész területet, de nem gondoltak arra, hogy benézzenek a talpfák alá. Meg kell mondani, hogy minden emberünk nagyon fáradt volt. Nem akartak új sírhelyet ásni. De, amint történni szokott ilyen esetekben, két-három ember elkezdett dolgozni, aztán a többiek is. Tüzet raktak, és amíg a sírokat megásták, elégettük a holttesteket: Alekszejt és Gyemidovát. A gödröt a tűz közelében ásták. A csontok elégték, a földet elegyengették. Majd ismét egy nagy tüzet raktak, és minden hamuvá égett. Mielőtt a többi holttestet a gödörbe tettük, leöntöttük őket kénsavval. A gödör tele lett és befedtük a talpfákkal. Az üres teherautó többször áthajtott a talpfákon, és laposra egyengette a helyet. Reggel 5-6-kor összehívtam mindenkit, és elmondtam nekik a befejezett munka jelentőségét. Figyelmeztettem mindenkit, hogy felejtse el, amit láttak, és soha ne beszéljenek erről senkinek. Aztán visszamentünk a városba. Miután mindent befejeztünk, akkor érkeztek néhányan a helyi Csekától, Izajás Rodzinszkij, Gorin és még valaki.

[1918. július] 19.-én este Moszkvába mentem a jelentéssel.

Ford.: Z.T.Cs.

Jekatyerinburg várostérképe, 1910, (www.1723.ru), részlet a városi tó közelében az 1880-as években épült Ipatyev-ház helyének feltüntetésével, a Voznyeszenszkij prospekt (Mennybemenetel sugárút) és a Voznyeszenszkij pereulok (köz, a tó felé lejtett) sarkán (4-es szám jelöli a házzal szemkötti Voznyeszenszkij templomot); jobbra: a Koptyaki faluba vezető út, Szokolov vázlata, 1925, p. 226. (www.archive.org)

Függelék V.

Anasztaszija Nyikolajevna Romanov nagyhercegnő, 1901-1984 — Életrajzi áttekintés

1918-1920 — Jekatyerinburg, megmenekülés a bolsevikok vérengzéséből, „második születése”, Bukarest, Berlin, szülés, vándorlás (képen 1915 k.)

1920-1922 — öngyilkossági kísérlet, Berlin, az Erzsébet-kórházba viszik, de nem mondja meg a nevét, ezért „Fräulein Unbekannt”, ismeretlen kisasszony néven veszik nyilvántartásba és a Dalldorf-el-megógyógyintézetbe kerül; az orvosok megvizsgálják, magassága 160 cm, súlya 50 kg, már nem szűz, a testén, fején sebhelyek, fogai egy

részét ki kell húzni (a kivégzéskor használt puskatus csapása miatt, amely a jobb arcfelét roncsolta); az egyik szobatársa, Klara Peuthert felismerni véli, és elterjeszti a hírt, hogy a volt cár egyik lánya, „Tatjana” a Dalldorfban van, bár Thea Malinovsky nevű ápolónőnek 1921 őszén Anastaszija már felfedi kilétét; Buxhoeveden bárónő látogatása: „*Ő nem Tatjana, ahhoz túl kicsi!*” Ekkor látogatja meg a cári család volt barátja, Zinajda Tolsztoj is, aki azonnal felismeri.

1922-1925 — első felgyógyulása után rövid ideig különböző ismerősöknél lakik Berlinben és környékén; meglátogatja Irene, porosz hercegnő, a keresztanyja, de A. nem érzi jól magát, elvonul s csak másnap kérdi, hogy a keresztanyja volt-e ott; majd Harriet von Rathlef-Keilmann fogadja be (Harald von Rathlef, rigai emigráns katonatiszt zsidó származású felesége, szobrász, író, aki négy gyermekével 1922-ben elvált férjétől); tüdőgyulladás, Westend- és Mária-kórházak, csonttuberkulózis a bal karon, Mommsen Klinika, műtétek, élet-halál között, a morfium-kezelés alatt angolul szólal meg (alábbi kép); a még mindig félelemmel teli

Anasztaszija az „Anna Csajkovszkij” férjezett nevét használja.

1925-1926 — további látogatók: Olga nagynéni, Gilliardék és mások, akiknek többsége azonnal felismeri a testi és viselkedésbeli jellegzetességekből (mindkét lábán bűtyök, etc.), de aztán néhányan elfordulnak tőle; Ernő Lajos, hessei herceg, Anastaszija anyai nagybátyja megbíz egy nyomozót, Martin Knopfot, aki „kideríti”, hogy Anna Csajkovszkij egy lengyel munkásnő, Franziska Schanzkowska, akit egy sérülése miatt elmebetegnek nyilvánítottak (ez volt az egyetlen eltűnt személy 1920 márciusában a hatósági adatok szerint, viszont

Anasztaszija 1920. február 17.-én már felbukkant); Gilliard, a volt francia-tanára hírlapi cikkekben, majd könyvben is „csalónak” nevezi; a dán Waldemar herceg, a nagyanya öccse meg-

bizza Herluf Zahle, dán Anastaszija ügyét, aki felkéri örökségének, mely emlékezete England-nél van (Miklós cár letétbe helyezett nekik minden eshetőségre). nagyherceggel és akik azonnal felismerik.

nagykövetet, hogy segítse Zahlét, hogy nézzen utána apai szerint a londoni Bank of elmondta lányainak, hogy itt fejenként 5 millió rubelt, Találkozás Andrej Keszinszkájával Párizsban,

1927-1928 — Rathlef-Keilmann cikksorozata német lapokban (franciául: *Anastasie? – Enquête sur la survivance de la plus jeune des filles du Tsar Nicholas II, publié par P. von Kugelgen avec la collaboration du Grand-Duc André de Russie, du Duc Georges de Leuchtenberg et autres*, Payot, Paris), németül könyvalakban: *Anastasia – Ein Frauenschicksal im Spiegel von der Weltkatastrophe* (Grethlein, Berlin, 1928); Anasztaszija konfliktusba kerül Rathleffel, mert „elárulta” őt, és a seeoni kastélyba költözik, távoli rokonaihoz, Leuchtenberg hercegékhez (II. Sándor cár húga, Marie ment feleségül Maximilian de Beauharnais-Leuchtenberg herceghez a 19. század elején); itt jelenik meg Tatjana és Gleb Botkin, Anasztaszija gyerekkori játszópajtásai, a cári családdal mártíromságot szenvedett Dr. Jevgenyij Botkin, a család orvosának gyerekei, és azonnal felismerik Anasztasziját, aki Gleb érkezése előtt kéri a vendéglátótól, hogy Gleb ne felejtse elhozni a „vicces rajzait” (Gleb korábban remek karikatúrákat készített uniformisba öltözött állatokról, melyek nagyon tetszettek Anasztaszijának, ld. *The Lost Tales*); 1928-ban Dániában meghal az anyacárné, Marija Fjodorovna (sz. Dániai Dagmar), aki nem is akarta látni a rá legjobban hasonlító unokáját, Anasztasziját a felbukkanása után (képek: Harriet von Rathlef-Keilmann, Tanja és Gleb Botkin, és Georges de Leuchtenberg hg.).

1928-1931 — Gleb Botkin megszervezi Anasztaszija első útját Amerikába, Anasztaszija unokatestvéréhez, Xénia Georgijevnához (1903-1965), aki ekkor William B. Leeds, egy dúsgazdag gyáros felesége, de Xénia hozzáállása nem problémátlan a családi háttér nyomása miatt, hogy ne ismerje el Anasztasziját, s ezt ki is fejt Glebnek: „– *Ki hiszi, hogy ő egy csaló? – kérdezte Xénia Georgijevna. – Mindenki tudja, hogy nem csaló! ... – És ha Anasztaszija bíróságra megy, a rokonai, akik tudják, hogy ő Anasztaszija, tanúskodni fognak, hogy egy csaló? – kérdeztem. – Nyilvánvalóan! – válaszolt Xénia. – Kinek van joga megkérdőjelezni a cári család döntését?*”

(Gleb Botkin: *The Woman Who Rose Again*, 1937, p. 244, 261); Anasztaszija felveszi az Anna Anderson nevet (a képen 1929-ben), Glebvel ismét megbíznak egy ügyvédet, hogy járjon utána a londoni bankban lévő örökségének, de a bank tagad, hiteles személyazonosságot kér; majd az amerikai tartózkodás botrányokba, jelenetekbe torkollik, és egy ápolónő kíséretében visszaküldik Németországba, ahol tovább fedezik a kórházi költségeit.

1931-1932 — Hannover melletti Ilten elmeklinika, de itt sem állapítanak meg elmebetegséget Anasztaszijánál (képen), csak „erős, ösztönös én-központúságot, fennhéjázó hajlammal” (P. Kurth: *Anastasia – The Riddle of Anna Anderson*, 1983); az intézetben 1931 októberében felkeresi Friedrich von Sachsen-Altenburg (jobbra) a sógorával, Sigismund von Preussen (a keresztanya, Irene von Preussen kisebbik fia), akik ösz-

szeállítottak egy 18 kérdésből álló listát, hogy vizsgáztassák Anasztasziját, ki jól felel mind-egyik kérdésre, igazolva, hogy valóban ő Anasztaszija nagyhercegnő (Massie 1995, Ch. 14); ezután Friedrich herceg, aki antropológiával is behatóan foglalkozik, végig kitart mellette.

1932-1938 — Anasztaszija és támogatói nemzetközi jogászokhoz fordulnak, felkérlik védőügyvédnek az antropozófus Anna Samwebert (aki 1914-ben már találkozott a cári családdal a Krímben, ld. Samweber: *Memories*, és *Der Europäer* 2001/9-10), majd 1938-ban perlik a bankokat és a hessei hercegi házat, de a háború kitörése miatt a jogi küzdelem egyelőre abbamarad; Anasztaszija többnyire rokoni, főúri családoknál lakik Németországban

1939-1944 — Friedrich herceg beajánlja Anasztasziját az antropozófus Monica von Miltitz bárónőhöz (képen), Siebeneichen kastély utolsó úrnőjénél, aki befogadja; közben Anasztaszija részben Hannoverben lakott, a Madsacks házaspárnál, akik könyvkiadással foglalkoztak, ill. Louise von Sachsen-Meiningen-nél, a tübingiai Wintersteinben éri meg a háború végét.

1949-1968 — Friedrich herceg a vagyona maradékából Anasztaszija részére megvásárol egy katonai barakkot a Fekete-erdőnél lévő Unterlengenhardtban, ami az első saját otthona lesz; antropozófusok veszik körül, ágya felett Rudolf Steiner arcképe függ; 1959: Dr. Otto Reche antropológiai megerősítése; 1958-1961, 1964-1967: pereskedés a hesseiek ellen, akiket a szintén hessei származású Louis Mountbatten (1900-1979) támogat anyagilag, Fülöp, edinburgh-i herceg nagybátyja és mentora; végül „döntetlen” születik, a bíróság nem fogadja el sem Anasztaszija, sem az alperes ellentábor bizonyítékait; idegösszeomlás, kórház

1968-1984 — Amerikába utazik, ahol Gleb Botkin bemutatja neki az A.-nál 18 évvel fiatalabb John „Jack” Manahan egyetemi tanárt Charlottes-ville-ben, aki feleségül veszi; Anasztaszija 1984. február 12. meghal tüdőgyulladásban. Hamvait a seeoni St. Walburgiskapelle sírkertjében helyezik örök nyugalomra; sírkövének felirata német nyelven: „*Szívünk nyugtalan, míg megnyugszik Benned, Ó, Uram*”, alatta: „*Isten malmai lassan örölnék, de biztosan*”; fent egy ortodox kereszt, alatta a cirill-betűs Anasztaszija név, és „Anastasia Manahan, 1901-1984”

1976-1977 — Moritz Furtmayr, törvényszéki orvosszakértő a fotók alapján összehasonlítja az 1918 előtti Anasztaszija jobb fülét az 1920 utáni, még élő „Anna” jobb fülével és 17 egyezést talál; mint leírja tanulmányában, egy személyazonosság hivatalos megállapításához 12 egyezés már elegendő; ez azonban már későn jött

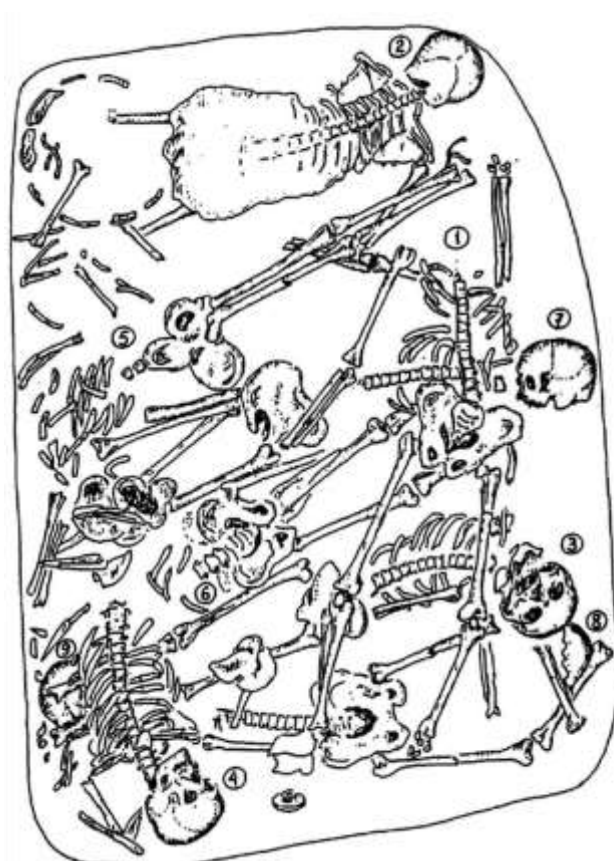
1978-1980 — két magánkutató, a jekatyerinburgi Alekszander Avdonyin, geológus, és a moszkvai Gelij Rjabov, író, filmrendező, akik régebb óta foglalkoznak a Romanovok tragédiájával, ismerte Szokolov nyomozásának eredményeit (*Enquête Judiciaire sur l'Assassinat de la Famille Impériale Russe*, Payot, Paris, 1924, oroszul *Ubijsztvo Carszkoj Szemi*, Szlovo, Berlin, 1925, www.archive.org), és a cári családot őrző különítmény parancsnokának, Jurovskijnak a titkosított beszámolóját a kivégzésről és az eltemetésről (Yurovsky Note 1922, Account 1934, www.alexanderpalace.org), valamint Pavel

Bikov könyvét (1926) nekilátnak a helyszíni kutatásnak és emberi maradványokat találnak, köztük három koponyát, összeroncsolt arccésszel; a Szovjetunió fennállásakor még kockázatos lett volna nyilvánosságra hozni a

leleteket, mert az egészet megsemmisítik a hatóságok, így a két kutató visszatemette a három koponyát egy fadobozban, várva a megfelelő időt (a képen Gyemidova, Tatjana és Marija koponyái, 1978, melyek hiányoztak az 1991-es sírból)

1989-1991 — Rjabov nyilvánosságra hozza az 1978-as maradványokról szóló hírt, majd megkezdődik a feltárás Dr. Ludmilla Korjakova vezetésével, és előkerül 9 emberi váz, erősen megcsontkított, hiányos állapotban:

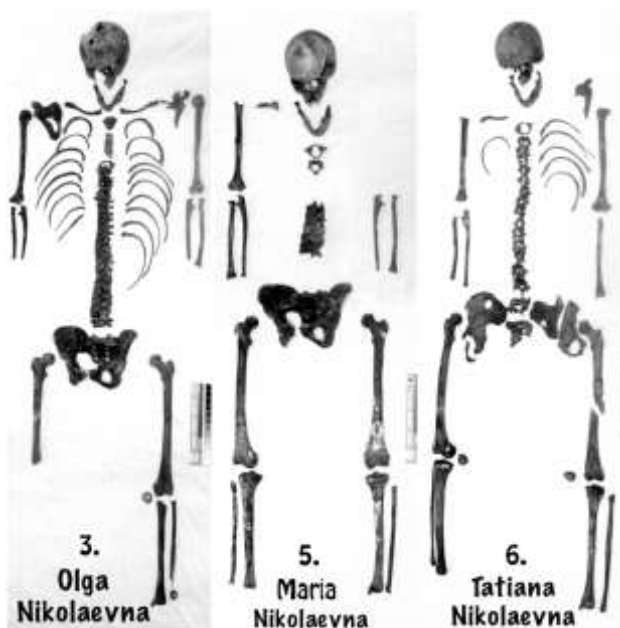

Kilenc maradvány (1991)

1. Gyemidova, a cárné szobalánya (1978)
2. Dr. Botkin, az orvos
3. Olga nagyhercegnő
4. II. Miklós cár
5. Tatjana nagyhercegnő (Dr. Abramov szerint), vagy Marija (Dr. Maples szerint) (1978)
6. Anasztaszija (Dr. Abramov szerint), vagy Tatjana (Dr. Maples szerint) (1978)
7. Alexandra cárné
8. Kharitonov, a szakács (koponyatető)
9. Trupp, a cár inasa

(R.K. Massie: The Romanovs – The Final Chapter, 1995, www.erenow.net)

(Z.T.Cs.)

A maradványok nagy nemzetközi figyelmet kapnak, ismét előkerül az Anasztaszija-kérdés, mivel nincs meg az „egyik lány” és Alekszej trónörökös maradványa, ill. vita alakul ki, hogy „Marija vagy Anasztaszija” van a sírban (a három nővér közel azonos magasságú volt, míg A. alacsonyabb volt náluk, ld. fotók), és elindul a tudományos vizsgálat, melynek során tesztelik az Amerikában elhunyt Anastasia Manahan kórházi szövetmintáját, mely egy műtét alkalmával került megőrzésre, és állítólag előkerül egy hajtincse John Manahan hagyatékából; e mintákat a Schanzkowska-rokonok mintáival azonosítják (Nature Genetics, 1995. Jan., alább)

A további maradványok, 2007
– Anasztaszija itt is hiányzik

Alexej trónörökös és Marija nagyhercegnő 44 csonttöredéke, melyek mérete a néhány millimétertől a néhány centiméterig terjed; ezek mellett találtak még hét fogat, három lövedéket, és egy ruhafoszlányt

koponyatető került elő); a DNS-tesztek végkövetkeztetése az, hogy Alekszej trónörökös és az egyik lány, „Marija vagy Anasztaszija” maradványait találták meg (Mystery Solved: The Identification of the Two Missing Romanov Children Using DNA Analysis, M. D. Coble *et al.*, *PLoS ONE*, 2009. márc., <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2652717/>). Azonban a vizsgálat nem vette figyelembe, hogy már a holttestek eltüntetői áttettek testrészeket az első tömegsírba a másodikba, így Marija vagy az idősebb lányok egyes testrészei átkerülhettek az 1991-es sírból a 2007-es sírba. Vagyis az 1991-es sírban a lányok közül az azonos testmagasságú Olga, Tatjana és Marija maradványait találták meg, a 2007-es sírban pedig az idősebb nővérek részeit (pl. két őrlőfogat ezüst tömással, melyek Tatjánához is tartozhattak), és ismét nem került elő Anasztaszija. S mivel így van, ezért kétségek merülhetnek fel Anastasia Manahan amerikai mintáinak vizsgálatával kapcsolatban, melyekről azt állították, hogy azok Franziska Schanzkowska rokonaival mutatnak egyezéseket (ld. Massie 1995, Dr. Gill szavai, aki egyébként részben a tudományos „csúsztatást” fel is vállalta: „Egy módszer annyira jó, mint az, aki használja”, vö. *Romanov News*, July 2016, Ludmilla és Paul Kulikovszky szerkesztésében, akik a Kanadában elhunyt Olga Alekszandrovna nagyhercegnő utódaiként ma is a „hivatalos” verziót visszhangozzák, a brit uralkodó-családot magasztalva). Így fordulhatott elő, hogy Anasztaszija nagyhercegnőt szentté avatta először a külföldi orosz ortodox egyház 1981-ben, majd meghalt Amerikában és eltemették Seconban 1984-ben, utána „újratemették” 1998-ban Szentpéterváron, majd „meglett” 2007-ben, és az oroszországi ortodox egyház ismét szentté avatta 2000-ben, a családjával és a négy alkalmazottal együtt; emléknapijuk július 4. (Z.T.Cs.)

2007-2009 — fémkeresővel felszerelt jekatyerinburgi csoport újabb leleteket talál, nem messze onnan, ahol 1991-ben a 9 váz előkerült; ezt a sírhelyet Dr. Szergej Pogorelov vezetésével tárják fel, és összesen 44 csonttöredéket találnak, melyekről feltételezik, hogy a hiányzó két személy maradványai: 10. „Marija vagy Anasztaszija”, 11. Alekszej trónörökös, de innen nem kerül elő koponya, ami kétséget kizáróan bizonyíthatná a személyazonosságokat (az 1978-ban megtalált, majd visszaásott koponyák Gyemidováé, Tatjánáé és Marijáé voltak; összesen 8 koponya és egy

Anasztaszija 1916-ban és az 50-es évek elején

Antropozófusok, akik mindvégig mellette álltak

Friedrich Ernst von Sachsen-Altenburg herceg (1905-1985), és Monica von Miltitz bárónő (1885-1972)

Egy „Anasztázia-installáció”, sajátkezű, orosz húsvéti jókívánságával: „Krisztosz voszkresz! Vojsztinu voszkresz!” – „Krisztus feltámadt! Valóban feltámadt!”Alatta a képen reggelinél, ágyban, körülötte vendégei, a falon Rudolf Steiner nagyméretű arcképe (Forrás: Facebook)

LIFE

Vol. 38, No. 7 Feb. 14, 1955

ANASTASIA AT 5 WORE MIDDY DRESS

IS THIS PRINCESS ALIVE?

Archívum

– válogatás az Anasztaszija-sajtóból

1.

LIFE magazin, 1955. február 14, 31-35:

A HERCEGNŐ ÉL . . . ?

Egy Broadway-darab és egy látogatás fényt vet Anasztázia sorsának sötét titkára

A múlt hónapban ez a matróz-blúzos kislány, aki köré titkok hálója szövődött és akinek egész létezése még mindig kétséges, ragyogóbb jövő elé néz, a sors különös szeszélye folytán. A sors egy nagyon sikeres Broadway-szindarab révén vett váratlan fordulatot.

A gyermek, akit Anasztáziának hívtak, Oroszország utolsó cárijának, II. Miklósnak volt a legkisebb leánya, és feltehetőleg megölték a családjával együtt a kommunisták 1918-ban. Mégis történetek keringenek, hogy, noha eltűnt, Anasztázia még életben van. Egy fiatal nő, akiről azt mondják, hogy ő Anasztázia, 1928-ban az USA-ba látogatott, majd elnyelte a homály Európában, ahol ma betegen és szegényen él. Mostanában a legtöbb tekintély az ügyben meg van győződve róla, hogy ő valóban Anasztázia nagyhercegnő, a cár leánya. A történetéről készült Broadway-szindarabot 400,000 dollárért filmesítik meg, ebből 12,000-et kapott, és valószínűleg még fog kapni. Így a nő, aki egy királyi vagyona tart igényt, de egy aprócska kunyhóban él, legalább a szegénységtől megmenekül.

A darab, melyet Guy Bolton állított amerikai színpadra, előadja, hogy Anasztázia életben maradt egy lengyel őrnek köszönhetően, aki beleszeretett. Ezután a történet egy teljesen fiktív szálon fut, melyben szláv gazfickók támadják meg, akik csalónak tekintik, de csak azért, hogy megfosszák hatalmas örökségétől. A Broadway-n valaha játszott egyik legjobb jelenet az, amikor Anasztázia találkozik a nagyanyjával és igazolja identitását. Viszont bizarrnak tűnik Anasztázia elbeszélése, ahogy a színpadon megjelenik, és nem illeszkedik a kis nagyhercegnő igazi történetéhez (ld. alább).

Angliai látogatáson 1909-ben – Anasztázia a kisöccse mellett ül. Széken ülnek (balról jobbra): Mária hercegnő (a később Mária királynő), II. Miklós cár, VII. Edvárd, a cárina, a wales-i herceg (a későbbi V. György), Mária nagyhercegnő. Állnak: Edvárd herceg (a későbbi VIII. Edvárd), Alekszandra királyné (VII. Edvárd felesége, Miklós cár anyjának nővére), Mária, Viktória hercegnők, és Anasztázia nővérei, Olga és Tatjana nagyhercegnők.

Anasztázia nagyhercegnő (jobbra) egy udvari eseményhez öltözve, 12 évesen, orosz, gyöngyös fejdísszel

Anasztázia boldog gyermekkorát kettétörte a szörnyű tragédia

Anasztázia szeretett csínyeket elkövetni nővéreivel és kisöccsével a cári palotákban. Bújócskázott a függönyök mögött, bosszantotta a tanárát, de csinosan kellett kinéznie az ünnepélyes alkalmakkor (fenti képen).

1917 augusztusában Anasztáziát és családját Szibériába küldte a forradalmi Kerenszkij-kormány, végül Jekatyerinburgba vitték őket. 1918. július 17.-ére virradóra a családot, az orvosukat és a személyzetüket egy parancs nyomán levezették a lakhelyük alagsori helyiségébe. Ezt követően lemészárolták őket az örök sortüzei, bajonettjei és puskatusai, majd a holttestüket egy elhagyatott bányában elégették.

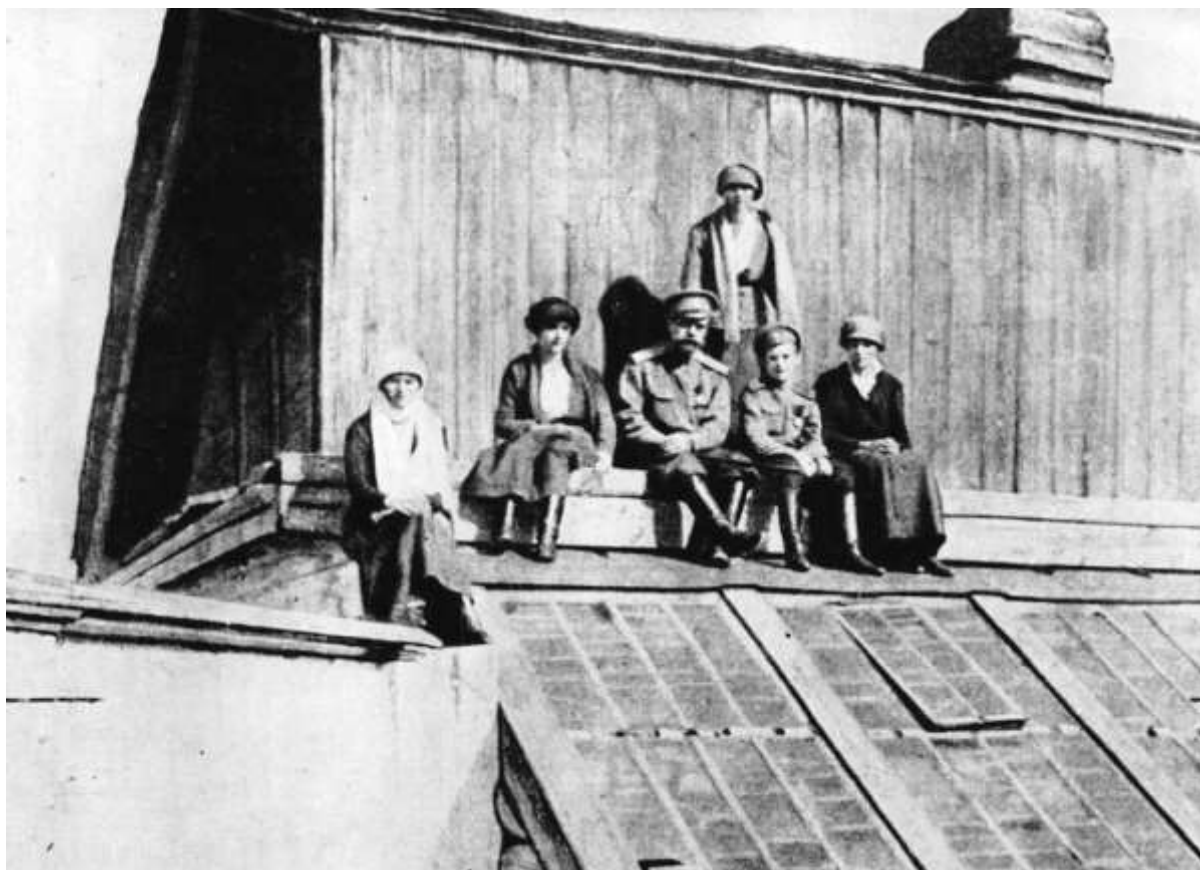
Itt végződik Anasztázia történetének hivatalos változata. A történetet innen az a nő folytatta, aki azt mondja, hogy ő Anasztázia – és támogatják azok, akik egyéb bizonyítékok alapján is azonosították őt. E történet szerint Anasztázia nem halt meg. Ehelyett elvitte egy fiatal űr, aki később feleségül vette. A sebesült lányt Bukarestbe vitte, ahol született egy gyermekük, akit árvaházba adtak és eltűnt. Miután a férjét megölték a bolsevikok, akik megtudták, hogy ő mentette meg a cárleányt, Anasztázia Berlinbe ment.

Itt öngyilkosságot próbált elkövetni, és egy csatornába ugrott. Kimentette egy rendőr és kórházba vitte, majd egy elmegyógyintézetbe került, ahol majdnem két évet töltött, eltitkolva, hogy ki ő. Végül egy másik beteg segítségével, aki korábban udvari szabó volt, Anasztázia felfedte magát, és a berlini hatóságok felfigyeltek rá. Kikerült az elmegyógyintézetből, és mások kegyelmére lett bízva. Ezen a ponton válik a Broadway-darab fikciójá a jövőjét illetően.

A Broadway-darabban Anasztázia az összeesküvők bábja

Anasztázia kalandjai (Viveca Lindfors) a színdarabban akkor kezdődnek, amikor egy berlini utcán megtalálják az összeesküvők. Kimerült arcába világítanak, hogy lássák, hasonlít-e az igazi hercegnőre, akit halottnak hisznek. Foglyul ejtőinek vezetője egy volt orosz tábornok (Joseph Anthony), aki kitanítja, hogyan játsszon királyi szerepet, remélve, hogy megszerezhet valamit a családi vagyonból, és ő Anasztáziát, mint szeretőt. Orosz parasztok, akik még gyermekkorában ismerték a hercegnőt, és azért hozzák őket, hogy igazolják az identitását, hódolattal letérdelnek előtte. Ezután a nagyanyját hívják (Eugenie Leontovich), hogy találkozzon a lánnyal s először hidegen elutasítja, de végül megenyhül, megcsókolja a kezét, és könnyezve átöleli. A tábornok cinikusan kétségbevonja Anasztázia cári örökségét, és a sikerét csak annak tulajdonítja, hogy ő ügyesen kitanította. De Anasztázia, királyi öltözetben, megerősíti identitását és megszabadul tőle.

A cár és öt gyermeke Tobolszkban, néhány hónappal a kivégzés előtt, Anasztázia balról a második

A NYOMORGÓ HERCEGNŐ

Ma egy kunyhóban él

Anasztázia mai otthona egy kis falu szélén, Stuttgart közelében, ahol „Mrs. Anderson” néven él. A kunyhót hat évvel ezelőtt vette neki unokatestvére és régi barátja, Friedrich von Sachsen-Altenburg herceg, aki egy kis katonai barakból alakította át számára.

A 28 éves **Anasztázia** az USA-ban, amikor látogatóban volt Mrs. Leedsnél; sérült arcát fehér prémgallérba rejti.

Egykor barátok vették körül, és a feltételezett Anasztázia élete állandó utazás volt vidéki házból kastélyba, kórházból idősotthonba, míg végül egy aprócska kunyhóban kötött ki. Ezek a felvételek, melyeket a LIFE készített, először jelennek meg arról, hogyan él ma.

Azonban a barátoknak mindig voltak nehézségei vele, mind a helyzete, mind pedig a személyisége miatt. Berlinben, 1922-ben a rendőrbiztos otthonába vitte, és próbálta kideríteni az identitását azzal, hogy királyi rokonok sorát hívta oda. Sokan azonnal felismerték a királyi menekültet, de aztán visszahúzódtak a támogatásától, valószínűleg anyagi és politikai

okok miatt. Noha Anasztázia volt a cár vagyonának első örököse, mások is szemet vetettek a zsákmányra. Ellenségei azt állították róla, hogy egy elmebeteg lengyel nő, aki nagyzási hóbotban szenved.

1928-ban Anasztáziát meghívta másodunokatestvére, Xénia hercegnő, William Leeds felesége, Oyster Bay-i otthonukba, a Long Island-re. Anasztázia a testi és lelki betegségei miatt problémás vendég volt, így a vendéglátók 1931-ben visszaküldték Németországba, szanatóriumi kezelésre. Miután volt egy lakása Hannoverben, egy közeli kastélyba költözött, hogy elkerülje a bombázásokat a II. világháború folyamán, s végül a jelenlegi otthonában telepedett le.

A számos per és nyomozás ellenére, Anasztázia identitását sosem bizonyították, és nem részesülhetett a cári vagyonból. A Vöröskeresztől kapott kb. 30 dollárból él havonta. Napjai nagy részét ágyban tölti, szenved a korábbi csonttuberkulózisa következményeitől, és ma is viseli gyaníthatóan azoknak a sebesüléseknek a hegeit, melyeket azon a szörnyű éjjelen szerzett Jekatyerinburgban.

Királyi emlékek Anasztázia birtokában. Anyja, a cárina portréja, melyet egy német magazinból vágott ki. A bekeretezett fényképen anyja látható (balra) egy barátnőjével. A keret fölé Anasztázia egy ibolyaszín szalagot erősített. Ez volt anyja kedvenc színe.

Anasztázia társa, aki vele él a kunyhóban, Mrs. von Heydebrand, a falra erősíti egy hölgy portréját, melyet Anasztázia kedvel.

Reggelinél, újságok között, Anasztázia gyümölcsöt, diót, kenyeret eszik, kávéat iszik, melyeket Mrs. von Heydebrand szolgál fel neki. Jó időben a kertben bóklászik, a legbüszkébb a barackfáira. Még ma is csinos, szeme szikrázóan kék, de érzékeny az állkapcsára, melyet a kivégzői torzítottak el Szibériában, és szokás szerint eltakarja egy törölközővel. Morózusan hozzáteszi, „Az emberek azt akarják, hogy meghaljak – bizonyos emberek. Hamarosan a kedvükbe járok.”

The Sunday Times, 1958. szeptember 28.

BESZÉLGETÉS A TITOKZATOS „NAGYHERCEGNŐVEL”

A nő, aki Anasztáziának tartja magát – Amerikában, 1929-ben.

ANASZTÁZIA KISKUNYHÓJA

Egy holnap megjelenő könyv újra felkeltheti az érdeklődést a titokzatos Anna Anderson iránt, akiről sokan hiszik, hogy a meggyilkolt cár lánya. Joyce Emerson, a The Sunday Times tudósítója, a múlt héten Németországba utazott, hogy az első újságíróként interjút készítsen vele.

Joyce Emerson riportja

A FEKETE-ERDEI Unterlengenhart egyetlen utcájában, magas tetejű gerendaházak között bújk meg egy földdarab, mely valaha kert lehetett, most azonban dzsungel. Szögesdrótkerítés veszi körbe, vaskapuja mindig zárva. A kerítést belül egy elhasznált bambusznádfonat és zöldre festett fémlemezek borítják, melyekre almafák hajolnak, s a belépő megpillant egy hullámlemez tetőt, füstölő kéménnyel, ami egy előregyártott faház-méretű, kopott viskóból magasodik.

Ez a furcsa építmény látható az Unterlengenharttról készült képeslapon is, alatta diszkrét szöveggel: „Die vielbesuchte Ecke” („A sokat látogatott zug”). Ugyanis, különösen nyáron, kocsiság érkeznek ide a turisták. A drótkerítésen kívül várakoznak, fütttyögetnek és köveket hajigálnak. Néha fölkapaszkodnak a közeli fákra, és órákig csücsülnek ott a fényképezőgépekkel. „Úgy csinálnak, mintha az állatkertben lennének” – mondják a helybeliek dühösen. De sosem látnak senkit,

mert a szüntelen bámészkodásuk visszavonulásra készteti a tulajdonost, akivel még a szomszédok sem találkoznak évekig.

A kunyhó lakója körül dúló vita története szinte hihetetlen, ahogy az intrikák és csapások is, melyekben része volt, de némi pontatlansággal ismertté vált egy színdarab és két film révén. Holnap pedig megjelenik az élettörténete angol fordításban is.* A fordító azonban megjegyzi, hogy „Angliában sokan... meglepődnek azon, hogy Anasztázia valódi személy s hogy még él.”

1922-ben a berlini rendőrségi jelentések beszámoltak egy fiatal nőről, aki előző évben öngyilkosságot akart elkövetni [pontosabban 1920. febr. 17.-én. – A ford.], és megmentették: „...néhány kérdéssel kapcsolatban felmerült, hogy ő lenne Anasztázia nagyhercegnő. Még nem bizonyos, hogy ő az, de többen vannak, akik nem kételkednek az identitásában.”

Idén ősszel, harminchat évvel később, egy hamburgi bíróság dönt arról, hogy jogilag vajon a nyomorúságos kunyhó lakója, a jelentéktelen álnevet viselő Anna Anderson valóban II. Miklós cár legfiatalabb leánya-e, mint rendületlenül állítja, aki a cár családjából egyedülként menekült meg a bolsevikok vérengzéséből Jekatyerinburgban, 1918-ban.

A MÚLT HÉTEN beszéltem Miltitz bárónővel, aki tizenhét éve a barátja, és azon kevesek egyike, akinek megengedi, hogy lássa. „A legmagányosabb ember, akivel valaha találkoztam” – mondta. „A múltban él, egy burokban, ami a lelke és a valódi világ között húzódik. Az ember szíve megesik rajta.”

A bárónő azok egyike, akik meg vannak győződve róla, hogy Anna Anderson se nem örült, se nem szélhámos. „Először én sem hittem el, hogy ő a nagyhercegnő” – mondja, „annyira félszeg volt. De volt egy teljesen királyi modora, ahogy kezét nyújtott, vagy ahogy elbocsátott valakit magától – ezt nem lehet tanulni vagy utánozni.”

A bárónő társától, Mayhoff kisasszonytól hallottam Anna Anderson szomorú mindennapi életéről. Egy nyolcvanéves német özvegygel él, von Heydebrand asszonnyal, akit az „udvarhölgyének” nevez, és egyedül a képes magazinok és a történelmi könyvek érdeklik. Mindig rossz az egészsége (évekkel korábban volt egy tuberkulózisa, aminek következtében maradt egy mindig nyitott seb a mellkasán, amely visszatérő lázas rohamokat okoz) [valójában a bal karján volt egy ilyen sebe, a műtétek óta. – A ford.], de amikor jól van, ő az, aki főz, mos.

Amikor Mayhoff kisasszony bebocsátást kér, odaáll a kapuhoz és felkiált: „Itt Mayhoff!” – ez a jelszó –, és von Heydebrand asszony kicsoszog, zöld berettben és egy öreg szürke kabátban, három nagy kutyával, melyek elzászi és csau keverékeknek látszanak, s a nevük meglepő módon Tiny, Polly és Baby.

ANNA ANDERSON, aki nem akart vagy nem tudott oroszul beszélni, miután Németországba érkezett, s ez sokak számára a legkézenfekvőbb bizonyíték volt arra, hogy a története hamis, az utóbbi években ugyanúgy nem beszél németül sem. Annak ellenére, hogy az angolja nem jó, ezen a nyelven akar beszélni, és élesen helyreigazítja három barátját, ha németül szólalnak meg a jelenlétében. A bárónő és Mayhoff kisasszony közbenjárásának hála, szerencsésebb voltam, mint a turisták és a reménykedő riporterek a világ minden részéből, akik az utóbbi években hiába várták, hogy szót váltsanak Anna Andersonnal. „Senkivel nem beszél” – mondták nekem. „A telefonszáma titkos, és ha egy idegennek mégis sikerül odatelefonálnia, ő leteszi a kagylót anélkül, hogy válaszolna.”

De Anasztázia, akiről azt mondják, hogy gyakran fárasztó és csökönyös, máskor, ha jókedve van, szívélyes és kedves. Amikor mondták neki, hogy Londonból érkezem, beleegyezett, hogy beszél velem telefonon.

A hangja erős volt és határozott, s egy nem németes akcentussal beszélt. Azt mondta, hogy nem érdekli a bírósági ügy, ami nem csupán a nagyhercegnői címet biztosíthatja számára, hanem a cár vagyonát is, melyről úgy vélik, hogy külföldi bankokban lett elhelyezve. „Az ügyvédek kényszerítettek bele.” – mondta. „Már nem érdekel, nem lelkesedem az egészért.”

Azt mondta, hogy mindent szeretett, ami angol, és most azért beszél angolul, mert ez volt az a nyelv, „melyen beszéltünk, mikor gyerek voltam.” (a cári család csak a szolgálkkal beszélt oroszul). „De,” tette hozzá hevesen, „Anglia nem bánt jól a hazámmal. – Ezt sosem bocsátom meg.”

A kíváncsiskodókra panaszkodva azt mondta, hogy szeretne elmenni Costa Ricába, „ahol rokonaim vannak.” (a cárné nővérének, Irén, porosz hercegnőnek a fia, Sigismund herceg Costa Ricán telepedett le, és anyjával ellentétben elismerte őt unokatestvérének.) [Sigismund fia, Alfred hg. magyar nőt vett feleségül, zaladörgicsei és kiskapornaki nemes Farkas Maricát. – A ford.]

A barátai azonban úgy vélik, hogy nem valószínű az elutazása. Hosszú évtizedeket töltött szegénységben, és jelenleg ugyan hozzájutott egy bizonyos összeghez a filmek után, melyek a történetéről szólnak, de ő sem hiszi, hogy egy új házba akarna költözni. „Nem lelkesedem érte,” ismétli.

Bárhonnan is jött, nem vitatható, hogy majdnem negyven éven át lelki, testi gyötrelmeket élt át; a cár környezetéből néhányan elfogadták, mások, néha teljesen ok nélkül, elutasították; váltakozva ünnepelték és ejtették a haszonleső emberek. Valóban igaz, amit a bárónő mond: az ember szíve megesik ezen a különös, nehéz sorsú, ismeretlen asszonyon. — Ford.: Z.T.Cs.

* „I, Anastasia” (Michael Joseph). [Roland Krug von Nidda nyomán. – Z.T.Cs.]

A négy nagyhercegnő Szentpéterváron, 1908 körül, balról jobbra: Olga, Tatjana, Marija és Anasztaszija

3.

Részlet Dominique Auclères cikkéből, mely a párizsi *Le Figaro* egyik 1960 augusztusi számában jelent meg (R. Massie: *The Romanovs – The Final Chapter*, Ch. 14.):

„A 'névigénylő' megjelenését azokban az években szemléletesen leírta Mme Dominique Auclères, a párizsi *Le Figaro* tudósítója, aki először látogatta meg Unterlengenhartdban, 1960 augusztusában, és azután odaadó támogatója lett:

„Ahogy nyílt az ajtó, hirtelen megpillantottam a legkülönösebb megjelenésű asszonyt, akit valaha láttam életemben. Olyan volt, mint egy apró Pillangókisasszony, aki tirolinak öltözött. Japán kimonót viselt, fölötte osztrák lódenkabátot, efölött egy fekete esőkabátot, melynek csuklyájára egy zöld, tiroli filckalapot tűzött. Haja világosbarna volt, őszes csíkokkal, a füle-nél rövidre vágva. Kezén fekete bőrkesztyűt viselt s lebegő járása valószínűtlen megjelenést kölcsönzött neki. Szeme inkább szürke volt, mint kék, hegyes, fitos orrát pedig csak profilból láttam, mivel szája elé egy kis papírsebkendőt tartott a fekete kesztyűs kezével, amit az egész látogatásom alatt sosem vett el.”

Mielőtt azonban Mme Auclères elment, egy óvatlan pillanatban megfigyelhette a száját, melyet „enyhén jobbra deformált a felső állkapocs ferdesége.” Az interjú angolul folyt, de amikor a riporter egyszer véletlenül franciára váltott, a házigazda azonnal franciául felelt neki. A kiejtése, mint Mme Auclères mondta, „tökéletes” volt.” (ford. Z.T.Cs.)

4.

The New York Times Archives

Híres emberekről

1977. március 2.

Emlékeznek Anna Anderson-ra? Ő az a nő, aki majdnem fél évszázadon át próbálta bizonyítani, hogy ő Anastasia, orosz nagyhercegnő. Ez a nő, akit feleségül vett John Manahan, a virginia-i egyetem történészprofesszora, és azt állítja, hogy túlélte II. Miklós cár családjának meggyilkolását 1918-ban, most 75 éves. Mint mondja, belefáradt abba, hogy az identitását bizonyítsa, és hallani sem akar újabb támogatókról.

Moritz Furtmayr, egy nyugat-német törvényszéki orvosszakértő azonban bejelentette a múlt héten, hogy anatómiailag összehasonlította Mrs. Manahan jobb fülét az Anastasia jobb füléről készült felvételekkel, és 17 azonos pontot talált. Mrs. Manahan azt mondta a virginiai Charlottesville-ben lévő otthonában: *“Beteg vagyok ettől az egészsőtől. Olyan fontos a fülem? Beteg vagyok az állandó kérdésektől. A kisgyerekek is azt kérdezik tőlem, hogy ‘Anastasia, mikor kapod vissza az ékszereidet?’ Sosem kapom vissza.”*

<https://www.nytimes.com/1977/03/02/archives/notes-on-people.html>

In den letzten Monaten versteckte sich Anna Anderson-Manahan vor der Öffentlichkeit. Sie glaubte nicht mehr an eine Wende

Über 50 Jahre kämpfte Anna Anderson um ihre Anerkennung als Großfürstin:

Das ist der Sieg für Zarentochter Anastasia

Is vor einigen Tagen klebte an der Türe des baufälligen Hauses in Charlottesville, USA, ein Zettel mit den Worten: „Nicht eintreten! Sie sind nicht willkommen!“ Aber es waren ohnehin nur wenige, die über den niedergetrampelten Zaun den mit Gerümpel und Abfällen bedeckten Hof betraten und an die zerfallene Haustüre klopfen. Denn schon lange hatten auch die Amerikaner das Interesse an jener Frau verloren, die seit über einem halben Jahrhundert behauptet: „Ich bin die Tochter des letzten russischen Zaren Nikolaus II.“

Kein Gericht der Welt hatte ihr jemals geglaubt, Geschichts-

forscher von internationalem Rang studierten Tönnen von historischen Schriftstücken, ohne einen Beweis für die Identität von Zarentochter Anastasia zu finden. Auch der amerikanische Geschichtsforscher John Manahan (56), der die heute 75jährige Anna 1968 heiratete, wußte nicht mehr weiter: Der anerkannte Wissenschaftler, Experte für Fürstenthäuser Europas, vermochte trotz jahrelanger Untersuchungen ebenfalls nicht zu beweisen, daß seine Frau die wirkliche Anastasia von Rußland ist. Jetzt, zu einem Zeitpunkt, da die Greisin den Kampf ihres Lebens aufgegeben hatte, wo sie sich verbittert in dem verwahrlosten

Haus in Virginia verschanzt hatte, kommt aus Deutschland die sensationelle Meldung: Anna Anderson-Manahan ist tatsächlich die Tochter des letzten russischen Zaren.

Der Mann, der dies behauptet und beweisen kann, ist der führende Erkennungsdienstexperte der Bundesrepublik, Moritz J. Furtmayr. Seine Theorie: Der Polizeifotograf, der im März 1920 das junge Mädchen fotografierte, das behauptete, die Zarentochter zu sein, hatte einen verhängnisvollen Fehler gemacht. Entgegen der üblichen erkenntnisdienlichen Verfahren fotografierte er die linke anstatt die rechte Gesichtshälfte. Deshalb wurde schon im ersten „Anastasia-Gutachten“ 1927 das linke Ohr als rechtes gewertet und stimmte folglich nicht mit dem rechten Ohr der Großfürstin überein. Furtmayr deckte diesen Fehler auf, indem er einfach das rechte Ohr Anna Anderson-Manahans dem rechten Ohr der Großfürstin gegenüberstellte. Er fand 17 Beweise für eine zweifelsfreie Übereinstimmung.

Parallel zu Furtmayrs Forschungen gibt es nun eine zweite Veröffentlichung, die die bisherige Annahme, die gesamte Zarenfamilie sei in Sibirien hingerichtet worden, widerlegt und damit Anastasias Glaubwürdigkeit unterstützt: Die englischen Schriftsteller Summers und Mangold schreiben in ihrem Buch: „Anna Anderson-Manahan hat recht: Nicht alle Mitglieder der Zarenfamilie sind ermordet worden. Es gibt eine Überlebende!“

Der Prozeßbevollmächtigte von Anastasia, Freiherr von Stackelberg, hofft nun, daß vor dem Bundesgerichtshof in Karlsruhe aufgrund Furtmayrs Forschungen und weiterer neuer Erkenntnisse die Identität zwischen

Ein Jugendbildnis der jüngsten Zarentochter, Großfürstin Anastasia Nikolajewna Romanow

Anna Anderson-Manahan und der Großfürstin nachweisbar ist. Er stützt sich in erster Linie auf die Tatsache, daß neben den Fingerabdrücken das Ohr zu den unverwechselbaren Kennzeichen des Menschen zählt und zeitlessly erhalten bleibt. Selbst kritische Beobachter sind der Meinung, daß Anastasia diesmal den Kampf gewinnen wird. Denn 17 Beweise für eine Übereinstimmung sind wohl kaum mit dem Argument „Zufall“ zu erklären.

Anna Anderson-Manahan hat inzwischen den Zettel an ihrer Haustüre, der Besucher fernhalten sollte, abgerissen. Sie hat ihre zerschlissenen alten Schuhe und das abgewetzte schwarze Kleid mit neuen Sachen vertauscht.

Sie bereitet sich auf die letzte Runde des 50jährigen Kampfes um ihre Anerkennung vor. Ihr zäher Wille, der schon der Resignation gewichen war, ist wieder da: „Ich werde der Welt beweisen, daß sie mich zu Unrecht als Lügnerin und Phantastin abgestempelt hat.“ Und in ihren Augen funkelt erneut der alte Kampfgeist...

Text: Renate Skurek

Sensationell: das rechte Ohr von Anna Anderson-Manahan (ganz rechts) stimmt in 17 Merkmalen mit dem rechten Ohr der russischen Großfürstin Anastasia überein

Sie wollen Anna Anderson-Manahan zu ihrer Anerkennung verhelfen: Der Erkennungsdienstexperte Moritz J. Furtmayr (im Bild links) und Anastasias Generalbevollmächtigter Prinz Friedrich Ernst von Sachsen-Altenburg

“Anasztázia, a cárleány győzelme”, Renate Skurek, Frau mit Herz, 1977, Nr. 12. (forrás: Facebook)

Dr. Moritz Furtmayr, törvényszéki orvosszakértő anyagából, 1977; mint ismeretes, a fül hasonlóan egyedi az embernél, mint az ujjlenyomat, és egy hivatalos azonosításhoz 12 közös pont már elegendő; sajnos a teljes dokumentáció nincs a neten, ahogy Dr. Otto Reche több mint 100 fénykép alapján végzett megerősítő antropológiai elemzése sem, mely a hamburgi peranyag része

6.

MONDJÁK, HOGY A CÁR ÉS CSALÁDJA SEMLEGES TERÜLETEN VANNAK

The New York Times, 1918. dec. 28. – példa a dezinformációra

Skoropadski unokaöccse állítja, hogy hollétüket ismeri egy szövetséges kormány.

Varsó, dec. 24. (AP hírügynökség) — „Nem kétséges, hogy a cár és egész családja életben van. Ebben biztos vagyok”, jelentette ki tudósítónknak Michael de Tchihatchef, Skoropadski tábornok unokaöccse, aki Ukrajnából menekült el, miután Petrográdba, Dvinszkbe, Vilnába és Rownoba utazott.

„Nem mondhatom meg, hol van a cár, mert ő nem óhajtja”, tette hozzá. „Nem lenne biztonságban a zaklatásoktól, és egyedül akar maradni.

„Hollétéről tud egy szövetséges kormány. Egy semleges országban van. A jekatyerinburgi megöléséről szóló beszámolókat Trockij és Lenin gyártotta, propaganda-célokból.

„Sok pénzt, időt és számos emberéletet is követelt már a cár kimenekítése. A tisztek közül megölték Tatichev grófot, aki a cár személyes katonai attaséja volt, és a cár helyett lőtték le. A cár megmeneküléséről szóló dokumentumok a petrográdi német konzul, König kezében vannak, aki továbbította azokat Berlinbe.”

Az utolsó cár és családja, ebédnél, Carszkoje Szelóban, 1912 k., balról jobbra: II. Miklós cár, Anasztaszija, Olga, Marija, Tatjana, Alekszandra cárné, és elől Alekszej trónörökös

A CÁR SÍRJA EGY MEGTÉVESZTÉS, TARTJA EGY ÜGYVÉD

Alex Hendry cikke, Daily Express, 1992. június 3. – példa a dezinformációra

A 75 éve meggyilkolt orosz cári család sírjának felfedezése egy „nagy megtévesztés”, mondta egy ügyvéd tegnap este.

Az ausztrál Dr. John Walsh szerint, aki az orosz tudósok egy csoportjával dolgozik, a cár szolgáit ölték meg Jekatyerinburgban, 1918-ban.

Véleménye, hogy a család nagy része megmenekült, komoly vitát fog kiváltani a múlt évben felfedezett maradványok körül.

A mintákat jelenleg törvényszéki szakértők vizsgálják Aldermastonban. DNS-teszteket végeznek, hogy meghatározzák: az orosz cári családhoz tartoznak-e a minták.

Fülöp herceg, aki Miklós cár feleségének egyik rokona, vérmintát adott, hogy segítse az aldermaston-i csapatot a kutatás befejezésében. A teszt eredménye a következő hónapban várható.

Dr. Walsh, aki egy magánegyetemen dolgozik Hawaii-n, azt állítja, hogy az álhírt a cár távoli rokonai keltették, akik a kivégzési sztorit akarják igazolni, mert igényt tartanak a trónra és a Romanov-vagyonra.

Azt mondja, van bizonyíték arra, hogy Miklós cár és fia elmenekült Jekatyerinburgból, és a felesége és lányai vonaton ültek egy másik város felé tartva, amikor 1918-ban a kivégzést végrehajtották a bolsevik katonák.

Dr. Walsh azt mondja, hogy dokumentumok vannak a brit királyi család, a Vatikán és az orosz kormány levéltáraiban, melyek igazolhatják, hogy a kivégzés soha nem történt meg. Múlt este a belügyminisztérium szóvivőnöje azt mondta Londonban: „Hiba lenne, ha jelenleg bármilyen véleményt alkotnák az ügyről... Néhányan elkeseredetten ki akarják mutatni, hogy a csontok az orosz cári család tagjaié, mások viszont ugyanígy akarják az ellenkezőjét bizonyítani.”

A felfedezés körüli vita visszatetszést szült Oroszországban, ahol néhányak szerint kereskedelmi célokat szolgál, hogy a gyilkosság színhelyét turista-látványossággá akarják tenni.

Balról jobbra: II. Miklós cár, Alekszej, Tatjana, Marija, Alekszandra cárné és Anasztaszija, 1910-es évek eleje

„Audiatur et altera pars” – egy genetikai eredmény: kinek a „corpus delicti”-je?

Anna Anderson Manahan identitásának megállapítása

A 70 éven át tartó vita Anna Anderson Manahan identitása körül jelentősen megragadta sokak képzeletét. Támogatói azt mondták, hogy ő volt Anasztázia nagyhercegnő, II. Miklós cár lánya, aki megmenekült a bolsevikok sortüzéből 1918. július 16.-án.* A kételkedők tagadták ezt az állítást, de nem tudták bizonyítani a személy igazi identitását.

Egy tömegsír legutóbbi feltárása Jekatyerinburg mellett, az Urálnál, Közép-Oroszországban, napvilágra hozott kilenc emberi maradványt [1992]. A DNS-mintákat¹, melyeket a csontokból vontak ki, összehasonlították ma élő rokonok vérmintáival, köztük öfge az edinburgh-i herceggel, és megállapították, hogy a maradványok az orosz cári családhoz tartoztak. Két maradvány azonban hiányzott—Alekszej hercege és az egyik hercegnőé [ld. 2007]. A DNS-összehasonlítás nem tudta megállapítani a hiányzó hercegnő identitását, így a titok megmaradt azok számára, akik úgy hitték, hogy Anasztázia életben maradt.

A kételkedők korábban azzal az elmélettel álltak elő, hogy Anna Anderson valójában Franciska Schanzkowska volt. Ezt először egy magánnyomozó vetette fel, akit a hesseni nagyherceg bízott meg az 1920-as években. Azonban az intenzív nyomozás ellenére meglepően keveset sikerült megtudni Schanzkowska 1920 előtti életéről. Nagyjából 1896 körül született, és az észak-németországi Pomerániában élt, mely a lengyel határral szomszédos. Az I. világháború folyamán, amikor egy berlini hadianyag-gyárban dolgozott, súlyosan megsebesült egy robbanásban. Ezt követően két, különböző elmeegógyintézetben kezelték, de eltűnt 1920-ban. Nagyjából ugyanebben az időben bukkant föl Anna Anderson, és Anasztázia nagyhercegnőnek tartotta magát.**

A Törvényszéki Orvostani Intézet (Forensic Science Service, FSS, UK) múlt évi¹ kutatását követően, melyben azonosították a cár és családja maradványait, felkérték az FSS-t és az Amerikai Fegyveres Erők Patológiai Intézetét (Armed Forces Institute of Pathology, AFIP), hogy végezzenek el egy független elemzést a kis bél-mintákon, melyeket Anna Anderson Manahan-ból távolítottak el egy orvosi műtét során a Martha Jefferson Kórházban, a Virginia állambeli Charlottesville-ben, 1979-ben. A szövetminták formaldehidben voltak tárolva, és parafin-viasszal tartósítva. Az öt külön mintából kettőt elemeztek. A minták sorozatszámokkal voltak ellátva, melyek szerepeltek a kórházi leletek jegyzékében. A tesztelést végző mindegyik laboratórium több, 6 millimikron vastagságú szeletet kapott mindegyik mintából. Ezenkívül az Anna Anderson-tól származónak mondott 6 hajmintát elemeztek a pennsylvania-i Állami Egyetem antropológiai tanszékén.

A parafin-viaszos mintákból kivont DNS-t ugyanolyan eljárás szerint használták.²

A kivont DNS nagymértékben károsodott volt (kevesebb, mint 250 bp/bázispár a mintában). Az FSS elvégzett egy rövid tandem-ismétlési elemzést (STR), quadruplex használatával³ [sokszorozás], és mtDNS elemzést az egyfázisú szekvenálási eljárás használatával⁴. Az AFIP elvégezte a mitokondriális (mt) DNS-elemzést festett-mintaciklus szekvenálásával⁵. A hajmintából a DNS-t a Pennsylvania Állami Egyetemen Stoneking és Melton módszerével⁶ vonták ki.

Összehasonlítottunk 5 STR-t két különböző parafinviaszos mintából, a cár és a cárné csontjaiból analizált DNS-profilokkal (1. tábla); az 5 különböző STR-ből 4 nem illeszkedett a rokonsági hipotézishez. Ezenkívül elvégeztük a szövetminta nemi tipizálását amelogenin-teszt⁷ segítségével.

Az mtDNS nem-kódolt területet szekvenáltuk és összehasonlítottuk öfge az edinburgh-i herceg által adott vérmintával, aki a cárné közvetlen anyai ágú rokona. Hat eltérést találtunk az 1-es hypervariábilis területen (2. tábla), melyek újfent nem erősítették meg az anyai rokonság elméletét.

A szövetmintából vett DNS-profilok és az orosz cári család élő anyai ágú rokonai mintáinak összehasonlításán túl elemeztük a Carl Maucher által adott vérmintát, aki Schanzkowska unokahúgának fia, közvetlen kapcsolatban az anyai ággal, és teszteltük a rokonság lehetőségét.

Egy egyezés volt a DNS-mintákban a 2. táblán jelzettek szerint. Ez azt mutatja, hogy Carl Maucher anyai ágú rokona lehet Anna Andersonnak.

Összefoglalva: a két különböző mintát (haj és bél), melyeket Anna Andersonhoz társítanak, egymástól függetlenül gyűjtötte össze és elemezte három különböző laboratórium. Mivel az eredményeink egyeztek, ez megerősíti, hogy a minták ugyanattól a személytől származtak (Anna Andersontól); a feltételezés, hogy a minták másik (ismeretlen) személytől származtak, nagymértékben valószínűtlennek látszik. A mintákat nem lehet a cárné vagy őfge Fülöp herceg anyai rokonától származónak tekinteni.

1. tábla

	VWA	TH01	F13A1	FES/FPS	ACTBP2	AMELOGENIN
Tsar (Skeleton 4) ^a	15,16	7,9,3 ^p	7,7	12,12	11,32	X,Y
Tsarina (Skeleton 7) ^a	15,16	8,8	3,2 ^c ,5	12,13	32,36	X,X
Anna Anderson (intestine sample)	14,16	7,9,3	3,2,7	11,12	15,18	X,X

[Cár (4. csontváz)^a, Cárné (7. csontváz)^a, Anna Anderson (bélminta)]

2. tábla

Table 2 Mitochondrial DNA sequences								
Origin of sample	DNA source	Length sequenced (bp)	Position within the non-coding region (ref. 11)					
			16111	16126	16266	16294	16304	16357
Reference sequence	-	-	C	T	C	C	T	T
Duke of Edinburgh (Great nephew of Tsarina)	Blood sample	403	T	.	.	.	.	C
Anna Anderson	Intestine sample	403	.	C	T	T	C	.
Anna Anderson	Hair sample	344-362 (3 hairs)	.	C	T	T	C	.
C. Maucher (Great nephew of Schanzkowska)	Blood sample	380	.	C	T	T	C	.

.. Sequence unchanged from reference sequence.

[Minta eredete/Referencia-sorozat/Edinburgh-i hg.(a cárné unokaöccse)/Anna Anderson/C. Maucher (Schanzkowska unokaöccse), DNS-forrás/Vérminta/Bélminta/Hajminta, Szekvenált hosszúság (bp = bázispár), A nem-kódolt területen belüli helyzet (11 referencia), . = a referenciával egyező szekvencia]

Két lehetőséget vettünk figyelembe: (i) azt, hogy Anna Anderson és Carl Maucher anyai ágon rokonok; és (ii) hogy nem rokonok. A bizonyítás próbájaként összehasonlítottuk a Maucher és a vélt Anna Anderson DNS-profilt több mint 300 kaukázusi szekvencia publikált⁸⁻¹⁰ és publikálatlan adatbázisaival. Nem találtunk egyezést, ami arra utal, hogy a DNS-szekvencia ritka. Feltéve, hogy az általunk használt adatbázisok európai kaukázusi minták, az egyezés megtalálásának lehetősége atekintetben, hogy Carl Maucher és Anna Anderson nem anyai ágú rokonok, kevesebb, mint 1:300. Ez támogatja azt az elméletet, hogy Anna Anderson és Franziska Schanzkowska ugyanazok a személyek voltak.

Szerzők: Mark Stoneking, Terry Melton (Department of Antropology, Pennsylvania State University, USA), Julian Nott (Peninsula Films Ltd., London, UK), Suzanne Barritt, Rhonda K.

Roby, Mitchell Holland, Victor Weedn (Armed Forces DNA Identification Laboratory, AFIP, Rockville, Maryland, USA), Peter Gill, Colin Kimpton, Rosemary Aliston-Greiner, Kevin Sullivan (Service Development, The Forensic Science Service, Birmingham, UK)

Köszönetnyilvánítás

A szerzők kifejezik hálójukat Mr. és Mrs. Schweitzer-nek és a virginiai Martha Jefferson Kórház munkatársainak a minták biztosításáért. A hajmintákért, melyeket Susan Burkhart adott Syd Mandelbaum és Peter Kurth közreműködésével. Köszönjük az Amerikai Patológiai Regiszter (American Registry of Pathology) támogatását. A jelen cikkben kifejtett vélemények és feltevések kizárólag a szerzőké, és nem tükrözik semmilyen hivatal vagy az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma, vagy az Egyesült Államok Hadserege nézeteit.

Jegyzetek:

1. Gill, P. et al. *Nature Genet.* **6**, 130-135 (1994).
2. Gill, P., Kimpton, C.P. & Sullivan, K. *Electrophoresis* **13**, 173-175 (1992).
3. Kimpton, C.P. et al. *PCR Meth. Applic.* **3**, 13-22 (1993).
4. Sullivan, K.M. et al. in *Advances in biomagnetic separation* (eds Uhlen, E., Hornes, E. & Olsvic, O.) (Eaton Publishing, Massachusetts, 1994).
5. Holland, M.M. et al. *Crime Laboratory Digest* (in the press)
6. Stoneking, M. & Melton, T. *Forensic applications of PCR* (ed. Budowle, B.) (in the press).
7. Sullivan, K.M., Mannucci, A., Kimpton, C.P. & Gill, P. *Biotechniques* **15**, 636-641 (1993).
8. Piercy, R., Sullivan, K.M., Benson, N. & Gill, P. *Int. J. leg. Med.* **106**, 85-90 (1993).
9. Di Rienzo, A. & Wilson, A.C. *Proc. natn. Acad. Sci. U.S.A.* **88**, 1597-1601 (1991).
10. Stoneking, M. et al. *Am. J. hum. Genet.* **48**, 370-382 (1991).
11. Anderson, S. et al. *Nature* **290**, 457-465 (1981).

Forrás: <https://www.researchgate.net/publication/15495204>, „Establishing the identity of Anna Anderson Manahan”, *Nature Genetics*, Vol 9., January 1995. [ld. még R. Massie: *A Romanovok – Az utolsó felvonás*, 1996, 8. fejezet, a minták körüli tudományos és jogi bonyodalmakról]

A ford. megj.:

* Valójában júl. 17.-én, éjjel 02 - fél 3 körül.

** F. Schanzkowska 1920 márciusában tűnt el, míg „Anna Anderson” 1920 februárjában bukkant föl, de eleinte, 1922-től az „Anna Csajkovszkij” álnevet használta, a megmentője álneve nyomán, aki Romániában feleségül vette. Az „Anna Anderson” álnevet csak az első amerikai tartózkodása alatt kezdte használni, 1928-tól, majd az amerikai férje után lett Anastasia Manahan, 1968-tól haláláig, 1984-ig (vö. Harriet von Rathlef-Keilmann: *Anastasia?* 1927, Gleb Botkin: *The Woman Who Rose Again*, 1937, valamint Dr. Rudnyev, Dr. Nobel, Dr. Eitel, Dr. Saathof, Dr. Otto Reche, Dr. Moritz Furtmayr, és Minna Becker orvosi, antropológiai, törvényszéki orvosszakértői és írásszakértői vizsgálatait, melyek kezdettől fogva megerősítették, hogy „Anna Anderson” valóban Anasztázia nagyhercegnő). Hozzá kell tenni, hogy sem az 1991-es, sem a 2007-es jekatyerinburgi Romanov-leletek között nem lehetett kétséget kizáróan azonosítani Anasztázia nagyhercegnő maradványait (Mystery Solved: The Identification of the Two Missing Romanov Children Using DNA Analysis, M.D. Coble et al., *PLoS ONE*, 2009. Március, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2652717/>, „Maria vagy Anasztaszija”; a 2007-es leletek között találtak két őrlőfogat ezüst tömésekkel, melyek akár Tatjánához is tartozhattak, akinek arcrészét jobban összehúzták az eltemetéskor), így a változatlanul fennálló bizonytalanságok miatt szükség volna egy valóban független DNS-tesztre, melynél nem merülhet fel semmilyen befolyásolási kísérlet (vö. Lord Mountbatten szerepe a hesseiek perében Anasztaszija ellen az 50-60-as években, és Mountbatten rokonsága, közeli kapcsolata Fülöp herceggel, ami felveti, hogy Mountbatten halála, 1979 után máig Fülöp herceg tekintélyi szava dönthet az Anasztaszija-kérdés hivatalos megítélésében az angolszász nyelvtérületen, és innen az egész világra kiterjedően). (Z.T.Cs.)

A cár, a cárevics és köztük „OTMA”, 1912 k. . . .

. . . és „OTMA”, 1916.